

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

TRỊNH THỊ KIM ANH

**BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG TRÊN BÁO ĐIỆN TỬ DÂN TRÍ
ĐỐI VỚI GIỚI TRẺ HIỆN NAY**

Chuyên ngành: Việt Nam học

Mã số: 60.22.01.13

LUẬN VĂN THẠC SĨ VIỆT NAM HỌC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

TS. NGUYỄN THỊ BÍCH HẠNH

HÀ NỘI, 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là đề tài nghiên cứu do tôi thực hiện. Các kết quả nghiên cứu là trung thực.

Tác giả luận văn

Trịnh Thị Kim Anh

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI.....	11
1.1. Bạo lực và bạo lực học đường	11
1.2. Những yếu tố ảnh hưởng đến hành vi bạo lực học đường	16
1.3. Báo điện tử.....	27
1.4. Giới trẻ (Tuổi vị thành niên).....	29
Chương 2: THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG PHẢN ÁNH TRÊN BÁO ĐIỆN TỬ DÂN TRÍ.....	31
2.1. Dẫn nhập	31
2.2. Thực trạng bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử <i>Dân trí</i>	33
2.3. Mức độ nguy hiểm của các hành vi bạo lực học đường	41
2.4. Nguyên nhân dẫn đến các vụ bạo lực học đường	49
2.5. Cách xử lý các vụ bạo lực học đường	51
Chương 3: TÁC ĐỘNG CÔNG CHỨNG CỦA BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG ĐỐI VỚI GIỚI TRẺ VIỆT NAM HIỆN NAY	57
3.1. Những tác động tích cực	57
3.2. Những tác động tiêu cực	60
3.3. Đề xuất và kiến nghị	63
KẾT LUẬN.....	73
TÀI LIỆU THAM KHẢO	77
PHỤ LỤC	81

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Lướt qua các trang báo xem tin tức hằng ngày đang là xu thế và thói quen của nhiều người, đặc biệt là giới trẻ hiện nay. “Báo điện tử có thể xem mọi lúc mọi nơi, chỉ cần một chiếc điện thoại di động có kết nối Internet là có thể đọc tin tức trên các trang báo điện tử. Báo điện tử đang ngày càng khẳng định vị trí vai trò của mình khi cập nhật tin nhanh, nóng hổi” [43].

Tuy nhiên các bài báo báo điện tử bên cạnh tốc độ cập nhật nhanh chóng, đảm bảo tính thời sự, còn tồn tại nhiều mặt trái của nó, đó là một số bài bài đưa tin vội vã, cấp tập, chạy đua về mặt thời gian để cạnh tranh và thu hút lượng truy cập của độc giả mà đôi khi chuyển tải thông tin chưa thật chính xác, thậm chí có thể sai lệch; “nhiều báo sa vào dẫn lại, hoặc chạy đua trong việc giật tittle gay cấn bằng những từ ngữ giật gân, thậm chí công thức và sáo mòn, nhưng không ăn nhập giữa nội dung và tittle bài gây phản cảm cho người tiếp nhận; nhiều bài chỉ nêu sự kiện, đưa ra tình huống mà không đưa ra được những phân bình luận có chiều sâu, không nhìn nhận hoặc không có khả năng đưa ra những nhìn nhận, đánh giá sự kiện dưới nhiều chiều cạnh, đưa ra những hướng tiếp nhận thông tin khách quan khiến cho nhiều độc giả hoang mang, thậm chí nhìn nhận thông tin một cách tiêu cực, đánh giá xã hội trong cái nhìn phiến diện, quy chụp một chiều, gây tâm lý hoang mang, chán nản với thời cuộc hiện nay” [28,tr.54]. Điều này cho thấy vai trò của phóng viên, nhà báo, người đưa tin chưa lường hết những hậu quả tác động to lớn mà báo chí mang lại, trong đó, báo chí mang một trọng trách là định hướng dư luận và bảo vệ dư luận khỏi sự nhiễu loạn thông từ các thế lực chính trị phản động trong bối cảnh diễn biến hòa bình ở Việt Nam hiện nay.

Bạo lực học đường là một hiện tượng đang trở thành vấn đề nghiêm trọng ở nhiều nước trong một vài thập kỷ gần đây, đặc biệt là ở các nước có nền kinh tế đang phát triển thì hiện tượng này càng rõ nét hơn. Việt Nam trong những năm gần đây có sự phát triển mạnh mẽ và toàn diện nền kinh tế - xã hội, phần đầu đến năm 2020 Việt Nam cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại hóa. Tăng trưởng kinh tế mang lại lợi ích rõ rệt cho sự phát triển của nền giáo dục nước nhà. Trong giai đoạn 2001 – 2010, thành tựu giáo dục Việt Nam đang đóng góp trong việc nâng cao dân trí, bồi dưỡng nhân tài, phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững

an ninh chính trị, tạo điều kiện cho đất nước tham gia vào quá trình hội nhập quốc tế. “Cùng với những thành tựu kể trên thì giáo dục Việt Nam vẫn tồn tại những bất cập và hạn chế, trong đó có biểu hiện lệch lạc về hành vi, lối sống của một bộ phận học sinh, sinh viên. Một trong những biểu hiện cụ thể của hạn chế này là hiện tượng bạo lực học đường đã và đang trở thành vấn đề nhức nhối trong toàn ngành giáo dục nói riêng và toàn xã hội nói chung” [31].

Trên các trang báo điện tử, số lượng tin tức về các vụ bạo lực học ngày càng nhiều. Trước đây chúng ta có tâm lý chủ quan cho rằng bạo lực học đường là một vấn đề xảy ra đơn lẻ ở những hoàn cảnh hết sức điển hình. Vì vậy mà đã không thể lường trước được hậu quả của nó trong tác động tâm lý đối với giới trẻ và sự phát triển của xã hội. Hiện tượng học sinh đánh nhau là một thực tế không mới nhưng những hiện tượng đánh nhau của học sinh ở một số nơi trong thời gian gần đây đã bộc lộ những tính chất nguy hiểm và nghiêm trọng. Nó tác động trực tiếp đến tinh thần, thái độ học tập của học sinh và việc giảng dạy của các thầy giáo, cô giáo. Bạo lực học đường ở Việt Nam không chỉ diễn ra ở các thành phố lớn, mà còn ở các vùng nông thôn, không chỉ xảy ra đối với các học sinh nam mà còn có cả ở học sinh nữ và dường như xảy ra ở mọi cấp học. “Rõ ràng bạo lực học đường đang là một vấn đề nóng bỏng, một vấn nạn gây nhức nhối lòng người. Nó không chỉ ảnh hưởng đến những người trong cuộc mà còn ảnh hưởng tới cả một thế hệ trẻ, ảnh hưởng trực tiếp tới tương lai của dân tộc” [25]. Chính vì vậy, việc nghiên cứu về vấn nạn bạo lực học đường hiện nay để góp phần tìm ra các nguyên nhân mang tính xã hội, đưa ra các giải pháp nhằm giảm thiểu, phòng chống sự lây lan bạo lực trong học đường nói riêng, trong xã hội nói chung là hết sức cần thiết và thiết thực.

Những năm gần đây, tình trạng học sinh trong độ tuổi vị thành niên có hành vi bạo lực học đường được dư luận xã hội phản ánh ngày càng nhiều. Theo số liệu thống kê đưa ra tại “*Hội thảo giải pháp phòng ngừa từ xa và ngăn chặn tình trạng học sinh đánh nhau*” được Bộ giáo dục và Đào tạo tổ chức tại Hà Nội ngày 28/07/2010 cho thấy: trong 2 năm 2009 – 2010, có gần 1.600 học sinh tham gia vào các vụ đánh nhau trong và ngoài nhà trường. Những hành vi bạo lực này diễn ra dưới nhiều hình thức và biểu hiện có sự thay đổi theo chiều hướng tiêu cực. Học sinh không chỉ đánh nhau bằng vũ lực của bản thân mà còn sử dụng các dụng cụ, hung khí gây hậu quả nghiêm trọng, nhất là tình trạng nữ học sinh gây đánh nhau

được phản ánh gần đây, đánh nhau hội đồng, làm nhục bạn, quay phim rồi tung lên mạng xã hội đã mang lại nhiều thông tin phản hồi tiêu cực từ phía dư luận xã hội. Hành vi bạo lực đã mang lại nhiều hệ lụy cho chính bản thân các học sinh gây hành vi bạo lực, cho gia đình, nhà trường và toàn xã hội. Bản thân các học sinh là nạn nhân của bạo lực học đường cũng chịu nhiều hậu quả xấu, thân thể các em bị tổn thương, tâm lý bất an, lâu ngày có thể dẫn đến sự hoảng loạn về tinh thần, ức chế tâm lý, sợ hãi, những bệnh tâm lý như trầm cảm, tự kỷ... gây ảnh hưởng xấu đối với sự phát triển nhân cách bản thân và có khả năng dẫn tới các biểu hiện lệch lạc về hành vi.

Vì những lý do trên, chúng tôi mạnh dạn chọn ***Bạo lực học đường trên báo điện tử Dân trí đối với giới trẻ hiện nay*** làm đề tài nghiên cứu cho luận văn này.

2. Tình hình nghiên cứu của đề tài

2.1. Nghiên cứu về truyền thông đại chúng và nghiên cứu công chúng

2.1.1. Trên thế giới

Trong lĩnh vực nghiên cứu truyền thông đại chúng (trong đó có báo chí), giới nghiên cứu trên thế giới đi theo ba hướng chính: (i) Nghiên cứu công chúng – người tiếp nhận (ứng xử của người đọc, người xem, người nghe đối với các phương tiện truyền thông đại chúng); (ii) Nghiên cứu nội dung thông điệp của truyền thông và; (iii) Nghiên cứu ảnh hưởng (hay tác động) của truyền thông đại chúng đối với đời sống xã hội.

Càng ngày, người ta càng quan tâm đầu tư cho nghiên cứu công chúng – người tiếp nhận, coi đó là một hình thức, phương pháp để kiểm tra, đánh giá hiệu quả của việc đầu tư cho hoạt động của các phương tiện truyền thông đại chúng, dù từ nguồn nào, nhà nước hay tư nhân.

Ngày nay, giới kinh doanh và giới báo chí (kể cả báo chí không kinh doanh) đều ngày càng coi trọng chiến lược phát triển thị trường, phát triển khách hàng - đối tượng sử dụng sản phẩm. Đối với báo chí, khi đề cập đối tượng tác động - đối tượng sử dụng sản phẩm, giới nghiên cứu thường dùng thuật ngữ công chúng - người tiếp nhận (bạn đọc báo, người xem truyền hình, người nghe đài, người truy cập báo điện tử).

Trên thế giới, có nhiều tác giả, nhiều công trình nghiên cứu về tác động của truyền thông đại chúng, liên quan trực tiếp đến nghiên cứu công chúng - người tiếp nhận như: Denis McQuail (1983, 1994, 2005), Alvin Toffler (1996), Philip Breton

và *Serge Proulx (1996)*, *Loic Hervouet (1999)*, *Pertti Alasuutari (1999)*, *Andy Ruddock (2000)*, *E.P. Prôkhôrôp (2001)*, *Schudson M.(2003)*, *Claudia Mast (2003)*, *Susana Hornig Priest (2003)*,... Về cách tiếp cận vấn đề, dù khác nhau ở mức độ và góc độ tiếp cận (góc độ kỹ thuật, góc độ biểu trưng của nền văn hoá, góc độ tác động tư tưởng - chính trị của các media) nhưng “giới nghiên cứu đều coi nghiên cứu công chúng – người tiếp nhận là một bộ phận, một khâu không thể thiếu trong khi nghiên cứu truyền thông đại chúng như một quá trình và đều đề cao vai trò tích cực, chủ động, tác động trở lại của người tiếp nhận” [38, tr.16 - 19].

Từ đầu thập niên 1980, giới nghiên cứu truyền thông thế giới thường sử dụng khái niệm "phi đại chúng hoá" thông tin đại chúng. Đây có thể coi là một cách tiếp cận mới khi nghiên cứu về công chúng – người tiếp nhận.

Trong "Đợt sóng thứ ba" A. Toffler đã đưa ra dự báo về "sự chia nhỏ *truyền thông*", là hiện tượng "*thông tin đại chúng bị phi đại chúng hoá*". Thành tựu mới của ông là phân tích sâu sắc về “giải truyền thông đại chúng” mà bản chất là quá trình chia nhỏ công chúng giữa các phương tiện truyền thông, là “truyền thông mới, chia nhỏ người xem” và chúng ta đang ở vào “thời đại của truyền thông nhóm nhỏ”. Điều này được hiểu là: nếu trước đây người ta truyền thông đồng loạt những thông tin cùng một chương trình đến với đông đảo công chúng thì nay xuất hiện nhu cầu đa dạng hoá thông tin đến từng nhóm nhỏ và những khả năng đáp ứng nhu cầu đó. "Ngày nay thay thế tình trạng mọi quần chúng *đều nhận cùng những thông tin như nhau, các nhóm bị chia nhỏ hơn đang nhận và phát đi cho nhau những lượng lớn hệ hình ảnh của họ*".

Tình trạng này cũng đúng với nhận định của hai nhà nghiên cứu truyền thông nổi tiếng người Pháp là Philippe Breton và Serge Proulx trong “Bùng nổ truyền thông - Sự ra đời một ý thức hệ mới” - công trình được coi là “một cách nhìn mới đối với truyền thông”- đã phân tích sâu sắc "ảnh hưởng của các media", trong đó có vấn đề "khảo sát khâu tiếp nhận". Thành tựu mới của các tác giả là phân tích vai trò tích cực (chủ động) của “người tiếp nhận tích cực”. "Tác động xã hội của các thông điệp *không thể bị thu hẹp xuống chỉ còn là một cơ chế dẫn dắt công luận một cách thuần túy, cũng không thể thu hẹp xuống chỉ còn là một hiệu quả tức thời làm thay đổi ý kiến và thái độ các cá nhân*". "Cơ chế dẫn dắt công luận một cách thuần túy" mà hai ông đề cập là cơ chế thông tin được truyền đi một chiều một cách rộng rãi

tới mọi đối tượng. Nghĩa là ngày nay truyền thông phải mềm dẻo, linh hoạt, không phải "một chiều" mà "đa chiều", phải tính đến từng nhóm nhỏ công chúng - đối tượng.

Không nằm ngoài sự phát triển chung của hệ thống thông tin, các vấn đề liên quan đến bạo lực học đường trên thế giới cũng được cập nhật và thống kê... ngày càng có nhiều nghiên cứu liên quan đến vấn đề này, cho thấy tính nghiêm trọng của vấn đề mà nhiều quốc gia đang phải đối mặt. Đặc biệt ở những nơi có các loại vũ khí như súng hay dao thường được sử dụng trong các vụ bạo lực.

2.1.2. Ở Việt Nam

Việt Nam là một quốc gia có tốc độ phát triển Internet nhanh và mức độ tiếp cận thông tin từ phương thức này cũng cao hơn các nước trong khu vực và châu Á. Với sự hỗ trợ của công nghệ 3G và hiện nay là 4G, các mạng viễn thông có mặt hầu hết các địa phương trên cả nước thì việc tiếp cận thông tin từ Internet ngày càng phổ biến. “Theo kết quả nghiên cứu Net Index 2011: Tại Việt Nam, Internet đã vượt qua radio và báo in để trở thành phương tiện thông tin được sử dụng hằng ngày phổ biến nhất, với tỷ lệ 42%. Cụ thể hoạt động trực tuyến phổ biến nhất là đọc tin trên mạng (97%), tiếp theo là truy cập các cổng thông tin điện tử (96%). Số người sử dụng Internet để truy cập vào các trang mạng xã hội tăng lên từ (41%) năm 2010 lên (55%) năm 2011. Giới trẻ cũng sử dụng Internet để truy cập thông tin trên mạng xã hội (52%), xem video và hình ảnh thú vị trên mạng (45%)” [44, tr15].

Vì thế, nghiên cứu công chúng thực sự đã trở thành một chuyên ngành (audience research) của nghiên cứu truyền thông. Ở Việt Nam, lĩnh vực này còn khá mới mẻ, nhưng cũng đã thu hút sự chú ý của giới nghiên cứu báo chí, truyền thông, bởi tính thiết thực của vấn đề.

Từ bình diện xã hội học, nghiên cứu lý thuyết về xã hội học công chúng có tác giả *Mai Quỳnh Nam (1996, 2001), Trần Hữu Quang (2006),...* Hướng nghiên cứu khảo cứu thực nghiệm xuất hiện nhiều hơn với: *Đỗ Thái Đồng (1982), Mai Văn Hai (1992), Vũ Tuấn Huy (1994), Trần Hữu Quang (1998), Trương Xuân Trường (2001), Đài Truyền hình Việt Nam (2002), Đài Tiếng nói Việt Nam (2001, 2005),...* Từ bình diện tâm lý học có một số công trình của Viện Tâm lý học (2002), Lê Ngọc Hùng (2000), và một số tác giả khác.

Từ bình diện báo chí học, đáng chú ý có: *Tạ Ngọc Tân (2001), Nguyễn Văn Dũng (2002, 2006), Đài Tiếng nói Việt Nam (2003), và một số tác giả*

khác,...Trong *Truyền thông đại chúng* (2001), khi bàn về cơ chế tác động, về hiệu quả xã hội của truyền thông đại chúng, Tạ Ngọc Tấn đã phân tích sự phụ thuộc của hiệu quả xã hội đối với sự tiếp nhận của công chúng. Việc nghiên cứu, nắm rõ tính chất, đặc điểm, nhu cầu của đối tượng tác động bao giờ cũng là một trong những yếu tố hàng đầu bảo đảm hiệu quả tác động của truyền thông đại chúng. Một số nghiên cứu khác chọn các nhóm công chúng đặc trưng theo lứa tuổi, theo nghề nghiệp hoặc giới tính,... hoặc nghiên cứu nhóm công chúng của một loại hình báo chí: nghiên cứu thính giả của đài, nghiên cứu bạn đọc của một tờ báo, v.v...

Từ sự phát triển của hệ thống thông tin, tốc độ cập nhật của người dùng cũng gia tăng nhanh. Thông tin được đưa lên liên tục, nóng hổi... đáp ứng được nhu cầu nắm bắt thông tin của độc giả. Báo điện tử Dân trí lại có những chuyên mục riêng của từng lĩnh vực phục vụ cho việc quan tâm nghiên cứu chuyên sâu của từng độc giả. Đồng thời người cập nhật thông tin có thể gửi ý kiến phản hồi, có thể là đóng góp hay chỉ trích tin bài... Điều này cho thấy tính hai mặt của vấn đề, đó là sẽ có những ý kiến nhìn ở góc độ phản diện, cũng có những ý kiến đưa ra dựa trên cơ sở phân tích vấn đề. Vậy người đọc cũng như độc giả sẽ ở góc độ nào đều dựa trên quan điểm cá nhân và sự hiểu biết của mình. Những nhà nghiên cứu vấn đề này buộc phải có những cái nhìn đa chiều, ở nhiều góc độ khác nhau để đưa ra những nhận định đúng đắn, giúp người đọc có những hướng suy nghĩ tích cực.

2.2. Nghiên cứu về vấn đề công chúng với bạo lực học đường.

Nghiên cứu về vấn đề công chúng với vấn nạn bạo lực học đường trên thế giới, chúng tôi chưa có điều kiện tiếp cận tìm hiểu. Ở Việt Nam, vấn nạn bạo lực học đường được phản ánh trên báo điện tử *Dân trí*. Khi nghiên cứu vấn đề bạo lực học đường phản ánh qua báo điện tử Dân trí, giới nghiên cứu đều coi tất cả công chúng là đối tượng có tác động đến sự gia tăng của vấn đề bạo lực học đường, cũng như tính chất ngày càng nghiêm trọng của các vụ việc đã và đang xảy ra.

Bạo lực học đường là một hiện tượng đang trở thành vấn đề nghiêm trọng ở nhiều nước trong một vài thập kỷ gần đây, đặc biệt các nước có nền kinh tế đang phát triển thì hiện tượng này càng rõ nét hơn. Việt Nam trong những năm gần đây có sự phát triển mạnh mẽ và toàn diện nền kinh tế - xã hội, “phấn đấu đến năm 2020 Việt Nam cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại”. Tăng trưởng kinh tế đang mang lại lợi ích rõ rệt cho sự phát triển của nền giáo dục Việt Nam. Trong giai

đoạn 2001 – 2010, thành tựu của giáo dục Việt Nam đã đóng góp quan trọng trong nâng cao dân trí, bồi dưỡng nhân tài, phát triển kinh tế xã hội, giữ vững an ninh chính trị, tạo điều kiện cho đất nước tham gia quá trình hội nhập quốc tế.

Cùng với những thành tựu kể trên thì giáo dục Việt Nam vẫn tồn tại một số bất cập yếu kém, trong đó có việc “chưa giải quyết tốt mối quan hệ giữa phát triển số lượng với yêu cầu nâng cao chất lượng, năng lực nghề nghiệp của học sinh, sinh viên tốt nghiệp chưa đáp ứng yêu cầu của công việc; có biểu hiện lệch lạc về hành vi, lối sống của một bộ phận học sinh, sinh viên”. Một trong những biểu hiện cụ thể của hạn chế này là hiện tượng bạo lực học đường đang trở thành mối lo ngại của ngành giáo dục, cha mẹ học sinh và toàn xã hội. Nó tác động trực tiếp đến tinh thần, thái độ học tập của học sinh và việc giảng dạy của thầy giáo, cô giáo. Bạo lực học đường ở Việt Nam không chỉ diễn ra ở thành phố lớn mà còn ở các vùng nông thôn, không chỉ xảy ra ở học sinh nam mà còn cả học sinh nữ và dường như xảy ra ở tất cả các cấp học.

Nhóm tác giả Trần Thị Thúy, Bùi Hải Yến, Hoàng Văn Tuyển trong đề tài “Nghiên cứu thực trạng bạo lực học đường hiện nay (nghiên cứu tại trường THPT Bãi Cháy Thành phố Hạ Long – Quảng Ninh) đã tìm hiểu những thông tin và thực trạng, nguyên nhân cũng như giải pháp đã được thực hiện tại trường THPT Bãi Cháy về vấn đề bạo lực học đường nhằm mục đích đem lại những nguồn thông tin hữu ích, một hình thức truyền thông về phòng chống bạo lực trong trường học hiện nay tại tỉnh Quảng Ninh và trên cả nước. Nhóm tác giả còn sử dụng một số lý thuyết xã hội học để làm sáng tỏ vấn đề nghiên cứu như “lý thuyết xã hội hóa cá nhân, lý thuyết mâu thuẫn”. Nghiên cứu đã dựa trên khách thể nghiên cứu bao gồm: các thầy, cô giáo dạy trong trường học; phụ huynh học sinh.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận văn là: (i) Khảo sát thực trạng bạo lực học đường được phản ánh trên Báo điện tử Dân trí trên các phương diện: giới tính, lứa tuổi, phạm vi vùng miền, mức độ bạo lực, hệ quả,... từ đó chỉ ra các nhóm nguyên nhân và đề xuất các nhóm giải pháp nhằm góp phần nhận diện, ngăn chặn, đẩy lùi nạn bạo lực học đường trong giới trẻ hiện nay; (ii) Trên phương diện truyền thông, luận văn đánh giá về cơ chế tác động, về hiệu quả xã hội của truyền thông đại chúng đối với vấn nạn bạo lực học đường, đưa ra những mặt tích cực cũng như chỉ ra các

mặt tác động trái chiều của báo điện tử khi phản ánh, đưa tin về nạn bạo lực học đường; đồng thời đưa ra một số nhóm giải pháp nhằm khắc phục những nhược điểm trong cách thức chuyển tải thông tin do trang báo điện tử này mang lại.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Khảo sát báo điện tử trên trang điện tử Dân trí, luận văn xác định những nhiệm vụ nghiên cứu cụ thể dưới đây:

- Khảo sát các tin, bài được phản ánh trên báo điện tử Dân trí về vấn đề bạo lực học đường dựa trên các tiêu chí đã nêu trong Mục đích nghiên cứu; từ đó chỉ ra các nhóm nguyên nhân và đề xuất các nhóm giải pháp nhằm đẩy lùi nạn bạo lực học đường;

- Khảo sát cách tiếp cận và hiệu quả tiếp cận tác phẩm báo chí điện tử về vấn đề bạo lực học đường của giới trẻ Việt Nam hiện nay qua các tiêu chí: tiếp nhận theo nhóm thể tài; tiếp nhận theo định hướng giá trị;

- Chỉ ra những xu hướng tiếp nhận báo chí mang tính tích cực, tiêu cực, hay mang tính trung gian; làm rõ nguyên nhân và các yếu tố chi phối đến xu hướng tiếp nhận đa chiều;

- Đề xuất từng nhóm giải pháp cụ thể đối với cả phía người truyền tin (nhà báo, Tòa soạn) lẫn phía người tiếp nhận thông tin (độc giả).

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là Bạo lực học đường của giới trẻ hiện nay qua trang báo điện tử Dân trí, được thể hiện qua các tiêu chí: cách tiếp nhận, đánh giá, nhận thức theo xu hướng tích cực, tiêu cực, hoặc trung gian. Trên cơ sở đó, luận văn đề xuất ra các nhóm giải pháp đối với tòa soạn, nhà báo cũng như người tiếp nhận thông tin nhằm nâng cao vai trò của báo chí đối với văn hóa đọc, văn hóa tiếp nhận ở giới trẻ hiện nay.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Bạo lực học đường ở nước ta hiện nay là chủ đề nóng và rộng, bao gồm các cấp học từ lứa tuổi mầm non đến sinh viên ở các trường đại học. Tuy nhiên trong giới hạn của đề tài, luận văn chỉ khảo sát các vụ bạo lực học đường đã được đưa lên trang báo điện tử Dân trí từ năm 2015 đến hết năm 2016 bao gồm: Phóng sự, bài

viết của các nhà báo, của độc giả, bài bình luận của các chuyên gia, các hình ảnh video đi kèm.

Bạo lực học đường biểu hiện dưới nhiều góc độ khác nhau: “Bạo lực học đường” là bạo lực về tinh thần, ngôn ngữ, thân thể thi hành có ý đồ giữa các học sinh trong và ngoài trường học hay giữa thầy với trò hoặc ngược lại. Tuy nhiên trong phạm vi nghiên cứu này thì chúng tôi chủ yếu nghiên cứu bạo lực học đường giữa học sinh với học sinh. Bạo lực học đường không chỉ là học sinh đánh học sinh mà còn là học sinh đánh giáo viên, giáo viên đánh học sinh... nhưng trong luận văn, chúng tôi chỉ lựa chọn một khía cạnh nhỏ trong khái niệm bạo lực học đường là nghiên cứu bạo lực học đường giữa học sinh với nhau trong trường học.

Phạm vi độ tuổi: Trong phạm vi của luận văn, chúng tôi chỉ xem xét giới trẻ tập chung ở lứa tuổi Trung học cơ sở và Trung học phổ thông.

5. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

Luận văn sử dụng một số phương pháp sau:

- Phương pháp thống kê, phân loại;
- Phương pháp thu thập thông tin thứ cấp;
- Phương pháp mô hình hóa.

Ngoài ra luận văn còn sử dụng *Lý thuyết xã hội hóa cá nhân* để phân tích căn nguyên và đề xuất giải pháp phòng chống bạo lực học đường. Trẻ vị thành niên trong môi trường xã hội hóa không tốt thì sẽ ảnh hưởng tới sự phát triển, hoàn thiện nhân cách. Sự giáo dục của gia đình, nhà trường giúp cho trẻ hướng đi đúng đắn, khi mà xã hội Việt Nam có nhiều biến động mạnh về kinh tế - xã hội. Nguồn thông tin đại chúng đặc biệt là nguồn thông tin trên mạng không có sự kiểm soát và chọn lựa thông tin thì có thể sẽ không tự định hướng được bản thân. Luận văn cũng sử dụng “Lý thuyết mâu thuẫn” để tìm ra giải pháp cho vấn nạn bạo lực học đường đang ngày càng gia tăng và có diễn biến phức tạp, gây ra sự lo lắng cho gia đình, nhà trường và toàn xã hội.

6. Ý nghĩa của lý luận và thực tiễn của luận văn

Những kết quả nghiên cứu của luận văn nhằm nâng cao vai trò, trách nhiệm xã hội của báo chí đối với giới trẻ trong vai trò định hướng dư luận xã hội và vun đắp niềm tin cho công chúng; nâng cao nhận thức và đạo đức của người cầm bút trong

thời đại kỹ nguyên số, góp phần đưa thông tin báo chí ngày càng đi vào chiều sâu, đáp ứng được kì vọng của độc giả mọi ngành nghề, lứa tuổi, trong đó có giới trẻ.

Từ các nghiên cứu cụ thể, luận văn cũng đưa ra các nhóm giải pháp đối với vấn đề bạo lực học đường đối với giới trẻ hiện nay; biết đánh giá và tiếp nhận thông tin đúng chuẩn mực; có chính kiến chủ quan; biết phản hồi tích cực nhằm xây dựng một xã hội thông tin lành mạnh, bổ ích, có tác dụng bồi đắp văn hóa Việt và tâm hồn người Việt trong bối cảnh hội nhập hiện nay.

7. Cơ cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và tài liệu tham khảo, luận văn gồm bốn chương với nội dung cụ thể như sau:

Chương 1. Cơ sở lý luận và thực tiễn của đề tài

Chương 2. Thực trạng của bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử *Dân trí*

Chương 3. Tác động công chúng của bạo lực học đường đối với giới trẻ Việt Nam hiện nay

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI

1.1. Bạo lực và bạo lực học đường

1.1.1. Khái niệm

1.1.1.1. Bạo lực

Có khá nhiều khái niệm khác nhau về bạo lực song nó chủ yếu được hiểu theo các nghĩa hẹp chuyên ngành chính trị học. Theo từ điển Tiếng Việt – Hoàng Phê chủ biên, 2003, “*Bạo lực* là sức mạnh dùng để trấn áp, lật đổ”[36]. Tuy nhiên không phải mọi hình thức bạo lực đều mang tính chính trị. Người ta có thể dùng bạo lực là một hiện tượng xã hội. Nó là một phương thức hành xử trong các mối quan hệ xã hội.

Với các định nghĩa như vậy, *bạo lực* vẫn thường được hiểu với tính chất của một phương thức vận động chính trị.

Dưới góc nhìn xã hội học thì khái niệm này được hiểu rộng hơn: *Bạo lực* là việc sử dụng vũ lực để gây thương tích cho người khác hoặc tài sản. Bạo lực có thể gây ra đau đớn về thể chất cho người trực tiếp gây ra các hành vi về bạo lực cũng như cho những người bị hại. Cá nhân, gia đình, trường học, nơi làm việc, cộng đồng, xã hội, và môi trường – tất cả đều bị tổn thương do xã hội gây ra.

Bạo lực là một phương thức hành xử trong các mối quan hệ xã hội và tồn tại từ rất lâu trong lịch sử. Với bản chất như vậy thì bạo lực cũng có thể là những hình thức chém giết, đánh đập, hành hạ nhau về mặt thể xác, nhưng cũng có thể là trấn áp, đe dọa, gây sức ép về mặt tâm lý, tâm thần.

Bạo lực có thể xảy ra do nhiều nhiều nguyên nhân khác nhau, chẳng hạn như do mâu thuẫn giữa hai bên về các lĩnh vực trong cuộc sống không thể hòa giải; do sự cạnh tranh, ghen ghét, đố kỵ lẫn nhau; do sự tham vọng hay cố chấp của một người hay một bè phái nào đó; do sự nóng giận bột phát thiếu suy nghĩ,... Tuy nhiên, cho dù do nguyên nhân nào đi nữa thì bạo lực cũng là một hành động tiêu cực, mang lại nhiều hậu quả khôn lường, không như mong muốn. Bạo lực có thể làm cho con người bị thương tật về mặt thể xác, tổn thương về tinh thần, thậm chí có thể nguy hiểm đến tính mạng của những người tham gia; gây ảnh hưởng xấu tới xã hội như an ninh xã hội không được an toàn, người dân lo lắng, hoang mang, sợ

hãi, tiêu phí tiền bạc để chữa trị thương tật,...Bạo lực trở thành vấn nạn chung của toàn xã hội cần phải ngăn chặn kịp thời.

1.1.1.2. Phân biệt giữa bạo lực với bạo hành.

Bạo lực là hành vi sử dụng sức mạnh thể chất với mục đích gây thương vong, tổn hại một ai đó. Bạo lực thể chất có thể là điểm tột đỉnh của các cuộc xung đột, ví dụ hai quốc gia có thể gây chiến với nhau nếu các nỗ lực ngoại giao bất thành, giữa hai người xảy ra đánh nhau khi mâu thuẫn lên đến đỉnh điểm mà không ai kiềm chế được. Cũng có thể bạo lực giữa một bên đối với đối phương.

Trên thế giới, bạo lực là một vấn đề được luật pháp và văn hóa quan tâm với những nỗ lực nhằm không chế ngăn chặn bạo lực. Bạo lực bao trùm một khuôn khổ rộng lớn. Nó có thể là các cuộc chiến giữa các quốc gia hay sự diệt chủng làm hàng triệu người chết.

Từ trước đến nay hành động trừng phạt bằng bạo lực là hành động mà cha mẹ, thầy cô hoặc người giám hộ hợp pháp cố ý gây đau đớn về thể xác hay khó chịu cho một đứa trẻ nhỏ để đáp ứng với một số hành vi không được chấp nhận của trẻ em. Trừng phạt thân thể trẻ em thường có dạng như đánh vào mông hay tát, cũng có thể dùng dũa, gậy... cũng có thể bao gồm lắc, véo, bắt ép buộc trẻ em đứng ở các vị trí không thoải mái.

Xã hội chấp nhận các biện pháp trừng phạt thân thể rất cao ở những nước mà nó vẫn còn hợp pháp. Trong nhiều nền văn hóa, các bậc cha mẹ theo truyền thống được xem là có quyền, nếu không phải là nhiệm vụ, để trừng phạt bằng bạo lực trẻ em có hành động không tốt để giảng dạy chúng ứng xử cho thích đáng. Các nhà nghiên cứu, mặt khác chỉ ra, rằng sự trừng phạt bằng bạo lực thường có tác dụng ngược lại, dẫn đến hành vi hung hăng ở trẻ em và ít vâng lời dài hạn. Các hiệu ứng khác có hại như trầm cảm, lo lắng, hành vi chống đối xã hội, gia tăng nguy cơ lạm dụng bạo lực, cũng có liên quan đến việc sử dụng các biện pháp trừng phạt thân thể của cha mẹ. Bằng chứng cho thấy đánh đòn và các trừng phạt thể chất khác, trong khi trên danh nghĩa cho mục đích kỷ luật, không được nhất quán áp dụng, thường được sử dụng khi cha mẹ tức giận hoặc căng thẳng. Những hình thức nghiêm trọng của sự trừng phạt thân thể, bao gồm: đá, cắn, làm bỏng, và đốt cũng là những việc lạm dụng trẻ em bất hợp pháp.

Bạo hành là hành vi bạo lực thô bạo, biểu hiện trạng thái tâm lý tức giận của người độc ác. Mục đích của bạo hành là trừng phạt, khuất phục để thỏa mãn và khẳng định vị trí gia trưởng của một người nào đó. Như vậy nạn bạo hành trẻ em ngày nay hoàn toàn khác với bản chất và không phải là sự kế thừa quan niệm “thương cho roi cho vọt” của người xưa – mà thực chất là di sản của ý thức hệ phong kiến, gia trưởng được phát triển trong một môi trường xã hội thiếu sự nghiêm minh của pháp luật và thiếu dân chủ.

Khái niệm bạo hành ngày nay không chỉ là dùng bạo lực làm tổn thương thân thể, gây thương tích tàn tật mà còn là sự lăng nhục về tinh thần, là sự xúc phạm về danh dự và nhân phẩm người khác đến mức có thể gây ra những “sang chấn tâm lý” – tức là bạo hành bằng tinh thần cũng có thể cấu thành tội phạm.

Có thể phân chia các kiểu bạo hành:

- *Bạo hành thể xác*: Những hành vi như đấm, đá, tát... tác động trực tiếp đến sức khỏe nạn nhân. Kiểu hành vi này hay xảy ra khi hai bên chênh lệch về sức mạnh thể chất như giữa chồng và vợ, cha mẹ và con cái và cha mẹ già... gây ra thương tích cho đối tượng và dẫn đến tử vong. Một dạng phổ biến của bạo hành thể xác là tát axit, gây ra những vết bỏng trên cơ thể nạn nhân, thậm chí có thể dẫn tới mù nếu nạn nhân bị tát vào mắt. Ngoài ra bạo hành thể xác ở dạng nhẹ hơn có thể là làm cho nạn nhân thiếu ngủ hoặc thiếu các nhu cầu sinh hoạt tối thiểu khác.

Nạn nhân chủ yếu của bạo hành thể xác là phụ nữ và số ít là đàn ông. Tại Anh, 37% số phụ nữ bị chết do bị bạn tình giết hại, còn đối với nam giới, con số này là 6%. Con số này với nữ giới ở các quốc gia Canada, Úc, Nam Phi, Israel và Mỹ đạt từ 40% đến 70%. Theo Tổ chức Y tế thế giới (WHO), con số này tính trung bình trên toàn thế giới là 38% [15].

Tại nhiều quốc gia khu vực Trung Đông, nhiều hộ gia đình thực hiện việc “giết danh dự”, tức là giết chết một người trong gia đình mà người đó mang lại nỗi sỉ nhục hoặc sự phi báng tới gia đình hoặc cộng đồng. Chẳng hạn, nếu một người phụ nữ từ chối tảo hôn, đòi ly hôn, hay thậm chí trở thành nạn nhân của những vụ tấn công tình dục, sẽ bị gia đình “giết danh dự” nhằm giữ thanh danh trong sạch của dòng họ. Ở nhiều nơi trên thế giới, việc “giết danh dự” cũng xảy ra trong đêm tân hôn nếu người chồng phát hiện vợ mình không phải là gái trinh vì họ quan niệm rằng tình dục ngoài hôn nhân là vi phạm pháp luật.

Ở các tiểu quốc gia trên lãnh thổ Ấn Độ (Bangladesh, Pakistan, và cả Ấn Độ), tục “thieu sống cô dâu” được diễn ra khi người vợ mới cưới không có đủ tiền cưới hỏi cho nhà chồng. Tính đến năm 2011, có 8.618 các vụ thieu sống cô dâu được diễn ra tại các quốc gia Nam Á, trong đó đa số là ở Ấn Độ [40].

- *Bạo hành tình dục*: Được phân chia thành nhiều nhóm nhỏ. Nếu người chồng chỉ đơn thuần cưỡng ép, đòi người vợ quan hệ tình dục thì được xếp tạm vào nhóm “người bình thường”, chủ yếu do nhu cầu sinh lý. Tuy vậy cũng có những người bạo hành tình dục do mắc một số bệnh như: Rối loạn nhân cách, lo lắng, trầm cảm, hoang tưởng, rối loạn khí sắc, tâm thần phân liệt... Trong trường hợp này, người chồng thường hoang tưởng, ghen tuông, nghi ngờ lòng chung thủy của vợ nên bắt vợ phải quan hệ thường xuyên để thể hiện bản lĩnh. Nhóm cuối cùng là những người thực sự mắc bệnh bạo dâm. Để cảm thấy thỏa mãn, trong lúc quan hệ họ thường đánh đập tổn thương, chửi mắng, la bới, nhục mạ vợ... mới cảm thấy vui.

Ở một số nước, nam giới bạo dâm gây ra nhiều vụ bạo lực tình dục có thể bị chích hormon để làm teo tuyến sinh dục. Thế nhưng, tại Việt Nam, nhiều người vẫn không phân biệt được các hành vi bạo lực tình dục, thậm chí nhiều người vợ vẫn coi đó là chuyện bình thường, chịu đựng để chồng “hạnh phúc”, điều này vô tình khiến bệnh của chồng ngày càng nặng.

- *Bạo hành tinh thần*: Bạo hành tinh thần được gọi là bạo hành tình cảm, tâm lý. Đây là loại bạo lực khá phổ biến nhưng nó nhận dạng được so với bạo lực thể chất. Nạn nhân phải chịu các kiểu hành hạ như chửi mắng, hạ nhục với những lời lẽ thô thiển, nặng nề xâm phạm đến nhân phẩm và danh dự. Không những thế, bạo lực tinh thần nhiều khi còn tồn tại dưới nhiều dạng như đe dọa tinh thần, khủng bố tâm lý... gây nên sự phẫn uất, khủng hoảng ý thức và tâm sinh lý phụ nữ. Điều lưu ý là các hình thức bạo lực tinh thần dưới dạng “chiến tranh lạnh” - một kiểu hành hạ bằng tình cảm – nghĩa là người chồng tỏ ra thờ ơ, lạnh nhạt, vô trách nhiệm đối với người vợ, thậm chí đem so sánh với người phụ nữ khác,... Nó khó phát hiện và diễn ra lặng lẽ, không đánh đập, xô xát hay chửi bới sỉ nhục âm ỉ nên không gây được sự chú ý của nhiều người.

Con số chung cho tỷ lệ bạo lực tinh thần đối với phụ nữ do chồng gây ra tại Việt Nam là 53,6% trong cuộc đời, trong đó nông thôn cao hơn thành thị (56,2% so với 47,2%). Tỷ lệ bị bạo lực tinh thần trong đời do chồng gây ra dao động từ 42,4%

tại Bắc Trung Bộ, 52% tại Trung du và miền núi phía Bắc và duyên hải miền Trung, tới 70% tại vùng Tây Nguyên. Tỷ lệ bạo lực tinh thần hiện tại của Việt Nam là 25,4% (nông thôn là 27,5% và 20,4% tại thành thị). Nó dao động từ 22% tại vùng đồng bằng song Hồng, 26,1% tại Trung du và miền núi phía Bắc đến 32,6% tại vùng Tây Nguyên [44].

- *Bạo hành xã hội*: Ngăn không cho tiếp xúc với gia đình, bạn bè, bạo vây kinh tế nhằm hạn chế các hoạt động mang tính cộng đồng.

Ảnh hưởng của bạo hành trải rộng từ tâm lý cho đến thể chất của nạn nhân. Nhiều trường hợp hành vi bạo lực dẫn đến thương tật suốt đời thậm chí dẫn đến tử vong. Một đứa trẻ đã từng bị bạo hành (hay chứng kiến cảnh bạo hành) thường tỏ ra giận dữ, gắt gỏng buồn chán, ăn ngủ bất thường và hay bị ám ảnh là sẽ bị bỏ rơi. Những nạn nhân của sự bạo hành thường bị những triệu chứng của sự rối loạn và căng thẳng hậu chấn thương (Post Traumatic Stress Disorder, PTSD) như:

- Căng thẳng thường xuyên;
- Giận giữ vô cớ;
- Bị ám ảnh bởi khung cảnh biến cố gây nên sự chấn thương;
- Hay bị ác mộng;
- Đè nén tình cảm;
- Ngủ không yên;
- Cảm thấy tội lỗi, chán chường;
- Chứng lơ đãng;
- Tránh né những gì có thể làm gợi lại biến cố gây chấn thương.

1.1.1.3. *Bạo lực học đường*

“*Bạo lực học đường*” là hình thức khá phổ biến ở lứa tuổi vị thành niên trong môi trường giáo dục. Có thể hiểu “*Bạo lực học đường*” là bạo lực về tinh thần, ngôn ngữ, thân thể thi hành có ý đồ giữa các học sinh trong và ngoài trường hay giữa thầy với trò hoặc ngược lại. Cho dù là những hành động thiếu tôn trọng hay giễu cợt đã làm cho người bị hại cảm thấy bất tiện được xem là bạo lực học đường.

Ở nước ngoài, bên cạnh thuật ngữ *bạo lực học đường*, người ta thường nói tới thuật ngữ *bắt nạt học đường*. *Bắt nạt học đường* cũng là một phần của *Bạo lực học đường* và thậm chí nhiều lúc người ta còn đồng nhất giữa bắt nạt và bạo lực học đường.

Dan Olweus, trong cuốn sách “*Bắt nạt trong trường học, chúng ta biết gì và chúng ta có thể làm gì*” đã đưa ra định nghĩa theo một cách chung nhất, bắt nạt trong trường học như một “hành vi tiêu cực được lặp đi lặp lại, có ý định xấu của một hoặc nhiều học sinh nhằm trực tiếp chống lại một học sinh, người khó khăn trong việc tự bảo vệ bản thân” [45].

Milton Keynes (1989) định nghĩa: “Bắt nạt là hành động lặp đi lặp lại một cách hiếu chiến để cố ý làm tổn thương về tinh thần hoặc thể xác cho người khác. Bắt nạt là đặc trưng của một cá nhân hành xử theo một cách nào đó để đạt được quyền lực trên người khác” [40].

Theo quan niệm của các nhà nghiên cứu ở Việt Nam, *Bạo lực học đường* là một thuật ngữ chỉ những hành vi bạo lực diễn ra trong môi trường học đường, là hệ thống chuỗi lời nói, hành vi mang tính miệt thị, đe dọa, khủng bố người khác, để lại thương tích trên cơ thể, thậm chí dẫn đến tử vong, đặc biệt là gây tổn thương đến tư tưởng, tình cảm, tạo cú sốc về tâm lý cho đối tượng trực tiếp tham gia vào quá trình giáo dục trong nhà trường cũng như đối với những ai quan tâm đến sự nghiệp giáo dục.

Có hai loại hình vi bạo lực học đường:

Hành vi bạo lực học đường thụ động: là hành vi sai lệch của các học sinh do các em nhận thức không đầy đủ hoặc nhận thức sai chuẩn mực, nội quy, quy tắc của trường lớp hay bị bạn bè kích động, rủ rê..

Hành vi bạo lực học đường chủ động: là những hành vi mà cá nhân mặc dù biết rõ những quy tắc, chuẩn mực đạo đức của nhà trường, xã hội nhưng họ vẫn cố ý làm khác, làm ngược so với chuẩn mực.

1.2. Những yếu tố ảnh hưởng đến hành vi bạo lực học đường

1.2.1. Những yếu tố thuộc về chính bản thân học sinh

Yếu tố sinh lý: Thanh thiếu niên ở độ tuổi từ 12 đến 18 đang ở trong giai đoạn dậy thì với những dấu hiệu rất rõ nét và diễn ra hết sức nhanh chóng ở hệ thống thần kinh, hệ thống các cơ quan trong cơ thể, sự phát triển nhanh chóng của các cơ quan tế bào não, bộ phận sinh dục bắt đầu hoàn thiện, và bắt đầu có những cảm giác tò mò, muốn tìm hiểu về giới tính. Những điều này có ảnh hưởng trực tiếp đến tâm lý, cảm xúc, tinh thần, hành vi của thanh thiếu niên.

Yếu tố tâm lý: Thanh thiếu niên trong giai đoạn tuổi dậy thì, hệ thống thần kinh ở vào trạng thái chưa ổn định, về nhận thức, tình cảm, ý chí có sự thay đổi,

điều này dễ khiến cho các em dễ hưng phấn, dễ hành động và làm việc theo cảm tính, dễ bị ảnh hưởng bởi các yếu tố tác động từ bên ngoài. Khi đối mặt với các vấn đề như tình cảm, học tập, giới tính,... các em cũng dễ có cảm xúc hài lòng với chính mình. Các em cũng bắt đầu có nhu cầu tiếp xúc với các bạn khác giới, có nhu cầu được mọi người tôn trọng, nhu cầu thỏa mãn sự hiếu kì cũng như tò mò của chính mình,...

Khi gặp phải những ảnh hưởng không tốt, các em dễ rơi vào những “cạm bẫy” tiêu cực. Từ đó dễ nảy sinh những hành động quá khích, ví dụ như có những học sinh có kết quả học tập không tốt, các phương diện khác như ngoại hình, tài ăn nói cũng không tốt, nhưng các em lại có khao khát được thể hiện bản thân, rất muốn thể hiện mình và gây sự chú ý trước mặt người khác. Khi đó các em sẽ tìm cách thể hiện bản thân thông qua những hành vi chống đối, ngang bướng, bỏ học, mê mẩn với những trò chơi điện tử hoặc thậm chí là thực hiện những hành vi bạo lực, để thể hiện cái “Tôi” của bản thân.

Sự không cân bằng trong tâm lý: Do thời kì thanh thiếu niên có sự phát triển không đồng bộ không cân bằng về tâm sinh lý, cùng với những hạn chế về kiến thức xã hội, do đó giai đoạn này thanh niên dễ nảy sinh những hành vi bạo lực. Thời kì thanh niên là giai đoạn phát triển chuyển tiếp từ lứa tuổi nhi đồng lên tuổi trưởng thành, sự phát triển của thời kì này vô cùng phức tạp và mâu thuẫn, nó còn được gọi là “thời kì tiềm ẩn nhiều nguy cơ”[8]. Cùng với sự phát triển nhanh chóng về sinh lý thì tâm lý cũng đang phát triển với tốc độ chậm hơn, khả năng nhận thức và kiểm chế bản thân vẫn chưa có sự phát triển hài hòa cùng với sinh lý, nhận thức của trẻ trong giai đoạn này khó có thể đối mặt được với những nguy cơ tiềm ẩn ngoài xã hội. Trong điều kiện chưa có sự chuẩn bị trước, mà các em phải đối mặt với nhiều mâu thuẫn và nguy cơ như thế, thường khiến các em dễ rơi vào trạng thái lo âu. Điều này dẫn đến khi các em có chuyện không vừa ý hoặc cảm thấy không công bằng trong cuộc sống gia đình hay trong học tập thì trạng thái cảm xúc của các em cũng mất cân bằng theo. Lúc đó những mâu thuẫn về nhu cầu của bản thân và thực tế khách quan ngày càng trở nên phức tạp. Sự phát triển không đồng đều giữa tâm sinh lý, dẫn đến nảy sinh nhiều mâu thuẫn, đây chính là một trong những yếu tố trực tiếp dẫn đến hành vi bạo lực trong nhà trường của thanh thiếu niên [9, tr.18].

Một số yếu tố khác đến từ bản thân học sinh: Học sinh có tiền án, tiền sử vi phạm pháp luật, học sinh có sử dụng các chất kích thích; học sinh có những vấn đề tâm lý như hiếu động, giảm tập trung chú ý, lo âu, trầm cảm,... học sinh tham gia vào các hiệp hội, băng nhóm bạo lực hoặc liên quan đến các đường dây bạo lực, v.v...

1.2.2. Những yếu tố ảnh hưởng thuộc về gia đình, nhà trường, xã hội

1.2.2.1. Những yếu tố thuộc về gia đình

Gia đình là nơi con người sinh ra và trưởng thành. Gia đình có ảnh hưởng lớn trong quá trình trưởng thành của một cá nhân. Nếu nhìn nhận những vấn đề của thanh thiếu niên như một căn bệnh, thì nguồn gốc của căn bệnh ấy bắt nguồn từ gia đình, triệu chứng của bệnh thể hiện ở trường học và nó ngày càng trở nên trầm trọng ở ngoài xã hội. Bởi vậy, bạo lực học đường và những ảnh hưởng của gia đình có quan hệ mật thiết với nhau, những ảnh hưởng từ phía gia đình góp phần hình thành hành vi bạo lực học đường được thể hiện ở một số yếu tố sau:

Sự buông lỏng trong quản lý và giáo dục con cái của gia đình: Có những gia đình do bố mẹ quá bận nên đã thả lỏng con cái, không hỏi han và quan tâm đến con. Bố mẹ không hiểu được con cần gì, không kịp thời phát hiện, giáo dục cũng như sửa những lỗi lầm cho con. Về phía con cái, do không kịp thời nhận được sự quan tâm, chăm sóc và giáo dục của bố mẹ, con kết thân với những bạn bè xấu, bị ảnh hưởng xấu từ bạn bè, đi từ sai lầm nhỏ đến sai lầm lớn và có những hành vi không tốt.

Một hình thức buông lỏng khác là bố mẹ thỏa mãn tất cả các yêu cầu của con, nuông chiều con, con muốn làm gì thì làm. Với cách quản lý và giáo dục như thế này các con khó có thể hình thành được tư duy tốt cũng như những thói quen tốt, dễ đi theo những con đường xấu. Tôi đã từng trò chuyện với không ít các em học sinh phổ thông, khi được hỏi “Nếu có bạn muốn gây sự với em, thậm chí muốn đánh em, em sẽ phản ứng thế nào?” thì đa số các em được hỏi đều không ngần ngại trả lời rằng: “Đánh lại”.

Môi trường gia đình: “Môi trường gia đình lành mạnh sẽ có lợi cho sự phát triển của con cái và hình thành nên ở trẻ những hành vi cũng như những nhân cách mà xã hội yêu cầu. Và ngược lại, nếu môi trường gia đình không tốt sẽ tạo nên cho trẻ những ảnh hưởng xấu cho trẻ, hình thành nên những phẩm chất đạo đức không tốt, thậm chí hình thành nên những nhân cách đi ngược lại với yêu cầu của xã hội” [14].

Có những gia đình do quan hệ của hai bố mẹ mâu thuẫn, li thân hoặc ly hôn, trong gia đình luôn xảy ra cãi lộn, mắng chửi, thậm chí là xảy ra xô xát, bạo lực. Sống trong môi trường gia đình như thế con cái ngày nay phải nghe, phải chứng kiến, thậm chí con là người chịu đòn, dần dần các em sẽ hình thành nhận thức sai lệch, và thật tệ hại khi trẻ em cho rằng bạo lực chính là một cách để giải quyết mâu thuẫn.

Có những gia đình mà cả cha hoặc mẹ hay người thân mắc những chứng bệnh hiểm nghèo hoặc gia đình vừa trải qua những biến cố lớn, nếu không có sự chuẩn bị tâm lý tốt sẽ hình thành nên tâm lý tự ti ở trẻ, và khi bị bạn bè trêu chọc, bần táng lâu ngày, rất có thể trẻ sẽ không kiềm chế được bản thân mà gây ra những hành vi bạo lực.

Nhân cách, đạo đức của cha mẹ: “Cha mẹ chính là người thầy đầu tiên của con cái, từng cử chỉ, lời ăn tiếng nói hàng ngày của cha mẹ sẽ là tấm gương phản chiếu vào nhân cách của trẻ” [23]. Nếu cha mẹ có những suy nghĩ và hành động không tốt, chắc chắn sẽ kéo theo những ảnh hưởng không tốt với con cái. Có rất nhiều những đứa trẻ do chịu ảnh hưởng tiêu cực của cha mẹ mà đi theo những con đường bất chính.

“Có những gia đình cha mẹ do nhân cách đạo đức không tốt, nhận thức chính trị không tốt, thường xuyên bất mãn với xã hội, những điều này có ảnh hưởng trực tiếp đến con cái, nó khiến cho các con biến những điều bất mãn này thành những hành vi phản xã hội” [3]. Có những gia đình do trong nhà có những hành vi bạo lực, bố mẹ có những vi hành vi phạm pháp hoặc cha mẹ nghiện ngập, từng có tiền án, tiền sự, khi con cái tận mắt được chứng kiến sẽ ảnh hưởng không tốt đến nhận thức và hành vi của trẻ.

Có những gia đình, mặc dù bố mẹ có trình độ văn hóa, cũng không có điều gì bất mãn với xã hội, nhưng tư cách đạo đức không tốt, thường xuyên coi thường người khác, những tính cách này của bố mẹ trực tiếp ảnh hưởng đến sự hình thành tính cách của con cái, điều này cũng ảnh hưởng đến cách con cái giao tiếp với bạn bè, thầy cô và mọi người trong xã hội. Và rất có thể do thái độ kiêu ngạo của con mà vô tình dẫn đến bạo lực tinh thần đối với người khác.

Những ảnh hưởng của điều kiện kinh tế gia đình: Rất nhiều gia đình có trẻ tham gia vào hành vi bạo lực là những gia đình có điều kiện kinh tế không tốt. “Kinh tế gia đình không đầy đủ cùng với việc giáo dục của gia đình không chu đáo

cũng gián tiếp ảnh hưởng đến việc con cái có những hành vi trộm cắp, trấn tiền cũng như cướp tài sản của bạn” [24]. Mặt khác, gia đình có điều kiện kinh tế không tốt cũng là một trong những nguyên nhân dẫn đến con bị các bạn coi thường, sự tự ti cùng với chịu đựng sự trêu chọc, bắt nạt của bạn bè trong thời gian dài dễ dẫn đến những hành vi phản kháng, do đó cũng dễ dẫn đến những hành vi bạo lực theo những cách khác nhau. “Có những học sinh gia đình có điều kiện, thường bắt chước theo nhưng lối sống xa hoa của giới thượng lưu, ăn chơi, rượu chè, mua sắm, yêu đương,... một khi kinh tế không đáp ứng được, sẽ tìm mọi cách để có tiền, hoặc không khống chế được bản thân, mà đi tham gia vào những cuộc ẩu đả đánh nhau, đây cũng là một nhân tố quan trọng hình thành nên hành vi bạo lực học đường” [26].

1.2.2.2. Ảnh hưởng từ trường học

Sự phân bố trình độ học sinh chưa hợp lý: Trong thực tế xã hội, học sinh phổ thông chọn trường có những đặc điểm riêng, đa phần những học sinh giỏi và đội ngũ giáo viên giỏi đều tập trung ở trường chuyên, lớp chuyên, lớp chọn, những học sinh chưa giỏi lại đa phần tập chung ở những trường và lớp học tốp dưới. “Những học sinh mà chúng ta vẫn quen gọi là “học sinh yếu kém” là một bộ phận yếu thế hơn trong trường học, các em không nhận được sự dẫn dắt và chỉ bảo phù hợp ở trường, từ đó các em có tâm lý tự ti và chán ghét trường học, khi các em có những mâu thuẫn mà không nhận được sự giải quyết công bằng của thầy cô giáo thì dễ dẫn đến những hành vi bạo lực học đường” [21].

Quan niệm giáo dục thiên lệch: Trong quá trình giáo dục, các nhà trường vẫn còn đề cao thành tích, xem trọng việc nâng cao và bồi dưỡng kiến thức cho học sinh mà lơ là xem nhẹ việc giáo dục chính trị, tư tưởng cho học sinh. “Vấn đề giáo dục kỹ năng cho học sinh chỉ hạn chế ở việc dạy cho các em những kỹ năng sinh tồn trong cạnh tranh, còn việc làm thế nào để việc giáo dục các em có một nhân cách hoàn thiện, làm thế nào để các em sống khỏe, sống vui, làm thế nào để giúp cho bản thân các em có một tinh thần thoải mái thì vẫn chưa được chú ý hợp lý” [1].

Thái độ giáo dục của nhà trường ảnh hưởng trực tiếp đến sự phát triển của học sinh, đối với những học sinh có thành tích học tập tốt thì các em được thiên vị và được các thầy cô giáo yêu quý hơn, còn đối với các học sinh mà các thầy cô cho là “chậm tiến” lại thiếu sự quan tâm đầy đủ và đúng mức của thầy cô. Thậm chí thầy cô lại có những đánh giá tiêu cực, không đúng với năng lực của học sinh, làm

cho tinh thần học tập của các em giảm sút, các em không có hứng thú học tập, dẫn đến dễ bị dụ dỗ vào các tệ nạn xã hội khác.

Trên thực tế tất cả các học sinh đều có quyền nhận được sự công bằng trong giáo dục, nếu các em nhận được sự đãi ngộ thiếu công bằng thì từ những học sinh có thành tích học tập không tốt, nhưng ý thức đạo đức tốt sẽ trở thành những học sinh vừa “học kém” vừa “có ý thức kém”. Nếu cứ tồn tại những thái độ khác nhau trong giáo dục học sinh, thì các học sinh mà có tiền đề như các em vẫn còn có hy vọng sẽ trở thành vô vọng.

Cách làm này không chỉ làm cho các em mất đi quyền lợi được hưởng sự giáo dục công bằng, mà còn làm tổn thương đến lòng tự trọng của các em, thậm chí làm cho tâm hồn các em trở nên thiên lệch. Những học sinh này sẽ cảm thấy các em bị bỏ rơi, không có tiền đề, thậm chí tự dằn vò bản thân mình, chẳng bao lâu các em sẽ trở thành thành phần bất định trong trường học, những hành vi bạo lực như đánh nhau, ẩu đả, cướp đồ của bạn, xin tiền bảo kê là khó tránh khỏi.

Mối quan hệ giữa thầy và trò: “Giáo dục Việt Nam có truyền thống “Tôn sư trọng đạo”, “Nhất vi sư, bán tự vi sư”, truyền thống tốt đẹp này đã được các thế hệ học trò người Việt gìn giữ và phát huy trong suốt chiều dài lịch sử dân tộc” [7]. Tuy vậy, trong thời đại ngày nay, cùng với sự phát triển kinh tế và sự bùng nổ của các công nghệ hiện đại, giáo dục nước ta trong những năm gần đây xuất hiện các hiện tượng trò xúc phạm thầy cô giáo, thậm chí có trường hợp trò đánh thầy và ngược lại cũng có hiện tượng thầy cô xâm phạm tới tinh thần và thể xác của học sinh. Cho dù những hiện tượng này xuất hiện từ bất kì nguyên nhân nào, tích cực hay tiêu cực nhưng sự tồn tại của nó vĩnh viễn không được chấp nhận trong môi trường học đường. Điều này cho thấy sự xuống cấp trong mối quan hệ giữa thầy và trò trong quá trình giáo dục nhà trường.

Nếu giáo viên dùng những cách không đúng để bảo vệ lòng tự trọng của mình thì giữa giáo viên và học sinh sẽ xuất hiện hai loại quan hệ: thứ nhất là quan hệ “cường quyền và chi phối”, thứ hai là quan hệ “sống chết mặc bay”. Quan hệ giữa giáo viên và học sinh thay đổi ở chỗ, học sinh “tuyệt đối phục tùng” theo những gì mà thầy cô giáo đưa ra, điều này khiến cho quan hệ giữa học sinh và thầy cô giáo trở nên căng thẳng, nó tạo nên khoảng cách thậm chí là đối lập giữa giáo viên và học sinh. Có những thầy cô giáo thiên vị một số học sinh (những học sinh

này đa phần là có điều kiện kinh tế gia đình khá giả, thành tích học tập tốt, hoặc có quan hệ tốt với thầy cô giáo), và có những thầy cô lại thể hiện sự lạnh lùng với một số học sinh khác, thậm chí dùng những lời lẽ ghê lạnh, châm biếm để trách phạt các em.

Có một số thầy cô không nghiêm khắc hoặc không thể kiểm soát được trật tự của lớp lại tỏ ra thiếu kiên nhẫn đối với một số học sinh không chịu nghe lời, hoặc không kiềm chế được cảm xúc mà vô tình trút giận lên những học sinh khác trong lớp. Có những thầy cô giáo sau khi tiến hành giáo dục mà chưa thấy được hiệu quả, các thầy cô cũng không kiên trì giáo dục, dạy dỗ các em mà hình thành thái độ “sống chết mặc bay”. Dưới sự ảnh hưởng của môi trường giáo dục áp đặt về quyền lợi, các thầy cô giáo về logic đã tạo môi trường cho các em thực hiện hành vi bạo lực học đường, và từ bạo lực trong nhà trường, các hành vi bạo lực sẽ xuất hiện ngoài xã hội.

Khi mối quan hệ giữa thầy và trò thiếu sự đối thoại lẫn nhau sẽ dẫn đến một thực trạng là khi học sinh gặp khó khăn, các em không muốn tìm sự giúp đỡ từ các thầy cô giáo, các em không muốn tâm sự hay thổ lộ điều gì với các thầy cô của mình, bởi vì các em cho rằng thầy cô không thể giúp được mình. Khi đó, có thể giải quyết được khó khăn của bản thân các em chỉ còn cách dựa vào sự giúp đỡ của gia đình, bạn bè. Nếu không có sự giúp đỡ của gia đình, và bạn bè hoặc sự giúp đỡ ấy chưa hợp lý thì các em dễ dàng gặp phải những tình huống khó khăn hơn và bạo lực học đường rất có thể xảy ra.

Vai trò quản lý của nhà trường: Sự quản lý không tốt trong trường học cũng là nguyên nhân quan trọng dẫn đến hành vi bạo lực học đường. “Khi nhà trường, thầy cô thiếu nghiêm khắc với học sinh, xem nhẹ kỉ luật, sẽ dẫn đến xuất hiện tràn lan những hiện tượng như quay cóp trong thi cử, học sinh yêu sớm, hút thuốc, uống rượu, hút shisa, chơi bóng cưỡi, ma túy đá... những thành phần không tốt trong xã hội cũng dễ dàng trà trộn vào môi trường học đường, thậm chí còn tồn tại cả những văn hóa phẩm đồi trụy trong trường học” [2, tr.15]. Từ đó thì mối quan hệ giữa thầy và trò, giữa phụ huynh và giáo viên vốn đã lỏng lẻo sẽ càng xa cách hơn. Khái niệm “trường học an toàn” hay “văn hóa nhà trường” gần đây được các nhà giáo dục quan tâm bởi vì thực tế trường học đang mất đi sự an toàn cho cả người dạy và người học, văn hóa truyền thống có phần bị xem nhẹ.

Nhà trường bỏ qua hoặc giải quyết chưa hợp lí với những hành vi bạo lực học đường: Khi đứng trước những học sinh vi phạm kỷ luật trường học, nếu nhà trường bỏ qua xử lý không phù hợp sẽ là “ngồi nỏ” cho một loạt những hành vi bạo lực tiếp theo của học sinh.

Khi học sinh mắc sai lầm, nhà trường không kiên trì tiến hành công tác giáo dục tư tưởng, mà lại lên án, chụp mũ, bới lông tìm vết, thậm chí còn trừng phạt học sinh theo nhiều cách không phù hợp hoặc lấy trừng phạt để thay thế cho giáo dục. Với cách giải quyết như trên thì lòng tự trọng của học sinh đã bị xúc phạm, nhà trường vi phạm nghiêm trọng nguyên tắc giáo dục “lấy học sinh làm trung tâm”. Từ đó tạo nên khoảng cách và sự đối lập trong quan hệ thầy trò, khiến một số học sinh cũng trở nên thô bạo hơn đối với một số người khác, một số khác thì phản ứng bằng việc phá hoại của công hoặc phá đồ của bạn để “trả đũa” lại nhà trường cũng như thầy cô giáo.

Trên thực tế, các nhà trường hiện nay mặc dù đã ý thức được sự tồn tại của hành vi bạo lực học đường trong trường học, nhưng vẫn chưa ý thức hết được sự nghiêm trọng của nó. Hơn thế, nếu các trường vẫn mang tâm lý “tốt đẹp phô ra, xấu xa đậy lại”, vì sợ ảnh hưởng đến thành tích mà nhà trường không thông báo rộng rãi cũng như không xử lý nghiêm các hành vi bạo lực học đường, không cùng với phụ huynh học sinh và các lực lượng xã hội khác phối kết hợp với nhau để kiểm soát hiện tượng này thì bạo lực trong nhà trường rất khó có thể ngăn chặn và phòng ngừa.

Giáo dục luật pháp chưa triệt để và thiếu sót hỗ trợ tâm lý, giáo dục kỹ năng mềm: Nhà trường không chỉ là nơi cung cấp cho học sinh những kiến thức về văn hóa, mà còn là nơi bồi dưỡng nhân cách cho học sinh đáp ứng các yêu cầu của xã hội. Chính vì thế mà trong những năm gần đây nội dung giáo dục pháp luật, giáo dục kỹ năng sống và hỗ trợ tâm lý học đường đã được lồng ghép với các nội dung giáo dục trong nhà trường.

Nhiều trường chưa thật sự quan tâm đến công tác tư vấn học đường, phòng tư vấn chưa đủ tin cậy, cách tiếp cận chưa phù hợp làm học trò ngại, sợ phòng tâm lý. Tình trạng này dẫn đến thực tế trường có phòng tư vấn tâm lý mà như không. “Nhiều năm gần đây, hai thành phố lớn Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh đã chú trọng đến việc xây dựng phòng tư vấn tâm lý trong trường học nhưng vẫn chưa thật sự phát huy được hiệu quả. Còn nhiều khó khăn tồn tại như nhân viên tư

vấn chuyên trách, nhà trường chưa xem trọng công tác tư vấn, các em chưa tin tưởng nhà trường và thầy cô nên còn “né tránh” phòng tư vấn tâm lý” [46, tr.37].

Tại hội thảo Công tác tư vấn học đường tại các trường phổ thông của Tp.HCM diễn ra mới đây, TS Nguyễn Hữu Nguyên, Trường ĐH KHXH & NV Tp.HCM nhấn mạnh, hai nguyên tắc trong tư vấn học sinh là bí mật và tin tưởng nhưng phòng tư vấn còn thiếu độc lập với nhà trường và phụ huynh, mối quan hệ giáo viên và học sinh còn xung đột. Hơn nữa TS Nguyên còn băn khoăn về cách tiếp cận của nhiều giáo viên tư vấn chưa chuyên nghiệp, nắm bắt tâm lý các em: “Các em đến phòng mà hỏi “Có vấn đề gì em cứ nói đi” như công an hỏi thì làm sao các em chia sẻ cho được”.

Các chuyên gia tâm lý cảnh báo, ở lứa tuổi học trò, nếu những thắc mắc, uất ức không được tháo gỡ sẽ kéo theo rất nhiều hệ lụy. Mà thường khi hậu quả xảy ra rồi người lớn mới quay sang chất vấn, hối tiếc, day dứt với bao nhiêu từ “giá như”. TS Lê Thị Mỹ Hà (Viện nghiên cứu Phát triển Tp.HCM) cho hay, học sinh bậc THCS, THPT là giai đoạn có nhiều thay đổi về tâm sinh lý. “Ở trạng thái chuyển tiếp từ trẻ con sang người lớn, các em rất rắc rối, phức tạp, dễ bị kích động, tổn thương. Quá trình này các em có nhiều lo lắng, thắc mắc liên quan đến tình yêu, giới tính, sinh sản, các mối quan hệ hướng nghiệp... cần được giải đáp, chia sẻ” [13, tr.24]. Gia đình và nhà trường chưa phải là chỗ dựa tinh thần cho các em thì trẻ có xu hướng tìm đến nguồn tư vấn từ bạn bè, mạng Internet, các nguồn thông tin không đảm bảo với rất nhiều nguy cơ như bị xâm hại tình dục, bị rủ rê, lôi kéo sa vào tệ nạn hay vi phạm pháp luật. Còn nếu không, các em lại bị dồn nén lâu ngày có thể dẫn đến u uất trầm cảm. “Nếu việc thực hiện giáo dục các nội dung này vẫn còn mang tính “khẩu hiệu”, việc đánh giá chất lượng thực hiện các nội dung giáo dục pháp luật, giáo dục kỹ năng sống, và hỗ trợ tâm lý trong nhà trường còn mang tính hình thức. Và một khi những nội dung giáo dục này không được thực hiện có hiệu quả thì việc kiểm soát và phòng ngừa hành vi bạo lực học đường sẽ còn gặp rất nhiều khó khăn. Bạo lực học đường vì thế mà vẫn diễn ra, gia đình, nhà trường và xã hội vẫn ngày ngày gọi tên những người chịu ảnh hưởng nặng nề nhất lại chính là học sinh là thế hệ trẻ của đất nước” [6].

1.2.2.3. Ảnh hưởng từ xã hội

Con người sinh ra lớn lên trong xã hội loài người. Sự trưởng thành của con người không thể tách khỏi xã hội. Chính vì thế những mặt tích cực hay tiêu cực của xã hội đều ảnh hưởng đến nhận thức và hành vi của con người, đặc biệt là lứa tuổi thanh thiếu niên.

Những nhân tố tiêu cực và các yếu tố văn hóa không lành mạnh trong xã hội: “Hiện nay đất nước ta đang trong thời kì hội nhập toàn cầu, kéo theo đó là trong xã hội tồn tại một số tư tưởng thiếu lành mạnh như “lối sống thực dụng chạy theo đồng tiền”, “lối sống hưởng thụ”, đồng thời cũng xuất hiện một số hiện tượng tiêu cực như “chủ nghĩa cá nhân” ngày càng được đề cao, hiện tượng tham ô, tham nhũng, tư tưởng “có tiền là có tất cả”, những hành vi vi phạm pháp luật ngày càng nhiều” [4].

Học sinh khi bị ảnh hưởng bởi những nhân tố không lành mạnh trong xã hội, cùng với thời gian, thế giới quan, nhân sinh quan và những quan niệm về giá trị đạo đức của các em cũng sai lệch, các em khó phân biệt được đúng sai, không thấy được những việc xấu là không tốt, mà ngược lại lại thấy đó là điều đáng tự hào, điều này dễ dẫn đến các em đi theo con đường phạm pháp.

“Bên cạnh đó, những nội dung về bạo lực trên các kênh thông tin truyền thông cũng đang vây lấy các em. Trên phim ảnh, ti vi, tiểu thuyết, truyện tranh, mạng internet, các trò chơi trực tuyến,... ở nơi nào cũng thấy xuất hiện sự tồn tại của hành vi bạo lực” [10]. Xét trên phương diện giáo dục thì tất cả các kênh thông tin truyền hình đều là những kênh giáo dục, điểm khác nhau duy nhất giữa chúng là nội dung giáo dục. “Bởi vậy, trong tình hình những yếu tố văn hóa đang hỗn loạn và chưa có sự kiểm soát triệt để như ngày nay, thì phim ảnh, báo đài, mạng internet, truyện, sách,... vô tình đã trở thành cầu nối gián tiếp giữa học sinh với những hành vi bạo lực” [42].

Chuyên gia tư vấn tâm lý Đào Thị Oanh – Trung tâm tư vấn Tâm lý Hà Nội cho rằng: “Cách phản ứng, hành vi của trẻ một phần là do học ngoài xã hội và một phần là do gia đình, cũng có khi là do lối sống mà các em tự tạo dựng... Thói quen bó hẹp giao tiếp, chỉ giao lưu với những người ảo trên mạng sẽ dẫn tới sự thờ ơ hay lãnh đạm với những việc xảy ra xung quanh, đó là hệ quả không tránh khỏi” [35].

Những ảnh hưởng của môi trường xung quanh trường học: Chỉ cần để ý chúng ta sẽ phát hiện xung quanh các trường học ở Việt Nam xuất hiện rất nhiều những quán internet, game online, bi a,... với mục đích kinh doanh thu lợi từ học

sinh. Một số học sinh thường xuyên tìm đến những địa điểm này để giải trí, khi đã tiêu hết tiền trong túi, bản thân lại chưa có công việc kiếm ra tiền, sẽ nảy ra ý định vòi tiền “bảo kê” của các bạn.

Thái độ thờ ơ, vô cảm của những người xung quanh khiến tình trạng bạo lực học đường ngày càng gia tăng. Lối sống vô cảm đã và đang trở thành vấn đề xã hội khiến nhiều người quan tâm, trăn trở. Nó ngày càng trở nên phổ biến trong xã hội hiện đại. Một có số đáng báo động là Việt Nam xếp hạng 123/176 về chỉ số cảm nhận tham nhũng và đứng thứ 13 trong bảng xếp hạng những quốc gia có người dân ít có cảm xúc (vô cảm) [25].

Trong cuộc sống ngày nay, chúng ta có thể bắt gặp vô vàn những biểu hiện của căn bệnh “không cảm xúc” cả trong suy nghĩ và hành động. Chẳng hạn như: vụ “hôi tập thể” tại Tp. Hồ Chí Minh ngày 16/10/2013. Nạn nhân bị 4 tên cướp móc túi 50 triệu đồng khi đang dừng xe chờ đèn đỏ, anh phát hiện và giằng co với chúng khiến bọc tiền rơi xuống đất. Trong lúc nạn nhân đang lo bắt cướp thì những người xung quanh đã ào tới nhặt tiền rồi bỏ chạy mà không có bất kỳ hành động nào giúp đỡ. Hay như vụ “hôi bia” cũng là một minh chứng cho lối sống vô cảm của một bộ phận người dân Việt Nam hiện nay... Căn bệnh “không cảm xúc” ấy giờ đã len lỏi vào các trường học khiến cho không chỉ học sinh, giáo viên mà cả các bậc phụ huynh cũng phải hoảng sợ và tìm cách bảo vệ con em mình. “Từ các vụ bạo lực học đường xảy ra gần đây, chúng ta mới thấy được sự nguy hiểm của lối sống thờ ơ, vô cảm mà một bộ phận học sinh thậm chí cả người lớn đang mắc phải. Các học sinh chứng kiến vụ bạo lực học đường thản nhiên lấy điện thoại quay lại và tung lên mạng coi như một chiến tích của mình”[20, tr.34].

Như vậy, có thể thấy, sự thờ ơ, vô cảm của một bộ phận học sinh hiện nay đã trở thành trào lưu. Sở dĩ nhận định như vậy là vì trong hầu hết các video clip bạo lực được đưa lên mạng thời gian gần đây, chúng ta đều thấy hình ảnh những người chứng kiến trực tiếp hầu như không có bất kỳ hành động can thiệp, giúp đỡ nạn nhân, thậm chí còn tung hô, đã kích góp thêm phần gây cản. Đây có thể được xem là sự “xuống dốc không phanh” về mặt đạo đức của một bộ phận giới trẻ hiện nay.

1.3. Báo điện tử

1.3.1. Khái niệm

Báo điện tử (*Báo trực tuyến, báo điện tử, báo mạng hay tin tức trực tuyến*) là loại hình báo chí được xây dựng theo hình thức một trang web và phát hành dựa trên nền tảng Internet. Báo điện tử được tòa soạn điện tử xuất bản, còn người đọc báo dựa trên máy tính, thiết bị cá nhân như máy tính bảng, điện thoại thông minh, ... có kết nối internet. Khác với một trang web nói chung hay trang thông tin điện tử, báo điện tử cập nhật thường xuyên tin tức, đặc biệt là đăng “*tin tức thời*” hay “*tin giật gân*” (Breaking news). “Báo điện tử cho phép mọi người trên khắp thế giới cập nhật tin tức nhanh chóng không phụ thuộc vào không gian và thời gian. Sự phát triển của báo điện tử đã làm thay đổi thói quen đọc tin và ít nhiều có ảnh hưởng đến việc phát triển báo giấy truyền thống” [43, tr22].

Về thuật ngữ *Báo trực tuyến* “Là khái niệm được sử dụng đầu tiên ở Mỹ và đã trở thành cách gọi quốc tế. Thuật ngữ “trực tuyến” được sử dụng trong các thuật ngữ tin học dùng để chỉ trạng thái của một máy tính khi đã sử dụng kết nối với mạng máy tính và sẵn sàng hoạt động. Hiện nay thuật ngữ này gắn với tin học nhiều hơn và được sử dụng chủ yếu trong lĩnh vực truyền thông để chỉ khái niệm có cùng đặc tính như “xuất bản trực tuyến”, “phương tiện truyền thông trực tuyến, phát thanh trực tuyến” [43, tr23]. Trong tiếng Anh gọi là “*Online newspaper*”. Sự phổ biến và thuận tiện của việc dùng từ “Online” dẫn đến trên thế giới và trong nước từ này được gắn thẳng vào tên báo, ví dụ “*Báo tin tức online*”, “*Tuổi Trẻ Online*”... để chỉ phiên bản trực tuyến.

1.3.2. Phân biệt báo điện tử

Hiện nay có nhiều cách phân biệt Báo điện tử khác nhau, tùy theo tiêu chí phân loại và quy định riêng của mỗi nước.

Theo cách thức biên tập và phát hành có thể chia ra các loại báo điện tử sau:

(i) *Báo lai* (hybrid), là bản báo trực tuyến phát hành song song với bản báo in. Ngày nay các bản báo in đều có bản phát hành trực tuyến. Các báo có đội ngũ phóng viên hùng hậu thì cập nhật liên tục và phiên bản trực tuyến có thể khác hẳn bản in. Khái niệm kì phát hành như “*báo ngày*”, “*báo tuần*” cũng không còn. Ví dụ như trong nước là “*Báo lao động điện tử*”, “*Báo nhân dân điện tử*”... ví dụ nước ngoài là “*Spiegel Online*”...

(ii) *Chỉ trực tuyến* (online - only), phát hành gần như không có bản in tương ứng. Đây là báo do các hãng thông tấn, phát thanh, truyền hình lập ra. Trường hợp đơn giản là một báo mới ra đời mà việc phát hành bản in không có khả năng cạnh tranh và không có hiệu quả về kinh tế. Ví dụ *Hãng CNN, BCC...* hay báo trong nước như Báo điện tử *Đài truyền hình Việt Nam...*

(iii) *Báo tổng hợp tin tức từ các báo khác* (News Aggregators), hoặc đơn giản là quét các dữ liệu, thông tin từ các trang khác. Người ta gọi chung các báo điện tử dạng này, theo một cách khác là “Báo tự động cập nhật tin tức”. Ví dụ trang “*Very Quiet tổng hợp tin quốc tế*”, hay trang *Báo Mới ở Việt Nam*.

(iv) *Thẻ khởi nghiệp*, là một trang web hay trang thông tin điện tử nhảy vào lĩnh vực biên tập tin tức mọi mặt. Nó có thể là đoạn khởi nghiệp của một nhóm nào đó, và sau đó có thể thành công hay thất bại. Tại Việt Nam là trường hợp của “*Báo năng lượng Mới (PetroTimes)*” đã nhảy vào biên tập thời sự chính trị, nhưng có vẻ là thất bại.

Nếu chia theo ***tính chính thống***, thường xem trong ở các nước có truyền thống kiểm soát truyền thông, thì có thể chia ra các loại Báo điện tử như sau:

Báo điện tử chính thống, hay hợp pháp, là loại được cấp phép bởi một cơ quan chức năng của nước sở tại. Giấy phép có thể quy định cả những chủ đề nội dung được phép biên tập. Ngược lại, những báo điện tử hoạt động không phép tại nước sở tại (hoặc được cấp bởi một nước thứ 2, nhưng chưa được phép của nước sở tại) thường khó được chấp nhận.

Nếu phân chia theo ***chất lượng nội dung*** thì có thể chia ra các loại Báo điện tử:

(i) *Báo chính thống*, đưa ra các tin xác thực do phóng viên điều tra thu thập.

(ii) *Báo lá cải* (tabloid), đưa ra tin vịt hoặc phóng tác.

(iii) *Loại trung gian* là đưa lẫn lộn tin xác thực, tin thiếu điều tra xác thực và tin phóng tác. Có những loại báo định rõ trang lá cải để người đọc biết và đọc cho vui. Tuy nhiên có những báo không chỉ rõ là đưa tin vịt, như một số báo ở Trung Quốc, Liên bang Nga... mà báo trực tuyến ở Việt Nam thường dịch và đăng tải.

Một hình thức phân loại khác cũng được một số nước sử dụng, trong đó có Việt Nam, khi muốn phân biệt các trang mạng với nhau. Các phân loại này dựa trên hình thức thể hiện trên phiên bản online. Cụ thể, gồm: trang tin điện tử và báo điện

tử. Trong khi báo điện tử hội đủ các yếu tố được cấp phép hoạt động của một tờ báo điện tử, thì trang điện tử đa phần được lấy thông tin từ báo in đăng lại.

Báo giúp người đọc và tìm kiếm tin tức theo cách hoàn toàn mới. Mỗi mẫu tin được hiển thị kèm với các nguồn tin khác nhau đưa cùng tin hoặc tin tương tự. Báo giúp bạn tiếp cận các báo điện tử của Việt Nam một cách hiệu quả nhất. Báo được thiết kế đơn giản, tập trung vào tin tức, không có các banner quảng cáo. Báo rất tiện lợi và tiết kiệm thời gian hơn khi đọc tin tức.

Báo tổng hợp tin tức theo phong cách, Google News cập nhật. Tin tức mới của báo được tự động cập nhật 2 phút/lần, ước khoảng 1200 – 1500 tin mới/ngày.

Theo cách phân loại nói trên. Báo điện tử *Dân trí* được xếp vào loại báo điện tử chỉ phát hành trực tuyến, và là loại báo chính thống, đưa các tin xác thực do phóng viên điều tra thu thập.

1.4. Giới trẻ (Tuổi vị thành niên)

Khái niệm: Theo tổ chức Y tế thế giới (WHO), trẻ vị thành niên (VTN) là thuật ngữ chỉ nhóm người từ 10 – 18 tuổi. Theo kết quả Tổng điều tra dân số năm 1999 ở Việt Nam, trẻ VTN có 17.350326 người, chiếm khoảng 22,7% dân số cả nước. Đây là lứa tuổi có những đợt khủng hoảng giữa các giai đoạn phát triển tâm lý. Các nhà tâm lý học cho thấy rằng hành vi của trẻ thường mang tính đột khởi, tò mò, mạnh động, muốn thử sức. Ứng xử có xu hướng chống đối, hung hăng.

Trong luận văn, khái niệm “Vị thành niên” được dùng để chỉ nhóm đối tượng là lớp người từ 10 – 18 tuổi. Đây là nhóm đối tượng xảy ra rất nhiều thay đổi về tâm sinh lý lứa tuổi dậy thì, đồng thời chịu sự chi phối của các mối quan hệ trong cuộc sống và những tác động mạnh mẽ của các yếu tố xã hội. Điều đặc biệt là các em có tâm lý muốn làm người lớn, thích sống độc lập, thích tự khẳng định mình.

Bạo lực học đường lứa tuổi vị thành niên là các học sinh trong các trường học từ tiểu học đến trung học cơ sở, trung học phổ thông chưa thực sự hoàn thành về mặt tâm lý cũng như nhận thức, có những hành vi trái pháp luật, sai lệch các giá trị truyền thống của dân tộc mà ở đây là những hành vi bạo lực đối với các học sinh khác trong cùng trường hoặc khác trường dẫn đến hậu quả hết sức nghiêm trọng cho bản thân, gia đình, nhà trường và xã hội.

Tiểu kết

Xác định chương 1 là cơ sở, tiền đề cho các chương tiếp theo của luận văn, trong chương này chúng tôi đã thao tác hóa các khái niệm, trình bày các lý thuyết luận văn áp dụng để làm giả thiết nghiên cứu và khung phân tích của luận văn. Bên cạnh đó, để có thể xem xét, phân tích, các vấn đề bạo lực học đường một cách khách quan, cụ thể. Chúng tôi trình bày các vấn đề liên quan trực tiếp và gián tiếp đến vấn đề bạo lực học đường cũng như những quy định của pháp luật để thấy được những ảnh hưởng và tác động của bạo lực học đường hiện nay diễn ra như thế nào. Những tác động mạnh mẽ của bạo lực học đường có ảnh hưởng đối với sự phát triển của xã hội nước ta hiện nay.

Chương 2

THỰC TRẠNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG PHẢN ẢNH TRÊN BÁO ĐIỆN TỬ DÂN TRÍ

2.1. Dẫn nhập

Bạo lực học đường được coi là đã trở thành vấn đề nghiêm trọng trong những thập kỷ gần đây của nhiều quốc gia.

Tại Philippines, Trung tâm hỗ trợ học đường đã được thành lập ba năm qua và hoạt động như một cơ quan chính phủ. Tình trạng bạo lực học đường ở đất nước này rất đáng báo động. Tại đây tình trạng bạo lực học đường có nguyên nhân khá nhiều từ bất đồng tôn giáo của học sinh. Chính vì thế chính phủ Philippines đã phải xây dựng cả một chiến lược rộng lớn để giải quyết vấn đề này.

Không chỉ các quốc gia đang phát triển, nhiều quốc gia phát triển cũng đang đau đầu về vấn đề bạo lực học đường.

Australia: Bộ giáo dục Bang Queensland tuyên bố vào tháng 7 năm 2009 rằng mức độ gia tăng của bạo lực tại các trường học là “không thể chấp nhận” và thừa nhận rằng đã không thực thi đầy đủ để chống lại hành vi bạo lực. 55.000 học sinh đã bị đình chỉ tại các trường của bang trong năm 2008, gần một phần ba trong số đó bởi “hành vi không đúng đắn về thể chất”. Tại Nam Australia 175 vụ tấn công bạo lực vào các học sinh hay giáo viên đã được ghi nhận trong năm 2008 [40].

Nhật Bản: Một cuộc điều tra của Bộ Giáo dục cho thấy các học sinh tại các trường công có liên quan tới một số vụ bạo lực năm 2007 là 52.756 trường hợp, tăng khoảng 8.000 so với năm trước đó. Trong đó tới 7.000 vụ, các giáo viên là đối tượng bị tấn công[40].

Hoa Kỳ: Theo trung tâm thống kê Quốc gia về giáo dục Mỹ, bạo lực học đường là một vấn đề nghiêm trọng. Năm 2007, năm gần nhất có dữ liệu tổng thể, một cuộc điều tra toàn quốc, được tiến hành trong hai năm một lần bởi các Trung tâm ngăn chặn và Kiểm soát Dịch bệnh (CDC) và có những mẫu đại diện của các học sinh trung học Hoa Kỳ, thấy rằng 5.9% học sinh mang theo một loại vũ khí như súng, dao, v.v... vào trường học trong 30 ngày trước thời điểm điều tra. Tỷ lệ này ở nam lớn gấp ba lần ở nữ. Trong tháng 12 trước cuộc điều tra, 7.8% học sinh trung học được thông báo đã bị đe dọa hay bị thương tích bởi một vũ khí trong trường học ít nhất một lần với tỷ lệ cao trong nam lớn gấp hai lần nữ. Trong 12 tháng trước

cuộc điều tra, 12,4% học sinh từng tham gia vào một vụ đánh nhau tại trường ít nhất một lần. Tỷ lệ nam cũng cao gấp hai lần nữ. Trong 30 ngày trước cuộc điều tra, 5.5% học sinh thông báo bởi họ không cảm thấy an toàn, họ đã không tới trường ít nhất một ngày. Các tỷ lệ này ở nam và nữ xấp xỉ bằng nhau[40].

Dữ liệu mới nhất của Mỹ về tội phạm bạo lực trong đó các giáo viên là mục tiêu cho thấy 7% (10% tại các trường đô thị) giáo viên năm 2003 là đối tượng bị đe dọa bởi học sinh. 5% giáo viên tại các trường đô thị bị tấn công thể chất, với những tỷ lệ thấp hơn tại các trường ngoại ô và nông thôn. Các thành viên khác trong trường cũng có nguy cơ bị tấn công bạo lực, với các lái xe buýt trường học là những người dễ bị nguy cơ [40].

Ở Việt Nam, trong những năm gần đây, bạo lực học đường trở thành một vấn đề nhức nhối đối với nền giáo dục Việt Nam. Hiện tượng học sinh đánh nhau là một hiện tượng không mới, nhưng những hiện tượng học sinh đánh nhau ở một số địa phương trong thời gian gần đây đã bộc lộ một số tính chất nguy hiểm và nghiêm trọng. Điển hình là các học sinh dùng hung khí đánh nhau trong trường học, trước cổng trường, học sinh nữ đánh nhau hội đồng, làm nhục bạn gây hậu quả nghiêm trọng và bức xúc trong dư luận xã hội. Đặc biệt, còn có các trường hợp giáo viên sử dụng các biện pháp giáo dục có tính chất bạo lực gây hậu quả nghiêm trọng đối với học sinh, ngoài ra còn có các hiện tượng học sinh hành hung thầy giáo, cô giáo. Ngược lại cũng có các hiện tượng thầy giáo, cô giáo dùng lời nói xúc phạm học trò, dùng vũ lực để giáo dục học sinh.

Tình trạng học sinh mang hung khí tới trường và sẵn sàng đánh nhau để giải quyết mâu thuẫn tại các trường Trung học cơ sở, Trung học phổ thông ngày càng nhiều và diễn ra trên toàn quốc. Thực tế này được báo động tại *Hội thảo về giải pháp, nâng cao hiệu quả công tác giáo dục đức, lối sống, phòng chống tội phạm, bạo lực học đường* do Bộ Giáo dục và Đào tạo tổ chức ngày 25/11/2009. Ngành giáo dục đang phải đối mặt với tình trạng bạo lực học đường ngày càng có xu hướng gia tăng và tính chất vụ việc ngày càng nguy hiểm.

Số liệu được Bộ Giáo dục đưa ra gần đây nhất, trong một năm học, toàn quốc xảy ra gần 1.600 vụ việc học sinh đánh nhau ở trong và ngoài trường học (khoảng 5vụ/ngày). Cũng theo thống kê của Bộ Giáo dục, cứ khoảng trên 5.200 học sinh thì có một vụ đánh nhau; cứ hơn 11.000 học sinh thì có một học sinh bị thôi học vì

đánh nhau... Bạo lực học đường đã trở thành mối quan tâm lo lắng của nhiều gia đình, các nhà trường và là nỗi trăn trở của toàn xã hội bởi hậu quả nghiêm trọng mà nó đang gây ra [50].

2.2. Thực trạng bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử *Dân trí*

2.2.1. Bạo lực học đường qua các báo cáo thường niên

Ông Phùng Khắc Bình - Vụ trưởng Vụ công tác học sinh sinh viên, Bộ GD & ĐT Việt Nam cho biết: Thống kê từ 38 Sở GD & ĐT gửi về bộ từ năm 2003 đến năm 2009 có tới hơn 8000 vụ học sinh tham gia đánh nhau và bị xử lý kỷ luật. Gần đây xảy ra nhiều vụ bạo lực học đường như: nữ sinh tụ tập đánh nhau hội đồng, làm nhục bạn, nam sinh dùng dao, kiếm, mã tấu chém nhau ngay trong trường học. Ở nhiều nơi, do mâu thuẫn tình bạn, tình yêu, đã dùng dao rạch mặt bạn, đâm chết bạn giữa sân trường...

Theo báo cáo của Bộ GD & ĐT Việt Nam, năm học 2009 – 2010 trên toàn quốc đã xảy ra khoảng 1.598 vụ việc học sinh đánh nhau ở trong và ngoài trường học. Các nhà trường đã xử lý kỷ luật khiển trách 881 học sinh, cảnh cáo 1.558 học sinh, buộc thôi học có thời hạn (3 ngày, 1 tuần, 1 năm học) 735 học sinh. Theo số lượng trường học và học sinh hiện nay thì cứ 5.260 học sinh lại xảy ra một vụ đánh nhau, và cứ 9 trường học lại xảy ra một vụ đánh nhau. Cứ 10.000 học sinh lại có 1 học sinh bị kỷ luật, khiển trách, cứ 5.555 học sinh lại có 1 học sinh bị kỷ luật cảnh cáo vì đánh nhau, cứ 11.111 học sinh thì có một học sinh bị buộc thôi học có thời hạn vì đánh nhau [50].

Theo thống kê của Viện KSNĐTC, nếu năm 1986 có 3.706 người chưa thành niên phạm tội bị phát hiện thì đến năm 1996 con số này là 11.726 em. Trung bình mỗi năm trên cả nước có 4.746 người chưa thành niên phạm tội bị phát hiện. Sự gia tăng đột biến của tệ nạn ma túy học đường ngày càng trở thành vấn đề nhức nhối. Nếu như năm 2004, chỉ có 600 học sinh, sinh viên nghiện ma túy thì đến năm 2007 con số này đã lên đến 1.234 học sinh, sinh viên.

Năm 2008, PGS. TS. Hoàng Bá Thịnh, Chủ nhiệm Bộ môn Giới và Gia đình, Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn – ĐHQG Hà Nội cùng cộng sự đã tiến hành nghiên cứu về hành vi bạo lực của nữ sinh trung học, khảo sát 200 phiếu tại 2 trường THPT thuộc quận Đống Đa (Hà Nội). Kết quả cho thấy có đến 96,7% số học sinh được hỏi cho rằng ở trường các em học có xảy ra hiện tượng nữ sinh đánh

nhau. Kết quả khảo sát cũng cho biết có tới 64% các em nữ thừa nhận cũng có hành vi đánh nhau với các bạn khác. Trong các bạn nữ từng đánh nhau thì số nữ sinh một lần đánh nhau là 12,7%, 2 – 3 lần: 20,7%, 4-5 lần: 10,7% và 19,3% đánh nhau từ 5 lần trở lên. Phần lớn các em nữ đã có hành vi đánh nhau cho rằng bạo lực giữa nữ sinh là “bình thường” (57,3%) và “chấp nhận được” (39,6%) [50].

Với câu hỏi “Khi đánh nhau với học sinh khác bạn thường dùng hình thức bạo lực nào là chủ yếu?”, kết quả thu được cho thấy có từ 41% đến 59,5% “đánh một mình”, 47,7% - 52% “đánh tập thể”. Điều này cho thấy, bạo lực học đường không chỉ là chuyện của mỗi học sinh, mà có tính chất lây lan theo nhóm bạn.

Tác giả Lam Ngọc trong bài “Bạo lực học đường ám ảnh học sinh” đăng trên *Báo điện tử Thanh Niên* tháng 1/2016 đã chia sẻ kết quả nghiên cứu về bạo lực giới (kỳ thị giới tính) trong trường học. Nghiên cứu được viện nghiên cứu Y học – Xã hội học phối hợp với tổ chức từ thiện Plan Việt Nam thực hiện từ tháng 3 đến tháng 9/2014 với 3.000 học sinh của 30 trường THCS, THPT ở Hà Nội. Theo đó, có khoảng 80% cho biết từ trước đến nay đã bị bạo lực giới trong trường học ít nhất một lần, 71% bị bạo lực trong vòng 6 tháng qua. Trong đó bạo lực tinh thần (mắng chửi, đe dọa, bắt nạt, đặt điều, sỉ nhục...) chiếm tỷ lệ cao nhất là 73%, bạo lực thể chất (tát, đá, xô đẩy, kéo tóc, bạt tai, đánh đập...) chiếm 41%; và bạo lực tình dục (nhắn tin với nội dung tình dục, sờ, hôn, hiếp dâm, yêu cầu chạm vào bộ phận sinh dục, lan truyền tin đồn tình dục...) chiếm 19% [32].

Bài viết “Hơn 50% học sinh có vấn đề về bạo lực học đường” của tác giả Vĩnh Hà đăng trên trang điện tử *Bắc Giang* ngày 26/3/2015 đưa ra kết quả nghiên cứu về thực trạng bạo lực học đường của PGS.TS. Phạm Minh Mục, Trung tâm Nghiên cứu Tâm lý học đường và Giáo dục học (Viện Khoa học giáo dục Việt Nam). Kết quả khảo sát cho thấy, tình trạng học sinh bị mắng chửi, lăng mạ, xúc phạm danh dự, nhân phẩm từ bạn học chiếm tỷ lệ nhiều nhất (38,49%), tiếp đến là trường hợp hai học sinh đánh nhau (35,32%), và cuối cùng là hai nhóm học sinh đánh nhau (22,22%) [27, tr.46].

2.2.2. Bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử Dân trí

Thời gian gần đây, trên mạng internet xuất hiện ngày càng nhiều clip đánh nhau giữa các học sinh, đặc biệt nạn bạo lực học đường được phản ánh trên Báo điện tử *Dân trí* với tần số xuất hiện nhiều và có chiều hướng gia tăng. Chỉ riêng

2015 trên báo điện tử Dân trí có tổng 1370 vụ bạo lực học đường diễn ra trong cả nước với cả 2 cấp học THCS, THPT. Đến năm 2016 con số này lên đến 2650 vụ bạo lực học đường. Có một thực tế đau lòng là các em trong clip sẵn sàng hành xử theo kiểu giang hồ và những em khác bên ngoài đứng xem với thái độ thờ ơ. Bên cạnh đó thế giới ảo cũng lan truyền nhiều hành vi miệt thị, gây nhiều hiềm khích, lăng mạ người khác từ những người trẻ. Nhiều người từ sức ép trong cuộc sống gia đình, việc học hành ở trường lớp nên khi vào thế giới ảo, thấy cư dân mạng chửi cũng bắt chước hòa theo.

Nhiều người coi bạo lực học đường như một loại virus có tốc độ lan truyền đến chóng mặt. Theo tác giả Vũ Hoàng: “những hành vi bạo lực học đường thời gian gần đây diễn ra triền miên trên phạm vi cả nước. Như một thứ virus lây lan nhanh chóng và đang làm cho cả xã hội bức xúc. Gây sốc cho mọi người bằng những hình ảnh côn đồ, mang tính chất dã man, phi đạo đức” [20]

Các vụ đánh nhau của học sinh trong lớp và ngoài xã hội không giảm đi mà còn xảy ra ngày càng nhiều, càng nghiêm trọng trong những năm trở lại đây. Không chỉ có nam sinh mà các nữ sinh cũng nhanh chóng trở thành đối tượng gây nên các vụ đánh nhau. Không còn đơn giản là các vụ ẩu đả làm bị thương đối phương, hành động bạo lực ấy đã dẫn đến những hậu quả nặng nề. “Các dạng bạo lực học đường diễn ra muôn hình vạn trạng, từ cá nhân ẩu đả với cá nhân, đến dạng đánh hội đồng; từ giới nam bạo lực với giới nam, đến giới nữ bạo lực với giới nữ, và các cuộc gây hấn, ẩu đả giữa nam và nữ; từ bạo lực có dùng vũ lực đến bạo lực kết hợp sử dụng hung khí mang tính sát thương; từ bạo lực ở lứa tuổi cấp THCS đến bạo lực cấp THPT” [3]... qua các tin phản ánh trên Báo điện tử *Dân trí* (từ năm 2015 đến 2016), có thể nhận định rằng, xu hướng bạo lực học đường ở giới nữ ngày càng có chiều hướng gia tăng. Năm 2015 ở hai khối THSC và THPT cả nước có 450 vụ bạo lực học đường do nữ giới gây ra chiếm 32% số vụ bạo lực học đường cả nước. Đến năm 2016 con số này lên đến 901 vụ chiếm 34%. Hành vi bạo lực ngày càng hung tợn, mang tính chất lăng nhục, gây sát thương cao hơn. Có thể xem xét những kiểu bạo lực cụ thể:

Nữ sinh chặn đánh bạn trước cổng trường: Cuối tháng 2/2014, một cuộc ẩu đả giữa nữ sinh trước cổng trường THCS ở Đức Thọ (Hà Tĩnh) đã khiến nhiều người “khiếp vía”. Ngay khi vừa tan trường, nữ sinh mặc áo sơ mi kẻ đã bị hai học

sinh nữ khác liên tục tấn công: túm tóc, tát vào mặt. Cảnh tượng đó rất náo loạn, không ai can ngăn vì mãi hò hét, và chỉ chấm dứt khi giáo viên trong trường xuất hiện. Được biết do từ chối khi bị xin tiền, nữ sinh ấy đã “lĩnh đủ”.

Học sinh nam đánh hội đồng bạn nữ trong lớp: Đầu tháng 3/2014, clip đánh nhau phát tán trên mạng, lưu giữ hình ảnh một học sinh nam đánh một nữ sinh trong lớp (Nghị Xuân, Hà Tĩnh). Các bạn trong lớp muốn can ngăn nhưng hai bạn nam khác đã chặn hết đường. Cô gái bị đánh, phải dõn xuống cuối lớp, bị đấm đá liên tục vào bụng khiến nhiều người bất bình. Kèm với hành động đánh đập là những lời chửi rủa khó nghe. Hiệu trưởng trường đã cho biết nguyên nhân dẫn đến việc đánh nhau do mâu thuẫn từ trước. Người ra tay và nạn nhân ngày trước có tình cảm với nhau. Sau khi cô gái chấm dứt với nam sinh này, hai người thường nhắn tin qua lại bằng điện thoại. Một lần cô bạn trót nhắn tin nặng lời, nam sinh này không kìm chế đã có hành động như vậy [3, tr26].

Bị đánh hội đồng và lột đồ giữa phố: Ngay ngày đầu tiên của tháng 4/2014, clip phát cảnh một nữ sinh bị nhóm bạn nữ khác đánh đập và lột đồ giữa phố gây xôn xao không dứt trên mạng xã hội. Điều này bắt nguồn từ việc trêu trọc nhau từ trước của N.H.Y (lớp 10A4, trường THPT B.C) và P (học sinh trường THPT N.B.K). Khi nhóm nữ sinh này gặp nhau để giải quyết vấn đề, vẫn khoác trên mình đồng phục trường. Vì sợ bị đánh, P rủ thêm bạn đến tập trung tại cổng trường THPT B.C vào trưa ngày hôm đấy.

Dùng dao gây thương tích cho bạn: Tại trường THCS M.K (TP. Thanh Hóa, tỉnh Thanh Hóa) vào lúc giải lao giữa buổi học, một nam sinh tên T.Q.A (lớp 8) đã bị bạn L.A.T rút dao đâm nhọn bất ngờ đâm một nhát vào bụng. Vì mất quá nhiều máu, T.Q.A gục tại chỗ, còn T thì trốn khỏi hiện trường. Khi được thầy cô đưa đến bệnh viện cấp cứu trong tình trạng hôn mê sâu, rách lá lách, T.Q.A đã qua cơn nguy kịch. Nhiều học sinh trong lớp cho biết mọi chuyện xảy ra quá nhanh, hành động của T vô cùng đột ngột, nên không kịp thời cứu giúp. Thầy cô cho biết T là một học sinh cá biệt, học lực trung bình yếu. Hung khí gây án – con dao do T mang từ ngoài vào. Sự việc đáng buồn này diễn ra vào tháng 10/2014 [3, tr29].

Dùng gáo đánh bạn tới chết: Nổi xót xa còn chưa kịp nguôi ngoai, mọi người lại tiếp tục đau lòng vì trường hợp tử vong của một nữ sinh tại Hải Dương. Chỉ vì mâu thuẫn nhỏ, nhóm học sinh này đã quây lại và đánh. Nạn nhân là Đ.T.L

(15 tuổi), và nhóm hung thủ: Y, H, T, N, giữa tháng 10, Y hẹn bạn và sau khi cãi vã đã lao vào đánh L. Nhóm nữ sinh ấy đã không chỉ liên tục tát vào mặt nạn nhân, mà còn dùng guốc đập mạnh. Bị đánh ngã xuống đất, L đã tử vong sau đó ít giờ. Kết quả khám nghiệm tử thi, cho thấy nạn nhân đã bị xuất huyết não, màng phổi đã bị chầm huyết, đầu, cổ và lưng có rất nhiều thương tích.

Xô xát gây tử vong: Tháng 11/2014, tại trường THCS ở huyện Krông Pắc (tỉnh Đắk Lắk), hai em Đ và P.C.B từ mâu thuẫn, cãi nhau dẫn đến án mạng. Ban đầu, cả hai xô xát, vật lộn dưới nền nhà và Đ đã bị rách áo. Vì cay cú, mặc cho sự can ngăn của bạn bè, B bỏ về lớp mình mở cặp sách lấy ra con dao Thái quay lại xử lý Đ. Đ đang cùng một số bạn bè sang lớp B, giảng hòa thì bị đối phương cầm dao lao tới đâm một nhát ngay ngực, ngay khi vừa bước vào lớp. Sau khi bị đâm Đ bỏ chạy ra khỏi cửa lớp nhưng B vẫn tiếp tục truy sát. Đuổi kịp được Đ, B đã đâm tiếp một nhát sau lưng nạn nhân khiến máu chảy rất nhiều. Lúc này, bạn bè can ngăn, B đã cầm hung khí gây án, bỏ ra ngoài cổng trường. Thầy cô giáo phát hiện và đưa Đ cấp cứu nhưng cậu không qua khỏi[30].

Nữ sinh đánh nhau quay clip lên mạng: Cũng trong tháng này vì ghen tuông vì bị “cướp người yêu”, ngoài việc đấm đá, giật tóc, một nữ sinh lớp 11 dùng gậy phang vào đầu đối phương. Clip ghi lại hình ảnh này đăng tải trên Youtube, khiến dư luận bức xúc. Vây quanh màn đánh nhau là các học sinh đứng theo dõi, chụp ảnh và không hề can ngăn. Sau khi thông tin được làm rõ, được biết những cô cậu này là học sinh ở một trường THPT tại Hà Nội.

Đánh hội đồng, ném ghế vào người bạn: Càng về gần thời điểm cuối năm và đầu năm mới, tình trạng đánh nhau ngày càng gia tăng. Hôm 10/03/2015, một nhóm nữ sinh trường THCS Lý Tự Trọng (Trà Vinh) đánh hội đồng một nữ sinh trong lớp rất tàn bạo. Không chỉ dùng nắm đấm, các cô cậu này còn dùng ghế nhựa ném và phang liên tiếp vào đầu nạn nhân. Trước sự hung bạo đó, nữ sinh ấy chỉ biết ngồi khóc và van xin nhưng không có hiệu quả. Đến cuối clip, một nam sinh còn ném nguyên một chõng ghế vào người P.

Mặc dù đã có nhiều biện pháp can thiệp từ các cơ quan chức năng, ban ngành kết hợp với ngành giáo dục, nhưng tình trạng bạo lực học đường ở năm tiếp theo 2015 – 2016 không những giảm đi mà còn gia tăng chóng mặt, mức độ nguy hiểm của nó càng cao. Điều này cho thấy thực trạng bạo lực học đường ở các cấp của

nước ta đang trở thành một vấn nạn. Trên báo điện tử *Dân trí* ngày 12.03.2015 trang giáo dục khuyến học có bài “*Giật mình bạo lực học đường leo thang*” trong bài viết: nhiều người phải nhắm mắt bủn rủn khi xem clip một nữ sinh ở Trà Vinh bị nhóm bạn đánh hội đồng... Học trò đánh nhau là chuyện thời nào cũng có nhưng có lẽ phải nhìn nhận chưa bao giờ phần ác trong con người trẻ thơ “bùng nổ” một cách bất ngờ như ngày hôm nay. Phần nộ bùng hoang, sừng sốt cho đến đau xót, sợ hãi... là những cảm xúc của nhiều người khi xem clip nữ sinh lớp 7 ở Trà Vinh bị đánh hội đồng. Một nhóm học trò, trên áo còn phấp phới khăn quàng đỏ lao vào đánh bạn không nương tay. Đó là hình ảnh những nữ sinh ra tay với vẻ thách thức, dửng dưng. Một vài nam sinh – sự “hùng dũng” của phái đực gọi là “nam nhi đại trượng phu” lúc này được thể hiện bằng việc tới tấp những chiếc ghế lên đầu một bạn nữ đang bị tấn công. “Ở đó, khoan đã nói về tình bạn bè vì cũng đâu còn một chút tình giữa người với người. Tất cả chỉ là sự vô cảm đến lạnh tóc gáy trong từng động tác, đến vẻ mặt lạnh lùng bất nhân của những “thiên thần áo trắng”[12]. Tuy nhiên, clip trên chỉ như nhỏ thêm một giọt nước nhỏ vào sự hoang mang, lo sợ về tình trạng bạo lực học đường đã được cảnh báo lâu nay. Còn trên thực tế, chúng ta đã chứng kiến không ít vụ bạo lực học đường có mức độ ghê gớm không kém như lột đồ, đánh bạn đến thâm tím mặt mày... cho đến những trường hợp mất mạng từ những mâu thuẫn học đường.

Trong các hội nghị về đạo đức, lối sống học sinh, có nhiều ý kiến nói rằng học trò đánh nhau thời nào cũng có, có chăng bây giờ... công nghệ hiện đại, điện thoại ghi hình sẵn trong tay các em. Đúng, việc học trò mâu thuẫn đánh nhau thuở nào cũng có. Nhưng chưa bao giờ mức độ tàn bạo, ra đòn với thái độ vô cảm, tàn nhẫn được các em thể hiện bình thường như bây giờ. Phần ác trong con người các em như đang được bùng nổ với một sự công khai, nhờn như đầy thách thức. Được biết trong việc nữ sinh ở Trà Vinh bị bạo hành, những em ra tay đánh bạn đều là học sinh khá, giỏi, hạnh kiểm tốt. Chuyện đó không thể là bình thường. Trong một hội thảo về đạo đức học sinh diễn ra tại Tp.HCM, ông Phạm Văn Khương, Thanh tra Sở GD – ĐT tỉnh Ninh Thuận cho rằng việc đo lường chất lượng giáo dục của chúng ta bằng học lực – hạnh kiểm là quá ư hạn chế. Sản phẩm giáo dục của chúng ta đang bị lỗi thể hiện trong môi trường học đường và đến khi ra xã hội.

Trong môi trường học đường, các em có những hành vi biểu hiện đáng ngại như vậy thì bước ra ngoài xã hội các hành vi bạo lực, giải quyết các vấn đề bằng bạo lực của các em – những người có thể được đánh giá là giỏi, tốt ở trường học – còn khủng khiếp hơn. Như vậy, bạo lực học đường không còn là chuyện học trò đánh nhau mà nó đang “nuôi dưỡng” cho xã hội hành xử trên nền tảng bạo lực, không tình người – “*Một lời cảnh báo được gióng chuông liên hồi*”. Những người làm công tác giáo dục thấy rõ điều này hơn ai hết nhưng tất cả vẫn đang bị lờ đi hoặc có chăng mới chỉ là sự vùng vẩy khi chưa có biện pháp thỏa đáng và thực hiện thiếu tâm huyết và quyết liệt.

Theo thống kê sơ bộ trên báo điện tử *Dân trí* chỉ 4 tháng đầu năm, từ tháng 01.2015 đến tháng 05. 2016 tính trên cả nước có khoảng hơn hai nghìn vụ bạo lực học đường do phóng viên đưa tin (chưa tính được những vụ mà không được các cơ quan báo chí phát hiện và đưa tin) cụ thể.

Trên trang *Nhịp sống trẻ* (thứ 7, 20.02.2016) có đăng bài “***Clip thiếu nữ mặc váy “lên gối” hạ gục nam sinh viên gây xôn xao mạng***”. Vụ xô xát được cho xuất phát từ bình luận trên facebook cá nhân kết thúc chóng vánh khi thiếu nữ không ngần ngại lên gối hai phát hạ gục nam sinh viên trước khi bỏ chạy.

Theo thông tin ban đầu, vụ xô xát bắt nguồn từ việc nam sinh viên bình luận trên facebook cá nhân của cô gái khiến cô này tức giận tới tận trường để nói chuyện. Tại đây, hai người có cãi nhau và nam sinh đã cố tình hất nước vào cô gái. Và vụ xô xát đã xảy đến trước sự chứng kiến của khá đông học sinh trong trường. Song chỉ với hai đòn lên gối, cô gái đã hạ gục nam sinh rồi bỏ chạy trước khi một nhân viên nhà trường yêu cầu đứng lại. Clip vụ đánh nhau này sau đó đã được đăng tải trên mạng xã hội facebook và ngay lập tức trở thành một hiện tượng khi có tới 15 triệu lượt xem, 100.000 lượt share và 18.000 bình luận. Được biết sau đó, chàng nam sinh khốn khổ kia đã trở về lớp với đôi mắt tím bầm, còn cô gái kia bị Ban giám hiệu nhà trường tiến hành kỉ luật đình chỉ học tạm thời.

Trên trang *Nhịp sống trẻ* (thứ 7, 19.03.2016) có bài “*Nữ sinh bị bạn ép quỳ gối ở cổng trường gây xôn xao mạng*”. Một nhóm nữ sinh ép bạn học phải quỳ gối, sau đó bỏ đi dọc hành lang trường học. Đó chính là hình ảnh một đoạn clip ngắn được chia sẻ trên mạng xã hội.

Nữ sinh bị ép quỳ vừa bò, vừa đưa tay gạt nước mắt trong khi bạn xung quanh hô hào. Không rõ nguyên nhân gì đã dẫn đến vụ việc trên nhưng hành động mang tính nhục mạ cá nhân này lại xuất hiện trong các trường học khiến cho những người xem clip không khỏi bất bình. Đoạn clip dài chưa đầy 1 phút đã nhanh chóng lan truyền trên mạng kèm theo đó là sự phẫn nộ của cư dân mạng. “Mới học cấp 2 đã dở thói du côn, chèn ép người. Hành động như thế này ở trường học thì đi học để làm gì?!", bạn Tuấn Cao bày tỏ sự phẫn nộ. “Không hiểu các bạn nghĩ gì? Thầy cô ở đâu khi xảy ra những tình huống như thế này”, bạn Mai Lan Anh đặt câu hỏi. “Học sinh ngày nay càng ngày càng có nhiều hình thức “bạo lực” biến thái, các chiêu trò thâm hiểm, không ngấy thơ như học trò ngày xưa”, bạn Xuân Trúc bình luận.

Như vậy trong tình hình thực trạng bạo lực học đường đang ngày càng phức tạp. Trách nhiệm bây giờ không thuộc về ngành giáo dục nói riêng mà cần có sự ra tay của tất cả các ngành. Cần có sự kết hợp chặt chẽ của gia đình, nhà trường, và cả xã hội... có những biện pháp giáo dục tích cực. Trường học không chỉ là nơi cung cấp kiến thức cho các em, mà là nơi nuôi dưỡng cho các em có một tâm hồn lương thiện, để các em phát triển một cách toàn diện. Đúng như sinh thời Bác Hồ của chúng ta cũng đặc biệt chú ý đến việc giáo dục đạo đức. Bác đã từng nói trong bài thơ “Nửa đêm” (Nhật ký trong tù):

“Hiền giữ đâu phải là tính sẵn
Phần nhiều do giáo dục mà nên”

Thước đo sự phát triển của giáo dục chính là thước đo sự phát triển của xã hội. Khi một đất nước có nền giáo dục phát triển mà trong đó vẫn còn tồn tại những nhân tố bạo lực học đường, hay đội ngũ giáo viên kém chất lượng... điều này sẽ làm ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển của nhân cách con người, nếu 1 thế hệ mà chưa có những biện pháp tích cực nhằm thay đổi nó thì sẽ ảnh hưởng đến nhiều thế hệ sau. Từ đó hình thành nên thói quen, từ thói quen trở thành tính cách, nếu tính cách lâu dần không thay đổi sẽ trở thành bản chất của con người.

Còn rất nhiều vụ bạo lực học đường khác được phản ánh qua các trang mạng gây nhức nhối trong dư luận xã hội. Chẳng hạn các tin bài “Cần ngăn chặn bạo lực học đường” của tác giả Lan Hương đăng trên trang *Tuyên Quang Online* ngày 14/11/2015, “Gia tăng bạo lực học đường: Bệnh đã nặng, thuốc chưa có” của tác giả Mỹ Lương đăng trên *Báo điện tử Dân Việt* ngày 17/1/2016, “Bạo lực học đường –

S.O.S” của tác giả Huyền Nga đăng trên *Báo Điện tử Nhân dân* ngày 20/09/2016... Tất cả đều khiến dư luận lo ngại, phải chăng bạo lực học đường bây giờ như một căn bệnh trầm kha không có thuốc chữa. Dù đã có rất nhiều biện pháp ngăn chặn được thực thi nhưng tình trạng bạo lực học đường vẫn gia tăng với mức độ ngày càng nguy hiểm.

2.3. Mức độ nguy hiểm của các hành vi bạo lực học đường

2.3.1. Sự tăng cấp của các hành vi bạo lực học đường

Nền giáo dục của nước ta hiện nay đang nằm trong sự phát triển chung và chịu ảnh hưởng rất lớn của sự phát triển của nền khoa học công nghệ. Chính vì thế nền giáo dục được thừa hưởng những giá trị, cũng như những khoa học kỹ thuật từ các ngành khác mang lại, đặc biệt là khoa học công nghệ thông tin. Nếu như ngày xưa cả gia đình chỉ có 1 chiếc điện thoại bàn để liên lạc thì ngày nay (chỉ khoảng 10 năm trở lại đây từ năm 2010 đến 2017), trong gia đình, mỗi cá nhân đều được trang bị một chiếc điện thoại di động nhằm phục vụ cho việc liên lạc giữa các thành viên trong gia đình. Đồng nghĩa với nó, chỉ cần có kết nối internet thì dù ở đâu cũng có thể cập nhật được thông tin của mọi lĩnh vực. Mà mọi người thường nói là “cả thế giới nằm trong tầm tay”[16]. Nhưng bên cạnh những mặt tích cực, chúng ta thấy ngay mặt trái của nó, học sinh bây giờ thay vì những giờ lên lớp là những hoạt động ngoài giờ vui chơi như học sinh ngày xưa với các trò chơi dân gian, học sinh bây giờ ở các thành phố lớn cũng như nhiều địa phương không biết đến các trò chơi dân gian mà các thế hệ ngày xưa chơi là gì, mà thường dán mắt vào những thiết bị công nghệ thông tin, điện thoại máy tính...với các mục đích trò chuyện, kết bạn bốn phương cũng như sử dụng các trò chơi online trên mạng...trong đó, có những trò chơi lành mạnh nhưng cũng như nhiều trò chơi mang tính bạo lực. “Chính điều này cũng làm cho các bạn học sinh ảnh hưởng tâm lý rất lớn, khi trẻ từng thấy nhiều hình thức bạo lực trên mạng, khi bước ra ngoài đời sống chúng nó sẽ trở nên vô cảm. Thậm chí là hòa theo đám bạn để cổ vũ các bạn đánh nhau. Khi các bậc phụ huynh và thầy cô phát hiện mới tìm cách uốn nắn giáo dục thì đã muộn. Cũng chính sự phát triển của mạng internet khi trên cả nước xảy ra vài vụ bạo lực học đường được đưa lên báo để làm bài học cho các em và cũng để làm lời cảnh tỉnh cho các bậc phụ huynh và giáo viên, nhưng mặt trái của nó cũng chính từ các vụ bạo lực học đường được đưa lên báo điện tử thì nhiều học sinh xem đó như những trò chơi và chúng

được lan tỏa, áp dụng rộng rãi với nhiều hình thức ngày càng dã man hơn” [11]. Mức độ nguy hiểm của bạo lực học đường đang ngày càng gia tăng, khiến cho các bậc phụ huynh cũng như toàn ngành giáo dục đau đầu vì tình trạng bạo lực hiện nay.

Đúng là học sinh đánh nhau thời nào cũng có nhưng nếu trước đây học sinh đánh nhau chẳng qua chỉ vì vài lý do đơn giản như mâu thuẫn giữa hai học sinh, cùng lắm vài học sinh, và cũng không đến mức có sự can thiệp của nhiều cơ quan ban ngành, thậm chí cả công an phải vào cuộc điều tra, thì ngày nay học sinh đánh nhau còn có tổ chức, có sự chuẩn bị cả vũ khí... mà hậu quả từ những vụ bạo lực học đường không đơn thuần chỉ là những tổn thương trên cơ thể, mà còn dẫn đến những chấn thương về tâm lý như sợ hãi, trầm cảm, lo lắng, bất an, tự kỉ, không dám nói chuyện với ai, nặng hơn còn gây đến cái chết... Trong bài “Mồ xẻ nguyên nhân khiến bạo lực học đường tràn lan” đăng trên trang điện tử *Sống khỏe.vn* ngày 18/3/2015, tác giả Hồng Nam đề cập tới sự mở rộng nhanh chóng phạm vi của vấn đề bạo lực học đường hiện nay. Sự việc nữ sinh lớp 7 tại Trà Vinh bị bạn cùng lớp đánh đập bằng ghế hay nữ sinh ở Phú Thọ bị các bạn đánh hội đồng vì những hiểu lầm trên Facebook dẫn tới bị chấn thương tâm lý, không thể nói được đã một lần nữa cho thấy tình trạng bạo lực xuất hiện tràn lan ở mức độ ngày càng nguy hiểm” [33].

Các vụ bạo lực học đường ngày càng mang tính chất côn đồ, nguy hiểm, thủ đoạn tàn độc và tinh vi hơn. Nhiều clip bạo lực được đăng tải gần đây cho thấy, nhiều vụ bạo lực được tổ chức công phu, có số lượng người tham gia đông với các loại hung khí như dao, côn, ống, kiếm, súng, gậy gộc...

Trên báo *Dân trí* (Trang Giáo dục – Khuyến học, thứ 2 ngày 30.05.2016) có đăng đoạn Clip “*Nữ sinh lớp 12 bị nhóm bạn gái hành hung dã man*”. Đoạn clip dài hơn 4 phút ghi lại cảnh 4 bạn nữ lao vào đánh tới tấp 1 bạn gái tại đoạn đường vắng người, cả nhóm lao vào dùng mũ cối, mũ bảo hiểm đánh liên tiếp vào đầu nạn nhân, khi nạn nhân bị kéo tóc ngã xuống đường, bạn nữ mặc áo đen dùng chân đạp liên tiếp vào đầu, tiếp đó nhóm này kéo tóc nạn nhân bắt nạn nhân ngửa mặt lên để quay phim. Đặc biệt khi lao vào đánh bạn gái này, nhóm bạn nữ kia còn văng tục, cười vui, hò reo khoái chí. Một bạn nữ đưa chiếc mũ bảo hiểm lại trước máy quay khoe chiến công là: “Đánh con ni được cái vui mà nhọc, vỡ cả mũ bảo hiểm rồi này”, “Làm rồi cho cả mạng, cả Face coi”. Một bạn nữ khác nói tiếp [30].

Trong lời hội thoại có 1 bạn nữ đeo khẩu trang, mang áo trắng, tay cầm mũ cối còn hăm dọa: Trong 3 đứa bay (bọn mày) đi học sẽ không yên thân với tao đâu. Sau đoạn clip được đăng tải nhiều người rất bức xúc, để rộng đường dư luận sáng ngày 30/05. PV Dân trí đã tìm về xã Thường Nga, huyện Can Lộc (Hà Tĩnh) địa điểm được cho đã xảy ra trên địa bàn. Theo đó, khoảng 13h30 phút ngày 29/5 tại tuyến đường thôn Bồng Sơn, xã Thường Nga, 5 nữ sinh là: Phương (SN 2000, trú xã Phú Lộc), Hạnh, Giang (trú xã Gia Hanh) cùng hai nữ sinh khác chưa xác định được tên (trong đó có hai bạn nữ là học sinh lớp 11A4 trường THPT Can Lộc), đã đến gần nhà em Nguyễn Thị Nga (học sinh lớp 12A5 trường THPT Can Lộc) gọi em này ra đường để nói chuyện, chửi bới rồi ra tay đánh dã man nữ sinh này. Đến 7h sáng ngày 30/5, phía Công an xã đã nhận đơn trình báo của chị Nguyễn Thị Lý (mẹ của nữ sinh Nga) về việc con chị bị các nữ sinh khác đánh hội đồng. “Hiện phía Công an xã đang xác minh và kết hợp cùng với công an của hai xã Phú Lộc và Gia Hanh để điều tra sự việc. Nếu trong thẩm quyền của xã thì chúng tôi sẽ có biện pháp xử lý những nữ sinh này, còn vượt quá thẩm quyền thì chúng tôi sẽ chuyển hồ sơ lên cho công an huyện điều tra và xử lý” Ông Vũ cho hay. “Qua sự việc chúng tôi được xem trên video thật sự chúng tôi rất bất ngờ. Đây là trường hợp đánh hội đồng có tổ chức, đánh dã man như thế không phải là cảnh cáo mà là cố ý gây thương tích. Ngoài ra các đối tượng còn quay video tung lên facebook nhằm bôi nhọ, sỉ nhục nạn nhân. Sự việc như vậy không hề chấp nhận được, chúng tôi sẽ điều tra nhanh và xử lý nghiêm để không xảy ra trường hợp tương tự” Ông Vũ nói thêm [30].

Còn chị Nguyễn Thị Lý, (mẹ của em Nga - PV) cho biết sau khi bị đánh vì sợ nên em Nga không dám nói với ai. Đến chiều em Nga chuẩn bị đi học thì bị choáng rồi ngã gục nên gia đình đưa em đi cấp cứu ở bệnh viện 115 Nghệ An[30].

Sáng nay ngày 3/6/2016 em Nga đã được gia đình đưa về điều trị tại bệnh viện đa khoa huyện Phúc Thọ. Tại đây các bác sỹ kết luận Nga bị đánh đa chấn thương vào đúng đỉnh chẩm và lưng, hiện đang được giữ lại điều trị và theo dõi. Hiện vụ việc đang được điều tra và làm rõ.

Từ những vụ bạo lực nêu trên chúng ta thấy rằng, mức độ nguy hiểm của nó không chỉ đơn thuần là cách cách giải quyết bột phát của một vài cá nhân, mà có mục đích, kế hoạch rõ ràng, các em ý thức được việc mình đang làm chứ không phải do bức xúc tạm thời. Hậu quả của nó để lại vô cùng nghiêm trọng, các em bị

đánh không chỉ ảnh hưởng về mặt thể xác mà có nhiều vụ việc khiến các em sợ hãi không dám nói với ai, dẫn đến việc các em bị trầm cảm, chỉ thích ngồi một mình, không dám tiếp xúc nói chuyện với ai... điều này có ảnh hưởng rất lớn đến sự phát triển về mặt tâm hồn cũng như trí tuệ của các em, tác động trực tiếp đến tương lai lâu dài của các em. Có những trường hợp các em bị hại không dám đến trường, đến khi gia đình và nhà trường phát hiện thì đã quá muộn. Thật đáng tiếc cho tương lai của các em.

Nói đến bạo lực học đường hiện nay, khi hệ thống mạng, báo chí phát triển. Tin tức cập nhật 24/24, chỉ cần ở một trường nào có vụ việc bạo lực học đường xảy ra thì vài giờ sau, thậm chí vài phút sau trên các trang mạng đã xuất hiện. Theo cập nhật trên trang điện tử của báo *Dân trí*, chúng ta thấy rằng ngoài sự gia tăng về số lượng bạo lực học đường trong năm qua thì các hình thức bạo lực học đường cũng ngày đa dạng phức tạp, có những hình thức bạo lực mà khi đoạn clip được tung lên mạng, nhiều độc giả xem phải thốt lên “Thật không ngờ và đáng sợ khi ở lứa tuổi học trò lại có những cách hành hung bạn cùng trang lứa như vậy”. Trên báo điện tử *Dân trí* (Giáo dục – Khuyến học, thứ 6, 06/05/2016) có bài “Thót tim theo 52 cái tát của nữ sinh”. Bạo lực học đường bùng lên trong nữ sinh hiện nay không còn xa lạ gì với tất cả chúng ta. Điều đáng nói là ngày càng nhiều vụ bạo lực đưa ra ánh sáng mà mức độ tàn nhẫn thì càng đáng báo động. Không còn đơn thuần là tát, túm tóc, đấm đá túi bụi, nó đã “nâng cấp” thành những hành động vô nhân tính: “Xem đoạn clip nữ sinh tát bạn 52 cái, tôi bỗng rùng mình và thon thót tim theo từng cái tát ấy. Bao câu hỏi cứ quanh quẩn, xoắn lấy tâm trí tôi. Sao em nữ sinh ấy có thể ra tay đánh bạn một cách tàn nhẫn như thế? Bạn bè xích mích hờn giận là chuyện bình thường. Thay vì trước đây chỉ là chuyện hờn mát, xụ mặt, giận dỗi, tẩy chay nhau, hay to tiếng cãi vã, bây giờ các em dễ dàng dùng đến bạo lực để giải quyết mâu thuẫn. “Nữ tính”, “dịu dàng”, “nhân hậu” bỗng biến thành những từ ngữ quá xa xỉ với phe tóc dài, liễu yếu đào tơ. Không phải 1, 2 cái tát mà đến 52 cái giáng tay thẳng xuống má bạn, tát đến chảy cả máu mũi và miệng. Thật không ngờ còn từ nào để bình luận về sự lạnh lùng của tình bạn. Trước mặt cô bé hành hung ấy không phải là một bạn cùng trang lứa, cùng giới tính mà là cả một kẻ thù phải trừng trị thẳng tay ư? Sao cô bé nạn nhân lại hứng chịu từng ấy cái tát với vẻ mặt trơ lì cảm xúc đến thế? Bị đánh, phải chống trả; bị đánh đau phải khóc lóc; bị bạo hành

phải lên tiếng... đó là phản ứng tâm lý của một con người. Nhưng cô bé ấy đưa mặt lên đây thách thức để cho bạn tát mình, chịu chùng ấy cái tát đến bật máu mũi và miệng vẫn không có một sự phản kháng nào, không hề có một giọt nước mắt rơi. Thật đáng sợ! Trong suy nghĩ, các con nghĩ rằng hành động đánh bạn là bình thường, bị đánh cũng là chuyện bình thường ư? Phải đánh bạn, phải đương đầu với những cú đánh của bạn mới chứng tỏ được bản lĩnh ư? Câu nói “Mày tát cho chán đi” của một cô bé lớp 8 cùng với khuôn mặt trơ lì cảm xúc của con làm tôi ám ảnh mãi. Bạn bè đánh nhau, đám bạn xung quanh nên làm gì? Không hề có sự can ngăn. Có chăng chỉ là lời tung hô, cổ vũ cho “trận chiến” kịch liệt hơn. “Có chăng chỉ là những cô cậu học trò thân nhiên chơi điện thoại, quay clip và hả hê cười. Có chăng chỉ là tiếng đếm số cái tát vang lên tàn nhẫn. Sự vô cảm đã nhen nhóm và bùng lên dữ dội trong con tim của những con trẻ đang khoác trên mình bộ đồng phục học sinh ư? Giữa các con vẫn đang tồn tại một tình bạn thiêng liêng. Và cao hơn tình bạn là tình người. Người với người đánh nhau như thế đâu phải là trò vui, trò hề để các con chiêm ngưỡng, tán thưởng? Đối với bạn bè mà các con như thế, sao có thể hi vọng các con biết thương đời, thương người” [20].

Ngoài việc dùng tay tát bạn một cách tàn nhẫn như trên, các bạn học sinh ngày này còn dùng đủ các hình thức đánh bạn của mình. Trên báo điện tử *Dân trí* có đăng đoạn clip “Cô gái dùng gậy sắt đánh bạn tới chảy máu thành dòng”, trong lúc vụ việc xảy ra, một số bạn trẻ khác cũng có mặt nhưng không can ngăn. Chỉ tới khi nạn nhân chảy máu quá nhiều thì kẻ hành hung mới dừng tay[34].

Về phương diện đánh nhau, theo khảo sát có 33% không sử dụng phương tiện nào, đây là các em khi đánh nhau thường dùng các “chiêu thức võ công” như túm tóc, cào cấu, xé áo... Việc sử dụng “võ mồm” kết hợp với tay chân tuy không gây nên những thương tích nghiêm trọng về mặt thể chất nhưng lại gây nên những tổn thương về mặt tâm lý, tinh thần đối với nạn nhân khi bị chửi rủa hết sức tục tĩu, hoặc bị xé tung áo giữa đám đông. Dùng công cụ sử dụng khi đánh nhau là 28% sử dụng dép, guốc; 8% sử dụng gậy gộc; 4% sử dụng gạch đá, 0,7% dùng dao lam, ống tuýp nước, những phương tiện này tùy thuộc vào mức độ mà có thể gây nên thương tích, thậm chí gây nên tàn phế hoặc cướp đi mạng sống của bạn học.

2.3.2. Về độ tuổi, đối tượng tham gia hành vi bạo lực học đường ở Việt Nam

Độ tuổi đối tượng tham gia đánh nhau từ 06 – 10 tuổi chiếm 07%; từ 11 – 14 tuổi chiếm 45%; từ 15 – 18 tuổi chiếm 48%. Như vậy đối tượng tham gia đánh nhau phần lớn là học sinh cuối cấp trung học cơ sở và trung học phổ thông. Đây là lứa tuổi mà sinh lý các em có nhiều biến đổi, suy nghĩ bồng bột, thích tự mình giải quyết các mâu thuẫn, dễ bị bạn bè rủ rê lôi kéo.

Ngoài ra, bạo lực học đường không chỉ giới hạn ở việc học sinh đánh nhau mà còn có sự tham gia của người lớn: giáo viên đánh học sinh, phụ huynh đánh giáo viên. “Phải nói rằng trước đây, chuyện giáo viên đánh học sinh không ít xảy ra. Hình ảnh ông thầy cầm cây thước quyền lực trong tay, không gõ vào tay học sinh khi viết xấu, câu thả mới là lạ. Nhưng chuyện học sinh đánh lại người thầy, kéo theo phụ huynh cũng tấn công thầy là hoàn toàn không có” [19]. Người ta sẽ quy cho sự mất tôn ti dẫn đến rối loạn các mối quan hệ truyền thống là có cơ sở. Nhưng cũng không phải vì thế mà ngược dòng trở về cái thời thầy giáo được quyền đánh học sinh. Luật giáo dục đã cấm thầy giáo hành xử bạo lực là một sự tiến bộ trong giáo dục hiện đại. Tuy nhiên, cũng phải thấy rằng chính phủ chủ trương giáo dục “*lấy người học làm trung tâm*” là bi kịch của tình thế lộn ngược khi nội dung triết lý kia không có nền tảng vững chắc, sự chuyển hóa từ thái cực này sang thái cực khác, vai trò của người thầy bị hạ bệ và người thầy bị bạo hành là chuyện đương nhiên. Trong triết lý lấy người học làm trung tâm ở phương Tây không bị hiểu như ở Việt Nam, thậm chí đã thay thế hình thành triết lý tương tác *đa tâm*. Không thể có chuyện lấy người học làm trung tâm và vai trò người thầy bị phế bỏ. Tính chất *đa tâm* thể hiện ở sự tương tác giữa các nhóm trò với trò, giữa trò với thầy trong mối quan hệ bình đẳng, tôn trọng cá nhân và sáng tạo. Sự tương tác này dẫn đến hoạt động chủ thể với mối quan hệ kiểm soát lẫn nhau để phát triển và điều chỉnh nhân cách, năng lực. Đánh thầy giáo cũng là một lối hành xử theo bản năng hoang dã khi các cá nhân bị hoang tưởng mình đang được đóng vai trò trung tâm thống trị toàn bộ hoạt động giáo dục.

Không dừng ở những vụ việc học sinh đánh học sinh, chúng ta còn đau lòng nhức nhối với nhiều hành vi bất nhân, hành hạ, đánh đập gây thương tích đối với trẻ em mầm non của không ít giáo viên, bảo mẫu. Đơn cử nhất là clip về một bé gái 3 tuổi ở Trường Mầm non Cầu Kè (Trà Vinh) bị bảo mẫu tát vào mặt bầm tím, gào

thét thảm thiết. Trước đó, nhiều clip khác cũng phơi bày sự vô lương tâm, phản giáo dục của nhiều giáo viên, bảo mẫu ở nhiều trường mầm non thuộc ở các địa phương khác hành hạ, đánh đập trẻ em không thương tiếc.

Giới tính: Những năm gần đây, dư luận xã hội lên tiếng khá nhiều về sự đa dạng của các loại bạo lực học đường cũng như mức độ nguy hiểm của nó. Trong bức tranh nhìn từ góc độ giới, có hành vi bạo lực của nữ sinh. Dễ nhận thấy rằng, hiện tượng nữ sinh đánh nhau trong trường học diễn ra ngày càng phổ biến và quan tâm của dư luận xã hội. Đặc biệt các vụ đánh hội đồng, lột quần, xé áo bạn học, hay rú rê các bạn nam cùng đánh và quay clip tung lên mạng đã không còn là chuyện hiếm thấy. Tuy nhiên nam học sinh vẫn chiếm 74%; Nữ học sinh 36%.

Các cấp học: Tiểu học 10%; Trung học cơ sở 35%; Trung học phổ thông 55%.

Khu vực: cả nông thôn 48% và thành phố lớn 52%.

Địa điểm: Trong nhà trường (Khuôn viên trường, nhà vệ sinh, trong lớp học, gầm cầu thang); Ngoài nhà trường (Khu đất vắng vẻ, xa cư dân, công viên, ngõ hẻm); Trên mạng Internet (Email, Yahoo, Skype, Facebook...); Trên mạng điện thoại di động.

Thời gian: Sau giờ học, giờ ra chơi, ngày nghỉ...

Hình thức thực hiện:

- + Chửi thề, nói xấu, chia rẽ bè phái, miệt thị;
- + Nhắn tin hoặc gửi thư uy hiếp, bắt nạt, trấn lột đồ đạc hoặc tiền bạc;
- + Uy hiếp bằng hình ảnh, thông tin mang tính chất bạo lực, đòi truy trên mạng xã hội;
- + Dùng vũ lực như tát, đá, đâm, đánh, giật tóc, lột quần áo;
- + Quay video clip các hành vi bạo lực đưa lên mạng internet, điện thoại di động...

Công cụ phương tiện sử dụng trong bạo lực học đường: Trước đây bạo lực học đường thường sử dụng công cụ đánh đập tra tấn trực tiếp lên thân thể khiến sức khỏe bị tổn hại qua các hành động: đâm, đá hoặc gậy gộc. Nhưng bạo lực học đường hiện nay lại táo bạo, dã man hơn nhiều với những hung khí như dao, kéo khiến khả năng thương tích lớn hơn, gây ra xây xát, chảy máu, tinh thần hoảng loạn, chấn động tâm lý,...

2.3.3. Hậu quả của các hành vi bạo lực học đường đối với học sinh

- *Về mặt thể xác*: Các nạn nhân của bạo lực học đường có thể gặp các chấn thương trên cơ thể, nhiều hành vi bạo lực đã gây ra án mạng, làm mất đi vĩnh viễn cơ hội được sống, được học tập của chính mình và bạ bè mình.

- *Về mặt tinh thần*: Các đối tượng tham gia các hành vi bạo lực học đường, đặc biệt là các em “bị hại” thường có những biểu hiện rối nhiễu hành vi, ảnh hưởng đến học tập lao động, năng khiếu, ước mơ, sở thích của bản thân. Các em mất tự tin khi đến trường, trở nên lảm lì ít nói, luôn ở trong trạng thái lo lắng, việc ăn ngủ cũng gặp khó khăn, cơ thể suy nhược. Có em trở nên trầm cảm tự ti, lo sợ và có những trường hợp đã tìm đến cái chết để giải thoát chính mình.

- *Về học tập*: Lơ là học tập, kết quả học tập sa sút, có những trường học bỏ học thường xuyên hoặc bỏ học vĩnh viễn.

2.3.4. Hậu quả của các hành vi bạo lực học đường đối với gia đình, nhà trường, xã hội

- *Với gia đình*: Cha mẹ, người thân gặp khó khăn trong việc hiểu con em mình, không hiểu vì sao con em mình khác thường. Từ đó thường đưa ra những cách thức tìm hiểu làm tổn thương các em, tình cảm, hòa khí trong gia đình bị rạn nứt.

- *Với nhà trường*: Hành vi bạo lực học đường làm cho hoạt động giáo dục của nhà trường bị ảnh hưởng nghiêm trọng, thay vì tổ chức các hoạt động đầy ý nghĩa thì nhà trường phải tổ chức các hội đồng kỷ luật, các cuộc họp phụ huynh và học sinh để giải quyết các hệ quả của các em. Thầy cô, bạn bè lo lắng, mất tinh thần học tập, tình đoàn kết giúp đỡ lẫn nhau bị rạn nứt. Trường học trở thành “chiến trường” để các em “thể hiện mình”. Hơn thế, các hành vi bạo lực còn lôi kéo một bộ phận học sinh tham gia, làm ảnh hưởng nghiêm trọng tới đạo đức học sinh và sự mô phạm của trường học.

- *Với xã hội*: Bạo lực học đường giống như những lời chuông cảnh báo cho toàn xã hội về một bộ phận thế hệ trẻ đang “lệch lạc” giữa ngã ba đường của tuổi mới lớn, nó ảnh hưởng nghiêm trọng tới trật tự an toàn xã hội, đặc biệt là với thanh thiếu niên – lực lượng nòng cốt thiết yếu của tương lai quốc gia. Biết bao nhiêu cuộc hội thảo, các lực lượng xã hội phải tham gia để chung tay giải quyết vấn nạn bạo lực học đường, các đề tài công trình nghiên cứu về hiện trạng này cũng theo đó mà triển khai.

2.4. Nguyên nhân dẫn đến các vụ bạo lực học đường

Về nguyên nhân đánh nhau giữa các bạn nữ, khảo sát cho thấy có những lý do rất đơn giản, nhưng cũng là cơ sở để các em dùng tay dùng chân, như thấy ghét thì đánh (24%), bạn dám nhìn đều (16%), trả thù tình (13,3%). Đáng lo ngại là có những lý do không thể hình dung được, ví dụ người khác nhờ đánh (20%) và chả có lý do gì cũng đánh (12%) [33].

Trong số các vụ học sinh đánh nhau được phân tích ở trên, phần lớn là vụ việc xích mích nhỏ giữa các học sinh, các em dùng tay, chân đánh nhau nhưng được sự ngăn cản kịp thời nên không để xảy ra hậu quả nghiêm trọng. Tuy nhiên trong số đó vẫn có những vụ việc xảy ra mang tính chất nghiêm trọng. “Đáng lưu ý là các vụ việc học sinh nữ đánh nhau hội đồng, làm nhục bạn, quay phim rồi đưa lên mạng Internet, coi như một chiến tích để thể hiện mình trước mọi người (xảy ra ở các địa phương như Thành phố Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh, Quảng Ngãi, An Giang...). Bên cạnh đó còn những vụ việc học sinh đánh nhau dùng hung khí, gây thương tích nặng cho bạn, có vụ việc gây tử vong. Cũng theo báo cáo của Bộ Giáo dục và Đào tạo thì năm 2009 – 2010 xảy ra 7 vụ việc học sinh đánh nhau dẫn đến chết người ở trong và ngoài trường học” [33]. Cũng theo ông Phùng Khắc Bình - nguyên Vụ trưởng Vụ công tác Học sinh – Sinh viên thừa nhận: “Một trong những nguyên nhân cơ bản làm giảm hiệu quả của việc giáo dục đạo đức lối sống cho học sinh là tình trạng nặng về dạy chữ, nhẹ về dạy người; chưa quan tâm đầy đủ, huy động các nguồn lực cần thiết cho công tác giáo dục đạo đức học sinh. Không ít nơi còn nặng về xử lý kỷ luật mà chưa có giải pháp ngăn chặn, giáo dục từ khi mới có giải pháp biểu hiện, có nguy cơ dẫn đến vi phạm pháp luật. Một bộ phận thầy cô giáo, lẽ ra phải là tấm gương cho học sinh về đạo đức, lối sống thì lại vi phạm chuẩn mực đạo đức”.

Nguyên nhân xuất phát từ cá nhân học sinh: Học sinh có tiền sử biến chứng khi người mẹ mang thai hay khi sinh ra có những biến chứng đặc biệt khi cha mẹ bị bệnh tâm thần; Học sinh nam có nhịp tim chậm, tỉ lệ máu tuần hoàn não khác biệt đối với các yếu tố kích thích sự thông cảm từ ngoại cảnh; Học sinh có chỉ số IQ thấp, khuyết tật khả năng xử lý thông tin và trí lực, khuyết tật khả năng học tập, học lực kém, không muốn học; thất bại trong chuyện học; Học sinh có khả năng kiểm soát hành vi và tự kiểm chế kém; học sinh kém khả năng tập trung, hiếu động; học sinh dễ bị căng thẳng cảm xúc; Học sinh có những thái độ và suy nghĩ chống đối xã

hội; Học sinh đã từng có những hành vi bạo lực trong quá khứ; Học sinh có tiền sử hoặc đang sử dụng ma túy; rượu và thuốc lá hay chất kích thích;

Tình trạng “*đư thừa sức lực*” của học sinh ở lứa tuổi dậy thì khiến các em phát triển mạnh về thể chất, hưng phấn cao, kiêu ché kém. Hơn nữa, các em đang muốn chứng tỏ bản thân, khẳng định cái tôi cá nhân, nhưng lại không biết thể hiện bằng cách nào, do đó muốn dùng vũ lực như một cách thể hiện vượt trội của mình so với bạn bè.

Nguyên nhân xuất phát từ gia đình: Cha mẹ có thu nhập và học lực thấp; Cha mẹ nghiện ngập hay phạm pháp; bạo lực trong gia đình; Cha mẹ thiếu quan tâm hay không tạo được quan hệ tình cảm với con cái; Cha mẹ kém khả năng kiểm soát con cái; Cha mẹ kém tình yêu thương và kết nối trong gia đình; Biện pháp giáo dục và kỷ luật không nhất quán, quá dễ dãi hay quá khắc nghiệt; cha mẹ ly thân hoặc ly hôn; Cha mẹ có tiền án, tiền sự hoặc đang ngồi tù; Gia đình vừa trải qua những cú sốc về mặt tinh thần như mất người thân, kiện cáo, phá sản,...

“*Gia đình chính là nơi hình thành cho các em nhân cách sống và cách ứng xử trong xã hội văn minh, nơi giáo dục cho các em những cảm nhận đầu tiên về quan hệ giữa con người với con người, giữa con người với thiên nhiên và giữa mỗi người với chính bản thân mình*” [39]...

Nguyên nhân xuất phát từ nhà trường: Học sinh bị thầy cô, ban giám hiệu hay nhân viên nhà trường bạo hành, bực đãi, đe dọa, làm nhục; Bị bạn bè ruồng bỏ hắt hủi hay bắt nạt; Không khí thù địch hay lề lối bất công trong lớp học; Giáo viên không quan tâm đến đời sống tâm lý, tình cảm của học sinh; Biện pháp kỷ luật của thầy cô và nhà trường không nhất quán; quá dễ dãi hay quá khắc nghiệt; Chương trình học quá nhiều; Nhà trường lớp học thiếu các gương tích cực trong đời sống và thiếu những hoạt động lành mạnh; Học sinh giao du với bạn bè phạm pháp trong nhà trường; Học sinh không muốn học và thất bại trong chuyện học; Nhà trường có truyền thống tồn tại những băng nhóm bạo lực; Nhà trường không có mối liên hệ với gia đình học sinh cũng như các tổ chức xã hội khác; Nhà trường không có các hoạt động tham vấn học đường cần thiết...

Nguyên nhân xuất phát từ cộng đồng, xã hội và các phương tiện truyền thông: “*Phân tầng kinh tế - xã hội có diễn biến phức tạp, khoảng cách giàu nghèo giữa các gia đình, giữa các vùng miền ngày càng rõ nét, áp lực kinh tế dẫn đến giảm*

sút vai trò của gia đình đối với việc bảo vệ và chăm sóc con cái” [31]. Tình trạng bất bình đẳng về cơ hội phát triển của trẻ em giữa các vùng miền.

Chức năng kinh tế của gia đình đã làm giảm chức năng giáo dục con cái của cha mẹ và những người thân trong gia đình, làm sao những việc chia sẻ tình cảm, giáo dục phòng tránh những nguy cơ tiêu cực của môi trường sống có thể ảnh hưởng đến trẻ.

Bạo lực gia đình, bạo lực ngoài cộng đồng xã hội cũng là “đường link” dẫn tới các hành vi bạo lực của trẻ em Việt Nam.

“Công nghệ thông tin phát triển như vũ bão, trẻ em được tiếp xúc với các trò chơi điện tử và mạng internet từ khi còn rất nhỏ, từ đó dẫn đến các hiện tượng nghiện game online, nghiện internet, cũng như các trang mạng xã hội, ảnh hưởng từ các trò chơi mang tính bạo lực cao, các em bất chấp pháp luật, chuẩn mực đạo đức để được thỏa mãn “nhu cầu bạo lực”, thông qua các trò chơi online, rời xa cuộc sống thực tế để tìm thế giới ảo của Internet” [29].

Các ấn phẩm báo chí, sách, truyện tranh, video clip, phim ảnh mang tính bạo lực cũng góp phần hình thành “nhu cầu bạo lực” của trẻ em Việt Nam.

2.5. Cách xử lý các vụ bạo lực học đường

2.5.1. Về phía gia đình và nhà trường

Những trẻ có hành vi bạo lực học đường lần người đã từng bị tấn công hay bắt nạt bởi các nhóm khác. Từ những vụ việc kể trên chúng ta thấy có nhiều nguyên nhân dẫn đến bạo lực học đường. Vậy từ những nguyên nhân của bạo lực mà tùy từng vụ việc chúng ta có hướng giải quyết khác nhau nhằm hướng trẻ thoát ra khỏi nỗi ám ảnh của bạo lực, để quay trở lại với cuộc sống bình thường tiếp tục cho công việc học hành của trẻ.

Tìm hiểu hoàn cảnh, môi trường sống trước đây của trẻ: Điều này giúp chúng ta hiểu được phần nào tại sao trẻ có hành động như vậy ở bên ngoài. Liệu cách trẻ đang hành động có phải trẻ được học từ cha mẹ hay không. Đồng thời cũng cần kiểm tra xem liệu trẻ có phải là nạn nhân của hành vi gây hấn và bắt nạt không. Từ đó đưa ra những chương trình can thiệp, giúp đỡ trẻ.

Giải quyết vấn đề trên cơ sở tìm hiểu nguyên nhân:

- Nếu nguyên nhân vấn đề của trẻ xuất phát từ môi trường sống thì cần thay đổi chính môi trường đó để mang lại hiệu quả lâu dài và tích cực đối với hành vi của trẻ.

- Nếu nguyên nhân do trẻ bị lôi kéo hay ép buộc vì lo rằng nếu không làm điều bạn yêu cầu, thì bạn sẽ không chơi cùng, bị tẩy chay. Trong trường hợp này người lớn cần nói chuyện với trẻ để: Trẻ phân biệt được đâu là bạn tốt, đâu là bạn xấu; Hậu quả tự nhiên và lô gic trẻ sẽ nhận được sau các việc trẻ làm; Dạy trẻ lý năng từ chối yêu cầu không hợp lý từ người khác như:

+ Biết nói lời từ chối: “Tôi thực sự không muốn làm điều bạn vừa yêu cầu”;

+ Đưa ra lý do của sự từ chối như hậu quả của hành vi, như “Tôi nghĩ, việc đánh bạn hay lấy đồ của bạn sẽ gây ra nhiều rắc rối như: bị tố cáo, bị đuổi học, gây nguy hiểm cho người khác...”;

+ Cảm xúc của mình khi bắt nạt người khác;

Thông qua đó gia đình, nhà trường cũng cần có những biện pháp kỷ luật tích cực:

+ Kết hợp tham vấn và các chiến lược làm cha mẹ tích cực;

+ Đưa ra các chương trình thay đổi cách suy nghĩ tiêu cực, giúp trẻ có cách nhìn nhận tích cực hơn về cuộc sống và các mối quan hệ xung quanh;

+ Với những trẻ có khó khăn về kiểm soát hành vi, hướng dẫn trẻ tự mình phân tán, hoặc xao nhãng với những ám ức đang hiện hữu (Ví dụ: Trì hoãn thời gian từ ám ức đến hành động: đếm 1- 10);

+ Hướng dẫn trẻ đối đầu với những ám ức bằng những hành vi được chấp nhận, không làm tổn thương người khác như: Biết chia sẻ với người khác, viết ra giấy những gì mình nghĩ hay mình cảm thấy, vẽ biếm họa về người trẻ không thích,...

+ Dạy kỹ năng giao tiếp và thấu cảm để trẻ hiểu, chấp nhận người khác hơn, đồng thời biết cách hòa nhập và chia sẻ tốt hơn;

+ Tạo môi trường thân thiện, giúp trẻ cảm thấy được chấp nhận và yêu thương trong nhóm của mình. Đồng thời hướng trẻ đến việc khẳng định bản thân thông qua các hành vi tích cực, thay vì những hành vi tiêu cực. Giúp trẻ nhận ra những hậu quả của các hành vi bạo lực, gây bạo lực và bị bạo lực học đường là gì.

Như vậy môi trường an toàn, thân thiện nơi trẻ cảm thấy tự tin bộc lộ và khẳng định bản thân một cách lành mạnh là yếu tố quan trọng để giảm thiểu tình trạng bạo lực học đường. Ngoài ra đối với những trẻ đã là nạn nhân của bạo lực học đường, chúng ta cần giành thời gian làm việc riêng với trẻ, cần có quan tâm, trợ

giúp các em về mặt tâm lý cũng như các kỹ năng phòng, chống bắt nạt và tìm kiếm sự giúp đỡ khi bị bạo lực học đường tấn công.

2.5.2. Về phía học sinh

Những nạn nhân của bạo lực học đường không nhận ra mình đang bị bạo lực học đường, chưa có kỹ năng phòng, chống bạo lực học đường. Đặc biệt là kỹ năng xử lý tình huống khi bị bạo lực học đường từ đó dẫn đến những hậu quả hết sức nghiêm trọng.

Thời gian gần đây xảy ra nhiều vụ bạo lực học đường với các hình thức như đánh đập, nhục mạ, đe dọa, dùng vũ lực... với tính chất, mức độ hành vi rất nghiêm trọng để lại những hậu quả nặng nề cho nạn nhân.

Đơn cử như vụ em Bùi Quang Huy (Học sinh lớp 8, trường THCS Âu Lạc, TP Yên Bái) bị phụ huynh của bạn học đánh, si nhục trước đám đông nên đã treo cổ tự vẫn vào ngày 25.9.2016.

Mới đây nhất là vụ nữ sinh lớp 8 Trần Thị Ngọc T. (Ninh Thọ, TX Ninh Hòa, Khánh Hòa) ví lẽ chơi trò “câu like” trên facebook theo trào lưu “đủ like là làm” bị các đối tượng dọa đánh, mua xăng ép phải đốt trường và nữ sinh này đã buộc phải thực hiện hành vi “đốt trường” ở trường THCS Phạm Ngũ Lão (Ninh An, TX. Ninh Hòa, Khánh Hòa) vào ngày 9.10.2016.

Thực tế cho thấy nhiều nạn nhân của bạo lực học đường không nhận ra mình đang bị bạo lực học đường, chưa có kỹ năng phòng chống bạo lực học đường, đặc biệt là các kỹ năng xử lý tình huống khi bị bạo lực học đường, từ đó dẫn đến những hậu quả hết sức nghiêm trọng. Vậy khi bạo lực học đường xảy ra các em cần phải làm gì để được an toàn, dưới đây chúng tôi có đưa ra một số kỹ năng xử lý tình huống bạo lực học đường:

- *Tình huống khi bị bạn học trêu ghẹo:*

+ Bình thường trêu ghẹo cho vui và người bị trêu ghẹo không bị ức chế chưa được xem là bạo lực học đường. Tuy nhiên, khi hành vi trêu ghẹo diễn ra thường xuyên gây ức chế cho người bị trêu ghẹo thì đó cũng chính là người hành vi bạo lực học đường.

+ Khi bị bạn trêu ghẹo, nếu cảm thấy khó chịu, muốn chấm dứt tình trạng này, các bạn cần phải bình tĩnh, lảng tránh đi ra nơi khác. Không nên phản ứng gay gắt càng

kích thích đối tượng trêu ghẹo. Dùng lời lẽ nhẹ nhàng yêu cầu không trêu ghẹo. Nếu tình trạng vẫn tiếp diễn, cần phản ánh đến giáo viên chủ nhiệm, với cha mẹ...

+ Tránh xử lý tiêu cực như nhờ bạn bè ngoài xã hội can thiệp hoặc trêu ghẹo lại sẽ dẫn đến hậu quả nghiêm trọng hơn.

- *Tình huống khi bị đe dọa dùng vũ lực:*

+ Đe dọa hành vi dùng vũ lực cũng là một trong những hành vi bạo lực học đường phổ biến, hành vi này thường do bạn học, ngoài xã hội thực hiện nhằm ép buộc học sinh làm theo ý muốn của mình, chẳng hạn như cung cấp tiền bạc, không được quan hệ giao tiếp với người khác, hoặc phải thực hiện một hành vi không mong muốn (ví dụ “đốt trường”)...

+ Khi bị đe dọa dùng vũ lực, bạn phải bình tĩnh tỏ thái độ phối hợp. Sau khi tạm thời thoát ra khỏi sự đe dọa của đối tượng, cần phải báo cáo ngay với những người có trách nhiệm để ngăn chặn, chấm dứt đe dọa dùng vũ lực của các đối tượng.

+ Báo cáo với nhà trường để cùng tham gia phối hợp giải quyết. Nếu đối tượng là người ngoài xã hội, cần báo cáo ngay cho cảnh sát khu vực hoặc công an nơi gần nhất để ghi nhận sự việc và răn đe đối tượng.

+ Ngoài ra, để an toàn hơn cần phải bố trí phụ huynh đưa đón, tạm thời tránh mặt đối tượng. Nếu các yêu cầu của đối tượng là đúng đắn, các bạn cần phải thực hiện đúng, nếu vô lý, ép buộc thì phải kiên quyết không thực hiện. Trường hợp nữ sinh lớp 8 ở Khánh Hòa là một ví dụ, nếu báo cho phụ huynh biết sự việc, phối hợp với các cơ quan chức năng xử lý chắc chắn sẽ không có sự việc “đốt trường” đáng tiếc xảy ra.

- *Xử lý tình huống khi bị đánh đập:*

+ Đây là hình thức bạo lực khá phổ biến trong thời gian gần đây, có thể do đối tượng là nam hoặc nữ thực hiện với các phương thức đặc trưng khác nhau nhưng đều có điểm chung là đánh “hội đồng” hoặc “solo”, có các đối tượng đứng ngoài đe dọa, hỗ trợ.

+ Các đối tượng nam khi thực hiện hành vi này thường sử dụng hung khí hoặc tay, chân đánh “hội đồng” gây thương tích nặng nề cho nạn nhân rồi mới có hình thức sỉ nhục nạn nhân. Các đối tượng nữ thường có hành vi đánh đập, xé quần áo, quay clip để sỉ nhục nạn nhân.

Đối tượng sử dụng vũ lực bao giờ cũng có thời gian đôi co, đe dọa, vì vậy các bạn phải bình tĩnh quan sát tìm vị trí thích hợp để có thể chạy thoát, như hướng ra đường lớn, hướng ra cửa... hoặc có thể thế thủ để tránh bị đánh từ 4 phía, nên tìm vị trí tựa lưng vào tường, vào gốc cây hoặc một vật che chắn phía sau.

Nếu đối tượng sử dụng hung khí, cần phải tỏ thái độ lo sợ, năn nỉ đối tượng rồi bất ngờ bỏ chạy thật nhanh đến vị trí có người lớn cứu giúp. Trường hợp đối tượng không sử dụng hung khí thì tìm cơ hội bỏ chạy.

Nếu xét thấy có khả năng chạy thoát, khi bị đánh cần cuộn tròn người, dùng tay, cánh tay, che một chân lên bụng để che chắn và vùng chạy thoát khi có cơ hội. Nếu thấy có người lớn có thể trợ giúp cần kêu cứu. Khi kêu cứu cần hướng về một người cụ thể, có khả năng giúp mình, không nên trông chờ vào đám đông.

Sau khi thoát được nhóm đối tượng có hành vi bạo lực, cần phải báo ngay cho phụ huynh và người có trách nhiệm để xử lý, tường trình lại toàn bộ sự việc để cơ quan chức năng đánh giá tính chất vụ việc và có hình thức xử lý. Tuyệt đối không nên tìm cách trả thù hoặc nhờ người ngoài xã hội giúp đỡ, thanh toán sẽ để lại hậu quả nghiêm trọng và kéo dài.

Như vậy sau khi vượt qua các tình huống này, cho dù tính chất, mức độ nghiêm trọng đến đâu (bị sỉ nhục, bắt quỳ, xé quần áo, bị quay clip đưa lên mạng...), tuyệt đối không được suy nghĩ tiêu cực hoặc có cách làm tiêu cực như trả thù, bỏ học, tự vẫn... mà vẫn phải đối mặt với các vấn đề của mình, nhờ sự trợ giúp của phụ huynh, thầy cô, cơ quan chức năng. Phụ huynh cần quan tâm hơn nữa đến con em khi bị hành vi bạo lực, chú ý đến biểu hiện bất thường của các em, cần thiết có thể cần phải can thiệp về tâm lý tránh để các em có suy nghĩ, thái độ và hành vi tiêu cực.

Tiểu kết

Thực trạng bạo lực học đường ở Việt Nam hiện đang là một vấn đề xã hội rất đáng được quan tâm. Con số các vụ bạo lực ngày một gia tăng không chỉ ở thành phố lớn mà ngày cả các vùng nông thôn vốn yên bình. Tính chất bạo lực ngày một nguy hiểm, nó tiềm ẩn mối lo ngại đối với tất cả những người trong cuộc. Bạo lực đã cướp đi không biết bao nhiêu sinh mạng và gây nên nỗi kinh hoàng cho nhiều gia đình có con em trong độ tuổi đến trường. Ở Việt Nam vài năm trở lại đây, bạo lực học đường là đối tượng nghiên cứu được đề cập khá nhiều. Không phải ngẫu nhiên

mà các trang báo điện tử lại đề cập nhiều đến vấn đề này. Cũng chưa bao giờ ngành giáo dục và các cấp, các ngành có liên quan lại phải đau đầu trong việc tìm giải pháp ngăn chặn tình hình bạo lực nhiều như vậy. Nó giống như một đại dịch đang bùng phát mạnh mẽ, cần có một phương pháp dập tắt triệt để. Điều đó tưởng chừng như đơn giản, nhưng những gì chúng ta đã và đang làm dường như vẫn chưa mang lại kết quả cao.

Các nước có nền giáo dục phát triển trước chúng ta hàng trăm năm cũng đang còn bế tắc trong việc giải quyết vấn đề bạo lực. Thậm chí nạn bạo lực học đường vẫn đang tiếp tục gia tăng. Với một đất nước có nền kinh tế đang phát triển như nước ta hiện nay, thì nạn bạo lực học đường nếu như không được quan tâm đúng mức sẽ trở thành căn bệnh khó điều trị trong vài năm tới và lan rộng trên khắp cả nước ở mọi lứa tuổi. Khi các cấp các ngành đang loay hoay với các vấn đề phát triển kinh tế. Các bậc phụ huynh cũng đang xoáy theo với vòng xoáy kinh tế, thời gian dành cho gia đình và con cái đang ngày càng ít đi, nhiều bố mẹ phó mặc con em mình cho nhà trường, thậm chí có những gia đình cả ngày không gặp mặt con. Chỉ khi nhà trường gọi phụ huynh lên để giải quyết vấn đề tiêu cực của con mình thì phụ huynh lúc đó mới thấy hối hận thì đã muộn.

Để giải quyết triệt để vấn đề này, không chỉ trong thời gian ngắn mà cần phải có cả một quá trình theo dõi quan tâm, uốn nắn con em của từng gia đình. Cần có sự phối kết hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và toàn xã hội thì mới có thể đào tạo cho xã hội những mầm xanh tương lai có ích cho đất nước.

Chương 3

TÁC ĐỘNG CÔNG CHÚNG CỦA BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG ĐỐI VỚI GIỚI TRẺ VIỆT NAM HIỆN NAY

3.1. Những tác động tích cực

Trong thời gian gần đây, trên mạng xã hội xuất hiện liên tiếp và ngày càng nhiều các bài báo, clip ghi lại những cuộc ẩu đả của học sinh mà phổ biến nhất là học sinh trung học cơ sở.

Ngày 18.10.2016, cộng đồng mạng kinh hoàng khi xem clip một nữ sinh bị hai nữ sinh khác đánh “hội đồng” chỉ vì mâu thuẫn nhỏ. Hai nữ sinh đánh bạn chỉ nhằm vào đầu để đánh, tát, giạt tóc, xung quanh có nhiều học sinh khác cổ vũ, reo hò. Qua xác minh ba nữ sinh này ở Trường THCS Lê Lợi (xã Ea Hiao, huyện Ea H’leo, Đắk Lắk)[50].

Ngày 22.10.2016 lại một clip học sinh ẩu đả khác gây sốc dư luận. Đoạn clip ghi lại cảnh một nam sinh bị nhóm bạn cùng lớp của trường THCS Minh Tân (Kinh Môn – Hải Dương) đánh dã man vì lý do không chịu nộp “tô” 5.000 đồng/1 ngày. Sự việc xảy ra sau giờ tan học tại khu vực cổng làng Hà Chiểu, cách trường khoảng 2km [50].

Trong clip trên nhóm học sinh liên tục túm tóc, dùng dép tát vào mặt và đạp thẳng chân vào đầu nam sinh, bắt nam sinh quỳ xuống vái lạy để xin lỗi; Một nam sinh khác tè ngay trước mặt nạn nhân. Nhóm nam sinh còn tỏ thái độ thích thú, hả hê trước hành động đánh đập, làm nhục bạn mình. Đáng chú ý là sự việc này diễn ra nhiều lần ngoài khu vực trường học.

Mới đây nhất, ngày 28.10.2016 một đoạn clip khác được tung lên mạng, ghi lại một cảnh hai thiếu nữ thay nhau hành hung dã man một nữ sinh, bắt bạn phải liếm chân thì mới tha mạng trong sự chứng kiến của nhiều bạn bè khác. Xem clip, có lẽ không còn ngôn từ nào để diễn tả hết sự nhẫn tâm đến tận cùng của hai cô gái đối với bạn mình. Sự việc xảy ra ở huyện Nhà Bè, Tp Hồ Chí Minh [50].

Sự xuất hiện liên tục những đoạn clip ghi hình học sinh đánh nhau trong một thời gian ngắn gần đây như thế cho thấy bạo lực học đường đã đến hồi nghiêm trọng.

Qua những bài viết đoạn clip được phản ánh trên báo điện tử *Dân trí* cho ta thấy được sự lên án, sự phê phán đến phần nộ của bạn đọc cũng như của tác giả. Nhiều nhà giáo, nhà nghiên cứu, quản lý giáo dục cũng đã bày tỏ quan điểm của

mình. Nhiều bài viết đăng lên trên các phương tiện thông tin đại chúng cũng đã mổ xẻ, đánh giá nguyên nhân dẫn đến bạo lực học đường đang có xu hướng tăng. Song dường như chưa có một giải pháp hữu hiệu nào từ phía nhà trường, ngành giáo dục và cả xã hội nhằm giảm vấn nạn nhức nhối này.

“Nhà trường không đơn thuần chỉ thông báo kỉ luật học sinh mà phải có ý kiến, lên án để những người đứng xem thấy được những thiếu sót của mình, người đánh nhau vì sao làm như vậy và người thản nhiên đứng quay clip là vô cảm” Tiến sĩ Tùng Lâm nói.

Thông qua những bài báo clip, tác giả còn lên án sự vô cảm, thờ ơ của một bộ phận giới trẻ. Chính sự thờ ơ, vô cảm này đã “tiếp tay” cho tình trạng bạo lực. Vài ngày gần đây, clip 4 học sinh lớp 7 (trường THCS Trần Phú – Huế) đánh hội đồng bạn gái ngay tại trường học khiến nhiều người phẫn nộ. Điều xót xa là khi trận đòn thù giáng tới tập lên đầu nạn nhân, gần chục học sinh nữ xung quanh vẫn cổ vũ reo hò, không hề ngăn cản.

Anh Xuân Hùng, một phụ huynh có con học THCS tại Hà Nội chia sẻ, xem đoạn clip mà tôi như run lên. Đáng buồn là khi trận đòn giáng xuống đầu học sinh lớp 7 diễn ra rất dã man ngay trong hành lang lớp học, xung quanh có hàng chục học sinh nam nữ, nhưng hầu hết đều đứng xem và cổ vũ. Chỉ duy nhất một nữ học sinh đứng ra can ngăn. Được biết sau đó vài ngày, nữ học sinh đứng ra can ngăn này cũng bị nhóm bạo hành vây đánh để “dằn mặt”.

TS. Tùng Lâm, Chủ tịch Hội Tâm lý Giáo dục Hà Nội cho biết, việc học sinh đánh nhau để thể hiện tâm lý muốn khẳng định mình của tuổi mới lớn nên thường dễ xảy ra xô xát. Đây không phải là hiện tượng lạ nhưng biện pháp làm thế nào để ngăn chặn nó thì dường như vẫn còn hạn chế.

BS. Nguyễn Trọng An (Phó Giám đốc TT Nghiên cứu và Đào tạo phát triển cộng đồng, nguyên Phó Cục trưởng Cục bảo vệ Chăm sóc trẻ em – Bộ LĐTB & Xã hội) cho biết, trước hết phải khẳng định những vụ việc bạo lực học đường xảy ra vừa qua là một hành động côn đồ, không thể chấp nhận trong môi trường học đường. Ông cho rằng, bản thân mình hay bất kể một người cha, người mẹ nào có con bị các bạn cùng trường đánh hội đồng như những hình ảnh trong các clip đều rất đau xót, thương cảm và vô cùng lên án thái độ tàn nhẫn của hành động bạo lực này,

Nói về sự vô cảm hiện nay, bác sĩ. An cho rằng vô cảm hiện nay không chỉ xảy ra trong giới trẻ, mà có thể là nói là vô cảm xảy ra trong toàn bộ phận hệ thống xã hội.

“Trong bệnh viện thì bác sĩ thờ ơ với nỗi đau của bệnh nhân, y tá thì ăn bớt vắc xin của trẻ em, doanh nghiệp thì chôn thuốc trừ sâu xuống đất mà không nghĩ đến hậu quả gây ra ung thư cho cộng đồng, lãnh đạo cơ quan công quyền chạy chọt đút lót để lên cấp lên chức nhưng công việc thì thờ ơ với người dân... Trong trường học, học sinh đứng nhìn bạn bị đánh, cười nói, quay clip mà không ngăn cản, thầy cô giáo chỉ biết dạy chuyên môn mà không quan tâm đến sự thay đổi tâm sinh lý của học sinh...”Bác sĩ An phân tích.

Từ những vấn đề trên,tác giả luận văn thông qua điện thoạicũng đã có cuộc trao đổi với TS. Lâm. Ông cho rằng, qua sự việc này các trường cần xem lại đã giáo dục học sinh tới nơi tới chốn chưa. Ông còn nhận xét, hiện các trường chỉ dạy kỹ năng sống trong nhà trường như: Kỹ năng giao tiếp, kỹ năng ứng xử chứ chưa dạy giá trị sống.

Như thế nghĩa là chưa dạy được tận gốc của vấn đề nên giá trị yêu thương tôn trọng, giá trị khoan dung chưa ngấm vào mỗi học sinh nên vẫn còn bạo lực trong học đường. Thứ hai, hiện các trường dạy không đúng cách, chỉ dạy lý thuyết, học sinh thiếu trải nghiệm. Tốt nhất cần đưa chính những trường hợp này để dạy.

“Trường chúng tôi cũng phải tập huấn giáo viên, phải đưa các câu chuyện nóng trên mạng xã hội ra để làm thí dụ là liên hệ nhắc nhở học sinh thường xuyên bởi lứa tuổi mới lớn phải nhắc nhở nhiều lần, không chỉ một lần mà các em nghe theo” [6].Còn theo BS. An, ông cho rằng tất cả nguyên nhân đều bắt nguồn từ sự giáo dục, trước hết và quan trọng nhất là giáo dục gia đình. Tiếp đến là giáo dục của nhà trường và xã hội. Giáo dục trong nhà trường không chỉ đơn thuần là thầy cô lên lớp, nhồi nhét kiến thức cho trẻ, vẽ khẩu hiệu “Tiên học lễ, hậu học văn” thật to treo ở cổng trường. Đó là các giờ đạo đức, giáo dục công dân phải cụ thể, thực chất. Thầy cô quan tâm đến sự thay đổi tâm lý trẻ em, cần dạy dỗ và uốn nắn các em có tình người, tình yêu đối với người thân, ông bà, cha mẹ, thầy cô, bạn bè... có nhân cách tốt.

Để chữa trị căn bệnh vô cảm, theo BS An, cần tạo dựng lòng nhân ái, kết hợp đồng bộ nhiều giải pháp nhưng trước hết phải tăng cường giáo dục gia đình, gia

phong và cải thiện hệ thống giáo dục nhà trường đi vào thực chất hơn, song song với dạy kiến thức là giúp các em trở thành con người giàu lòng nhân ái, một môi trường sống cộng đồng đầy nghĩa tình.

Đồng thời phải tạo cho xã hội một sức đề kháng, đó chính là việc xây dựng và không ngừng nâng lên những yếu tố tích cực trong xã hội. Một môi trường xã hội tốt, lành mạnh sẽ tạo được sức đề kháng cao với căn bệnh vô cảm. Trong câu chuyện bạo lực học đường này, là một người gắn bó lâu năm với công tác trẻ em, BS An cho hay trong vụ việc ở Huế nói trên thì trước hết ngành giáo dục và Sở GD & ĐT Thừa Thiên Huế phải can đảm nhìn nhận những khiếm khuyết của mình. Với quy định luật pháp hiện nay có thể không một cơ quan chức năng nào của ngành/ sở phải gánh chịu trách nhiệm về vấn đề này, song tất cả đều phải thừa nhận với lương tâm của mình về những gì mình đã làm không đúng như đạo đức; chưa tròn trách nhiệm của một nhà giáo. “Ngành giáo dục cũng cần sớm hình thành hệ thống tư vấn tâm lý học đường để hỗ trợ phát triển sức khỏe tinh thần và kịp thời phát hiện, điều chỉnh tâm lý của các em học sinh khi bị xáo trộn” [5].

Như vậy một lần nữa chúng ta không thể phủ nhận vai trò của mạng xã hội, chính mạng lại tích cực ngăn chặn bạo lực tốt nhất bởi vai trò tương tác ngược của dư luận. Tõ nhất là bạo lực mới diễn ra một phía từ kẻ mạnh và bị ngăn chặn kịp thời để không phải chứng kiến sự phản kháng bằng những đòn trả thù khốc liệt.

3.2. Những tác động tiêu cực

Bạo lực học đường là sản phẩm của hành xử kém văn minh. Khi mặt bằng dân trí chưa thoát khỏi bản năng hoang dã, con người thường giải quyết xung đột bằng bạo lực. Bởi vì bạo lực xét đến cùng là hành vi bản năng. Mọi sự phẫn nộ hoặc phản kháng phi lý tính đều có nguy cơ dẫn đến bạo lực. “Qua các bài báo, đoạn video clip về các vụ bạo lực học đường luôn là điểm nóng của dư luận hiện nay, trước tiên là chuyện học sinh đánh nhau, làm nhục nhau như một cảm hứng. Chính điều này đang cổ súy cho một bộ phận giới trẻ khi chúng nhận thức sai về giá trị sống. Với những nguyên do gây ra bạo lực khá đơn giản, thậm chí rất vớ vẩn. Các cá nhân, hoặc các nhóm khích bác nhau. Cá nhân hoặc nhóm này không thực hiện được yêu cầu của cá nhân hoặc nhóm kia dẫn đến choảng nhau và lăng nhục nhau” [17].

“Hiện nay do thời đại văn minh internet, những vụ việc không còn đóng kín mà công khai. Hiện tượng này đang kích thích sự tò mò, bắt chước nhau trong cách

hành xử (lật đồ, bắt quỳ gối, quay video tung lên mạng...), hành vi này chỉ báo cho sự lây lan như một niềm cảm hứng của đám đông. Đó là ảnh hưởng tiêu cực của mạng Internet” [47]. Chuyện học trò đánh nhau được quy cho sự khủng hoảng tâm lý của lứa tuổi vị thành niên. Hẳn nhiên, đó là cái tuổi bùng phát năng lượng, khi chưa có cơ hội giải phóng mình chính đáng tất yếu sẽ giải phóng thành bạo lực. Lúc này bạo lực trở thành niềm vui của không ít thanh thiếu niên khi chúng không tìm thấy niềm vui trong học tập và sáng tạo.

Những bài báo, những đoạn video, hay chính những bộ phim bạo lực đã và đang là nguyên nhân của sự bắt chước, thích làm “người hùng” thể hiện mình. Nhưng cũng phải thấy, ngay trong nội dung giáo dục, nhiều bài học đã vô tình nuôi dưỡng động cơ ấy. Trong hàng loạt những bài học về đạo đức lối sống, chính bài học về “đạo đức anh hùng ca” lại tiêm nhiễm vào tuổi trẻ nhanh và mạnh nhất.

Đối với các em khi là nạn nhân của bạo lực học đường thường bị cô lập, không muốn đến trường vì bạn bè khác xa lánh do không muốn “cùng nhóm với kẻ yếu thế” hoặc “cùng nhóm với kẻ đáng ghét” để bản thân cũng có thể trở thành kẻ bị bắt nạt. Tình trạng bị bắt nạt kéo dài, ngoài ảnh hưởng xấu đến học tập, còn có tác động tổn hại rất lớn đến sự phát triển của các em, cả về mặt xã hội lẫn cảm xúc. Các em dễ bị trầm cảm và luôn có cảm giác thấp kém, những điều sẽ gây khó khăn cho cuộc sống của các em ngay cả lúc trưởng thành.

Không chỉ những em là nạn nhân của bạo lực học đường, mà ngay cả những em chứng kiến chứ không tham gia hành vi bạo lực cũng bị ảnh hưởng. Chứng kiến những hành vi bạo lực khiến các em cảm thấy sợ hãi, và thấy những kẻ gây ra hành vi bạo lực không bị trừng trị thì những em chứng kiến có thể rơi vào trạng thái là hòa theo số đông, ủng hộ hành vi này, và có khả năng kẻ có hành vi bạo lực trong tương lai.

Có thể nói, bạo lực học đường ảnh hưởng đến tất cả các em, là nạn nhân hay là chủ mưu, hay là người chứng kiến, dưới nhiều góc độ khác nhau.

Bạo lực học đường đang còn là nỗi lo lắng, gây hoang mang cho các bậc phụ huynh. Nói về vấn đề này chúng tôi cũng đã có nhiều cuộc phỏng vấn trao đổi với một số phụ huynh cũng từng đánh bạn thôi đi học, và những phụ huynh có con đang đi học.

Nói chuyện với tác giả luận văn là cô Uyên, một bà mẹ đơn thân đã từng là nữ sinh đánh bạn trong những năm còn ngồi ghế nhà trường chia sẻ nguyên nhân đánh bạn và suy nghĩ về việc nữ sinh đánh hội đồng, tung clip lên mạng ngày nay, cũng như nỗi lo lắng của cô về tương lai con mình: “Thì đang ngủ, nó làm phiền giấc ngủ, cùn thì đánh thôi. Còn vụ bị bố đánh là đánh ở ngoài đường. Chỉ vì nó nhìn đều nên đánh nó một hai cái ở giữa sân trường. Sau đó nó gọi anh nó lên cảnh cáo. Thế là cùn quá, đi học về đánh nó te tua, bầm dập, tím bầm dập hết mặt mũi, tay chân nên nó bảo bố mẹ nó mang đến nhà ăn vạ. Chị thấy cái bọn hiện giờ nó bố lão quá, nó chơi không đẹp. Một đứa thì đánh một đứa thôi chứ, cả đàn cả lũ đánh một đứa. Xong rồi lại quay clip tung lên mạng, đó là hạ thấp nhân phẩm người ta. Rạch quần, rạch áo các thứ. Đây là làm mất danh dự người ta, đánh vào phẩm giá con người. Giờ lo chứ. Sợ con đi học rồi con bị đánh, hay đánh lại bạn, rồi con cũng lại bị bố mẹ bạn đưa đến nhà ăn vạ rồi mẹ cũng lại bức quá, mẹ lại đánh con. Rồi không biết con sẽ ra sao nữa...” [51]

Chị Hạnh, ở Đông Anh có con gái đã được cho học võ chia sẻ: “Con mình thì nghe chừng nó cũng có bản lĩnh đấy nhưng biết đâu ra ngoài thì cũng không biết được cái sự gây gổ ở ngoài thì cũng hết chứ. Lo chứ nhưng bây giờ làm thế nào, vì bố mẹ đâu đi theo suốt nó ở bên ngoài được. Cũng chỉ dặn con ra ngoài đứa nào nó đánh thì cố mà chạy. Không được gây sự với ai cả. Tuyệt đối không được gây sự với ai. Nếu như ai gây sự, cảm thấy chống trả được thì chống trả còn thấy mình yếu đuối hơn thì cố mà chạy. Thời buổi bây giờ kinh lắm! Chị đang suy nghĩ về cái xã hội bây giờ, thấy ghê. Nhưng bây giờ mình làm thế nào được. Chẳng có cách nào giải quyết được.” [51]

Trong khi đó, chị Linh ở Đống Đa – Hà Nội khi được đề nghị xem đoạn clip vụ học sinh nữ Trà Vinh bị đánh hội đồng và đặt mình vào vị trí con chị là nạn nhân của một vụ bạo lực học đường như thế, chị sẽ hành động như thế nào, chia sẻ: “Tôi nghĩ, câu hỏi này quá nhanh, tôi không thể trả lời ngay được. Cần phải có những suy nghĩ thấu đáo hơn về vấn đề này.” [51].

3.3. Đề xuất và kiến nghị

3.3.1. Đối với ban biên tập báo điện tử Dân trí

Bạo lực học đường là chuyện không mới. Nhưng có lẽ chưa bao giờ những vụ việc lại xảy ra với tần suất dày đặc như vậy, với mức độ và tính chất nghiêm trọng như hiện nay, được phổ biến rộng rãi bằng những video trên các mạng xã hội gây bức xúc trong dư luận. Những vụ việc này trở thành hồi chuông báo hiệu sự gia tăng bạo lực học đường trong lứa tuổi học sinh, sự bất lực của nhà trường và phụ huynh, sự xuống cấp của đạo đức xã hội... Những vụ việc như vậy đã để lại những tổn thương lâu dài và không chỉ đến thể chất mà còn tâm lý, tình cảm, lòng tự trọng của các em. Thậm chí dẫn đến những phản ứng tiêu cực như hoảng sợ, bỏ học, hay nặng nhất là tự tử. “Làm gì để ngăn chặn tình trạng bạo lực học đường, cũng như cung cấp cho các em những kỹ năng xử lý tình huống khi là nạn nhân của bạo lực là câu hỏi cần được giải đáp từ các chuyên gia tâm lý, luật sư, các nhà giáo dục, xã hội học” [18]... Và với tư cách là một cơ quan truyền thông, Ban biên tập báo điện tử *Dân trí* cần có những hành động gì nhằm chung tay ngăn chặn bạo lực học đường hiện nay.

Báo điện tử *Dân trí* cập nhật nhanh, và liên tục hơn nữa các thông tin về vấn đề bạo lực học đường để độc giả và bạn đọc được biết. “Ngoài việc cung cấp thông tin nóng hổi ra, các phóng viên nhà báo cần tăng cường đưa những tin, bài viết của giới chuyên môn, những nhìn nhận đánh giá về các vấn nạn bạo lực học đường và những tác động khôn lường của nó đối với xã hội, trong đó có tác hại mang tính chất lan rộng đối với giới trẻ” [48].

3.3.2. Đối với các nhà quản lý giáo dục

Hiện tượng học sinh đánh nhau rồi dùng điện thoại quay video clip, sau đó tung lên mạng Internet trở nên rất phổ biến. “Trên Google, cụm từ “học sinh đánh nhau” cho hơn 1,2 triệu lượt kết quả trong 0,25 giây” [43, tr16]. Để giảm bớt, ngăn chặn tình trạng bạo lực học đường các nhà quản lý, chuyên gia giáo dục cần phải làm gì?.

Cần có những đề tài nghiên cứu liên ngành hết sức thiết thực về vấn nạn bạo lực học đường để tìm ra các biện pháp nhằm giảm thiểu, hạn chế, đi đến xóa bỏ nạn bạo lực học đường trong xã hội. “Vì hiện nay theo nghiên cứu của *Tổ chức phát triển cộng đồng tập trung vào trẻ em Plan International* và *Trung tâm nghiên cứu*

quốc tế về phụ nữ (ICRW), tại Châu Á, bạo lực học đường đang ở mức báo động. Trung bình cứ 10 học sinh thì có 7 em từng trải nghiệm bạo lực học đường”[40].

Bộ Giáo dục & Đào tạo cần chỉ đạo các sở giáo dục chủ trì, phối hợp với các sở, ban, ngành, tổ chức đoàn thể và UBND các quận, huyện, thị xã tăng cường công tác quản lý địa bàn, chỉ đạo tuyên truyền, quản lý, giáo dục học sinh. Cụ thể, có biện pháp theo dõi, kiểm tra, ngăn chặn kịp thời các vụ việc học sinh tổ chức gây gổ đánh nhau ở trong và ngoài trường học; kiểm tra, chấn chỉnh hoạt động của hàng quán, tụ điểm ăn chơi giải trí, dịch vụ internet, trò chơi trực tuyến... có biểu hiện gây mất an ninh, trật tự ở khu vực cổng trường.

Ngành giáo dục, trực tiếp là các nhà quản lý giáo dục cần đề xuất và tăng cường nguồn lực để ngành giáo dục thực hiện tốt công tác tư vấn tâm lý, giáo dục kỹ năng ứng xử, giải quyết mâu thuẫn cho học sinh. Cụ thể, “các trường cần xây dựng kế hoạch hành động từng tháng, học kì và năm học về phòng chống bạo lực học đường. Có những chế tài pháp lý mạnh đủ sức răn đe cho các đối tượng tham gia bạo lực học đường. Trên cơ sở triển khai thực hiện nâng cao nhận thức, ý thức cũng như phát huy vai trò của học sinh, trong việc ngăn chặn, tố giác, xử lý kịp thời đối với các hành vi bạo lực. Sau khi kết thúc học kì I và hết năm học, các sở giáo dục cần yêu cầu các trường, các đơn vị giáo dục phải nộp báo cáo công tác phòng chống bạo lực học đường, tổng kết quá trình triển khai cũng như những vụ bạo lực học đường xảy ra trong đơn vị trường học, cách giải quyết và những vướng mắc trong quá trình thực hiện” [45]. Đồng thời nếu có đề xuất giải pháp hay thực hiện gửi cơ quan quản lý giáo dục xem xét, và phổ biến đến các đơn vị trường học khác trên địa bàn.

Bên cạnh đó để ngăn chặn, đẩy lùi và từng bước chấm dứt tình trạng bạo lực học đường rất cần sự chung tay của xã hội, đặc biệt là sự phối hợp chặt chẽ giữa nhà trường, gia đình và các cấp các ngành, các tổ chức đoàn thể xã hội để xây dựng môi trường giáo dục nhà trường, môi trường giáo dục gia đình, môi trường xã hội lành mạnh, không bạo lực, tạo điều kiện cho học sinh được phát triển hài hòa thể chất, trí tuệ và tâm hồn đạo đức trong sáng và lành mạnh.

Bộ Giáo dục và Đào tạo cần tiếp tục chỉ đạo triển khai thực hiện hiệu quả đề án “Tăng cường giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống cho thanh niên,

thiến niên và nhi đồng giai đoạn 2015 - 2020” theo quyết định số 1501/2015/QĐ – TTg của Thủ tướng Chính phủ.

Chỉ đạo triển khai nội dung chương trình và phương pháp giảng dạy môn Giáo dục công dân, môn học đạo đức theo đề án mới chương trình giáo dục phổ thông đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt; đưa môn Giáo dục công dân thành môn thi tốt nghiệp THPT.

Bộ Giáo dục và Đào tạo cần phối hợp với các bộ, ban ngành Trung ương tăng cường chỉ đạo hướng dẫn về phổ biến giáo dục pháp luật, phòng chống tác hại của trò chơi trực tuyến có nội dung bạo lực và không lành mạnh; đảm bảo an ninh, trật tự, phòng chống tội phạm và vi phạm pháp luật khác trong ngành Giáo dục.

Tiếp tục đổi mới công tác thi đua, khen thưởng các nhà trường; Quan tâm bồi dưỡng và tôn vinh, khen thưởng các tấm gương học sinh, sinh viên tiêu biểu, các giáo viên chủ nhiệm, giáo viên Đoàn, Đội, các tổ chức, cá nhân làm tốt công tác giáo dục học sinh và đảm bảo an ninh trật tự trường học.

Có thể khẳng định để hạn chế bạo lực học đường cần phải có sự hợp lực từ phía gia đình, nhà trường, xã hội; trong đó trách nhiệm không nhỏ thuộc về cán bộ quản lý trường học và giáo viên, đặc biệt là ở bậc Tiểu học mà trách nhiệm đã được quy định trong các văn bản của Nhà nước và của ngành GD&ĐT: Mục tiêu của giáo dục Tiểu học là theo Luật giáo dục 2005: “Nhằm giúp các em học sinh hình thành những cơ sở ban đầu cho sự phát triển đúng đắn và lâu dài về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản để học sinh tiếp tục học trung học cơ sở” [49].

Theo Thông tư số: 30/2014/TT-BGDĐT ngày 28 tháng 8 năm 2014 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT ban hành quy định về đánh giá học sinh Tiểu học, cũng nhấn mạnh vấn đề nêu trên và yêu cầu giáo viên Tiểu học khi đánh giá thường xuyên sự hình thành và phát triển phẩm chất của học sinh, phải chú ý đến các mặt: “Yêu gia đình, bạn và những người khác; yêu trường, lớp, quê hương, đất nước; quan tâm chăm sóc ông bà, cha mẹ, anh em; kính trọng người lớn, biết ơn thầy giáo, cô giáo; yêu thương giúp đỡ bạn” [49].

Từ xa xưa, “trong dân gian đã có câu: “Dạy con, dạy từ thuở còn thơ”; trẻ con như tờ giấy trắng, những nét vẽ đầu tiên trên tờ giấy đó của người thầy sẽ là dấu ấn mang theo suốt cuộc đời đứa trẻ. Bởi lẽ, học sinh lớp 1 và cấp I nghe lời thầy cô hầu như tuyệt đối; thầy, cô dạy bảo điều gì các em luôn luôn ghi nhớ làm theo; do đó

nhà trường và thầy cô giáo bậc Tiểu học hơn ai hết phải làm tròn trách nhiệm của mình mà xã hội, ngành giáo dục và học sinh mong đợi” [22].

Với những đề xuất trên tôi tin rằng khi Bộ Giáo dục và Đào tạo vào cuộc, cùng với sự nỗ lực, chung tay của các cấp, các ngành địa phương, trong thời gian tới, tình trạng bạo lực học đường sẽ được ngăn chặn, đẩy lùi.

3.3.3. Đối với gia đình

Thực trạng bạo lực hiện nay không chỉ là mối quan tâm của ngành giáo dục, trách nhiệm không chỉ thuộc về ngành giáo dục, mà cần có sự chung tay của toàn xã hội. Trong đó gia đình đóng nhân tố vô cùng quan trọng. “Vậy nhà trường và gia đình cần phối hợp như thế nào, trách nhiệm của phụ huynh cần làm gì để ngăn chặn tình trạng bạo lực học đường hiện nay. Trên thực tế, nhiều phụ huynh hiện nay vẫn còn “khoán trắng” việc giáo dục con cái cho nhà trường. Có những trường hợp học sinh bị kỷ luật nhưng khi mời làm việc phụ huynh không đến trường nên giáo viên phải tìm đến nhà” [45].

Cô Nguyễn Hồng Liễu – Giám đốc Sở GD & DDT Ninh Thuận cho biết: “Đối với học sinh, mỗi ngày chỉ học trên trường 4 tiếng, thời gian còn lại ở nhà, các em cần được gia đình quản lý chặt chẽ về thời gian và các hoạt động khác. Riêng ngành giáo dục cần chú trọng dạy chữ đi đôi với dạy người, mỗi thầy, cô giáo phải là tấm gương đạo đức tự học, tự sáng để học sinh noi theo” [51].

Gia đình cần có sự quan tâm đến các em, cùng với nhà trường chung tay giáo dục tri thức, nhân cách cho các em, đừng nên đổ hết cho trường lớp. Lâu nay phụ huynh chúng ta chỉ chú trọng đến kết quả học hành mà xem nhẹ việc các em nghĩ gì, cần gì xử sự như thế nào với bạn bè. “Thay vì để con cái có cuộc sống đầy đủ về vật chất, cha mẹ hãy là những người bạn đồng hành trong cả chặng đường làm người của con. Không nên tạo cho con một cái vỏ bọc quá cứng nhắc sẽ gây nên tâm lý ỷ lại dựa dẫm, chơi bời và hưởng thụ. Những người trong gia đình cần có thái độ phê phán, lên án những hành vi thô bạo và phải có những biện pháp xử lý có tính chất răn đe, để làm gương cho người khác” [18].

“Hiện nay, nhiều gia đình có những cách dạy con theo lối hung hăng, bạo lực trong đời sống thường ngày, vô tình nhiều cha mẹ “đẩy” trẻ đến bạo lực học đường” [11]. Trong một lần qua trường Tiểu học Phú Đô (Quận Nam Từ Liêm – Hà Nội) đón cháu, tác giả luận văn có được chứng kiến hình ảnh người mẹ thấy vết xước

trên mặt con liền gặng hỏi, đứn trẻ hồn nhiên giải thích về những vết cào trên mặt là do bị bạn cào và tranh giành đồ chơi của nhau. Người mẹ tức giận quát: “Sao con không đập vào mặt bạn! Lần sau bạn giành của con, cào con, con cứ đấm vài phát là bạn sợ! Nhớ chưa!”. Đứn trẻ gật gù nghe lời mẹ rồi lại chạy lảng xãng chơi trong sân trường cùng bạn. Vị phụ huynh này quay sang phân trần với người ngồi bên cạnh: “Phải vậy chứ đợi cô xử phạt thì không biết đến bao giờ!”. Phụ huynh ngồi cạnh gật gù đồng tình: “Chỉ có thiệt con mình”. Chuyện trẻ con đi học tranh giành, thậm chí đánh nhau là điều khó tránh, nhưng dạy con ứng xử theo cách nào khi bị bạn đánh là câu hỏi khó cho nhiều phụ huynh. Đa số các bà mẹ đều cho rằng không nên dạy con nhún nhường mà phải phản kháng, thậm chí có thể đánh lại bạn. Theo tìm hiểu của chúng tôi. Một bà mẹ hiện đang giảng dạy tại trường đại học lớn tại Hà Nội đã khiến tôi ngạc nhiên khi trao đổi quan điểm dạy con trai: “Bạn đánh phải đánh lại!”. Theo chị, dạy con phản ứng là cách để bé tự bảo vệ mình vì cô giáo không hẳn đã giải quyết được vấn đề. Chị nói “dạy con nhường bạn thì bé sẽ thường xuyên bị bắt nạt, hiếp đáp, sau này lớn lên cũng mang tâm lý nín nhịn, thiệt thòi”, giảng viên đại học này còn cho biết. Tâm lý dạy con nhún nhường sẽ khiến bé sợ hãi bạn, chịu thiệt thòi trong cuộc sống là tâm lý chung của phụ huynh. Chính vì vậy không ít người sẵn sàng dạy con cách “nghênh chiến” với bạn. Thực tế cho thấy, không ít phụ huynh nhìn con hung hăng, quát nạt bạn lại thậm tự hào, thích thú. Vậy làm thế nào để các phụ huynh, gia đình có phương pháp dạy con đúng đắn.

Thay vì dạy con đánh lại bạn, phụ huynh nên tìm đến những phương pháp khác nhau như: Dạy con tránh xa những bạn hung hăng, cách dùng ngữ điệu cảnh cáo các bạn lần đầu, cách nói chuyện khiến bạn tôn trọng mình, nói to và nói rõ ràng, dứt khoát có uy lực để bạn biết mình không phải dễ dàng khiếp sợ, cách phòng vệ, phản kháng lại bạn, báo cô giáo.

Th.S. Thu Hương, giảng viên Đại học Sư phạm Tp. HCM cũng cho biết không tán đồng cách dùng bạo lực đáp trả lại bạo lực như cách làm nhiều cha mẹ vẫn dạy con mình: “Chính cách dạy con dùng bạo lực đáp trả lại bạo lực tạo bản tính hung hăng cho trẻ. Trẻ cảm thấy chỉ có thể dùng sức mạnh mới có thể giải quyết vấn đề với nhau thay vì tìm những giải pháp khác. Bạo lực học đường sau này xảy ra cũng chính một phần bởi cách dạy con như thế của nhiều cha mẹ.” [51]

Như vậy bạo lực học đường hiện nay đang xảy ra ngày một nhiều. Bên cạnh những nguyên nhân khách quan, “không thể phủ nhận vai trò giáo dục của gia đình, bởi con cái chịu ảnh hưởng rất lớn của cha mẹ. Những vụ bạo lực xảy ra dù muốn hay không muốn đều ảnh hưởng đến hai phía – trẻ bạo lực và trẻ bị bạo lực” [45]. Chính vì vậy việc dạy con ứng xử điều chỉnh hành vi của mình thực sự là chuyện nghiêm túc trong giáo dục cho các bậc cha mẹ.

3.3.4. Đối với nhà trường.

Hiện nay còn không ít giáo viên không làm tròn trách nhiệm của mình. Có giáo viên nói rằng: Tôi là chủ nhiệm lớp chỉ quản lý về mặt sĩ số, học hành, còn đạo đức, lối sống thuộc về giáo viên dạy Giáo dục Công dân và cha mẹ học sinh. Hay có giáo viên lại có quan điểm họ đảm nhiệm việc truyền đạt nội dung kiến thức cho học sinh là chính, việc nắm tư tưởng, giáo dục tình cảm học sinh thuộc về giáo viên chủ nhiệm lớp. Đó là sự biến hộ thiếu trách nhiệm.

Tại điều 5 Luật giáo dục 2005 quy định các chủ thể giáo dục phải đảm bảo yêu cầu sau: “Nội dung giáo dục phải đảm bảo tính cơ bản, toàn diện, thiết thực, hiện đại và có hệ thống; coi trọng giáo dục tư tưởng và ý thức công dân; kế thừa và phát huy truyền thống tốt đẹp, bản sắc văn hóa dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại; phù hợp với sự phát triển về tâm sinh lý lứa tuổi của người học” [49].

Như vậy luật giáo dục quy định đối với tất cả các giáo viên, người làm công tác quản lý giáo dục. Đối với giáo viên bộ môn, trách nhiệm của họ không chỉ truyền đạt những kiến thức chuyên môn mà còn phải giáo dục đạo đức, lối sống hình thành và phát triển phẩm chất nhân cách của người học, dạy chữ phải đi đôi với dạy người. Còn đối với chủ nhiệm lớp, họ phải nắm được chất lượng toàn diện trên tất cả các mặt, không chỉ học mà còn là sự tu dưỡng, rèn luyện của các em học sinh.

Trên thực tế, “các vụ bạo lực học đường xảy ra không ít nguyên nhân bắt nguồn từ giáo viên. Hiện tượng giáo viên thiếu mẫu mực, không tôn trọng nhân cách người học, dùng từ “chợ búa” với học sinh, chằm chằm “thiếu khách quan”, tạo ra những khoảng cách áp đặt... vô hình chung làm ảnh hưởng đến đạo đức lối sống học trò, là nguyên nhân trực tiếp dẫn đến bạo lực học đường” [41]. Vì vậy mỗi nhà giáo cần phải thực hiện như một “bà đỡ”, một người cố vấn, trọng tài trong giờ học; một người anh, người chị, người bạn chân thành trong cuộc sống; nhà giáo dục, nhà tâm lý để các em giải quyết mọi vấn đề trong môi trường học đường. Họ phải thực

sự có lòng yêu người thì mới yêu nghề, càng yêu người bao nhiêu thì càng yêu nghề bấy nhiêu.

Không có việc gì không thể tháo gỡ. Chỉ có giáo viên biết lắng nghe, biết gỡ rối thì mọi vấn đề sẽ được giải quyết, nhất định sẽ giảm bớt được “vết đen” ở môi trường học đường hiện nay. Giáo viên cần chú trọng đến kỹ năng giao tiếp, ứng xử thuyết phục được học trò của mình. Sự tận tụy yêu thương chân thành của thầy, cô sẽ tác động trực tiếp đến nhận thức và hành vi của các em đối với cộng đồng xã hội.

Việc tăng cường thiết chế giáo dục đối với trẻ em, đặc biệt là các thiết chế trong trường học là rất quan trọng. Hoạt động giáo dục trong môi trường học đường có nhiều thuận lợi vì đây là nơi duy trì những giá trị chung và phổ biến các khuôn mẫu ứng xử được xã hội và pháp luật thừa nhận. Chính vì vậy, việc nghiên cứu các vấn đề giải pháp phù hợp với từng lứa tuổi học sinh. Dư luận xã hội có rất nhiều quan điểm, các luồng ý kiến về các vấn đề các giải pháp phòng chống bạo lực học đường. Bộ Giáo dục đề nghị các sở chỉ đạo nhà trường tăng cường giáo dục đạo đức lối sống trong học sinh. Nhà trường thường xuyên tổ chức các hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật, giáo dục truyền thống văn hóa dân tộc gắn liền với thực hiện phong trào thi đua “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực”. Chủ động phối hợp chặt chẽ với chính quyền địa phương, các tổ chức đoàn thể và gia đình học sinh trong công tác đảm bảo an ninh, trật tự trường học và quản lý giáo dục học sinh. Các trường định kì tổ chức giao ban với công an địa phương để nắm tình hình kịp thời giải quyết các mâu thuẫn, ngăn chặn các các biểu hiện vi phạm pháp luật, bạo lực trong học sinh. Các địa phương cần thường xuyên kiểm tra, ngăn chặn học sinh mang hung khí chất nổ, chất cháy vào trong trường học. Và đồng thời gia đình, trường học cũng nên chủ động phối hợp xử lý khi có vi phạm xảy ra, báo cáo kịp thời về Bộ GD & ĐT và các cơ quan quản lý cấp trên. Bên cạnh đó việc tăng cường sự quan tâm, giáo dục của gia đình, định hướng cho trẻ có hướng đi đúng đắn rất quan trọng. Nhưng giải pháp này gặp nhiều vấn đề trong nền kinh tế hiện nay, cha mẹ ít có điều kiện quan tâm các em, buông lỏng quản lý con em mình. Vậy nên, các giải pháp đó vẫn chưa mang lại hiệu quả cao, chưa tác động nhiều đến bản thân tâm lý của các em học sinh

Các trường học nên tổ chức các chương trình ngoại khóa, rèn luyện kỹ năng sống, tạo sân chơi lành mạnh bổ ích như chương trình “Nhân rộng yêu thương để

đẩy lùi bạo lực.”Mối lo ngại về bạo lực đang trở thành vấn nạn nóng bỏng và nó khiến tất cả chúng ta day dứt không yên. Bức tranh chung phản chiếu mức độ nghiêm trọng của nó, dù xảy ra trong và ngoài trường học đều là dấu hiệu sa sút về đạo đức, lối sống, văn hóa ứng xử và thiếu hụt kỹ năng sống của một bộ phận học sinh giới trẻ. Dù ngành giáo dục đã triển khai nhiều biện pháp, mở rộng chương trình tư vấn học đường, tăng thêm giáo viên chuyên trách tâm lý...nhưng tại sao bạo lực học đường vẫn không thuyên giảm mà ngày càng tăng?

“Việc ngăn chặn hành vi bạo lực cần nhiều giải pháp đồng bộ và sự chung tay của toàn xã hội, trong đó trường học, gia đình phải trở thành giá đỡ, lá chắn an toàn cho học sinh, con trẻ” [41]. “Để giảm thiểu những câu chuyện đau lòng như trên, nhà trường cần mở rộng việc tuyên truyền, trang bị kỹ năng phòng bị cho học sinh trước các vấn nạn xảy ra đối với các em. Hơn nữa, phải dạy học sinh kỹ năng sống, kỹ năng giao tiếp để các em biết cách ứng xử, giải quyết các mâu thuẫn, xung đột theo hướng ôn hòa. Và thay vì nhồi nhét kiến thức, bắt học sinh học những điều xa rời thực tế, hãy tạo thêm sân chơi lành mạnh, bổ ích để các em học làm người, lĩnh hội những giá trị sống nhân văn, rèn luyện nhân cách. Hãy nhân rộng vòng tay yêu thương, chia sẻ điều tử tế để nó đẩy lùi bạo lực, hành vi ứng xử thiếu văn hóa trong giới trẻ”[46].

Đối với những em vi phạm, nhà trường cần đưa ra những hình thức kỷ luật mang tính giáo dục, răn đe. Nhưng cũng trên cơ sở bao dung, giúp đỡ bản thân các em ấy không bị xa lánh, mặc cảm, ngăn chặn được những luồng tư tưởng xấu, ảnh hưởng đến việc học tập và vui chơi của các em trong độ tuổi còn ngồi trên ghế nhà trường. Có như vậy, tình trạng bạo lực phần nào sẽ được đẩy lùi trong môi trường học đường, xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh.

Hiệu trưởng nhà trường, không thể do bận nhiều việc, nên không còn thời gian để quan sát hoạt động của các em trong giờ ra chơi, trong các buổi sinh hoạt tập thể, sinh hoạt dưới cờ để thường xuyên nhắc nhở các em không được đùa giỡn rồi gây gổ đánh nhau; mặt khác vào cuối học kì I và cuối năm học, hiệu trưởng: “Chỉ đạo giáo viên chủ nhiệm họp với các giáo viên dạy cùng lớp, thông qua nhận xét quá trình và kết quả học tập, hoạt động giáo dục khác để tổng hợp đánh giá mức độ hình thành và phát triển năng lực, phẩm chất của từng học sinh” [46]. Đúng thực chất để có biện

pháp uốn nắn và giáo dục thích hợp. Để làm tròn trách nhiệm trong việc ngăn chặn hành vi bạo lực của học sinh mà xã hội và phụ huynh học sinh mong đợi.

Tiểu kết

Bạo lực học đường phản ánh trên trang báo điện tử *Dân trí* cũng chỉ mới phản ánh một góc nhỏ của vấn đề bạo lực học đường trong cả nước. Còn rất nhiều vụ bạo lực học đường được phản ánh trên các trang báo khác bao gồm cả báo in, báo điện tử. Tuy nhiên thông qua báo điện tử *Dân trí*, chúng ta cũng phần nào thấy được thực trạng của bạo lực học đường hiện nay. Thông qua đây chúng ta cũng thấy được tiếng nói của các nhà chức trách, cơ quan có trách nhiệm trực tiếp trong việc xử lý các vụ việc liên quan đến bạo lực học đường. Những mặt tích cực mà những bài viết được các phóng viên, bạn đọc, giới truyền thông mang lại. Như một hồi chuông cảnh tỉnh buộc cả xã hội không thể thờ ơ, những học sinh là nạn nhân, những bậc phụ huynh có con là nạn nhân, hay những học sinh gây ra những vụ bạo lực học đường đều phải nhìn nhận lại những hậu quả khôn lường của bạo lực học đường mang lại. Điều này không chỉ ảnh hưởng đến sự phát triển lâu dài của một nhân cách con người, nếu không có cách khắc phục kịp thời và triệt để, có thể ảnh hưởng đến sự phát triển chung của toàn ngành giáo dục, nó như con virus đang ăn sâu bám chắc vào ngành giáo dục, làm ảnh hưởng đến sự phát triển chung của một thể hệ con người Việt Nam, kéo theo đó là sự suy đồi nhân cách đạo đức, các em sẽ lầm đường lạc lối nếu cứ trượt dài trên những vụ việc bạo lực như thế.

Khi nạn bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử *Dân trí* được cả cộng đồng quan tâm, nó không còn là vấn đề trách nhiệm của đơn vị trường học nơi xảy ra các vụ bạo lực học đường, mà nó đã trở thành vấn đề chung của toàn xã hội. Nhưng nếu như trước đây chỉ học sinh các thành phố lớn tiếp xúc sớm với các mạng di động, internet bằng chứng là những vụ bạo lực được đưa quay clip đưa lên mạng bắt đầu từ những thành phố lớn, thì nay đã bao trùm ở cả nông thôn, thậm chí vùng sâu, vùng xa. Đó chính là những mặt tiêu cực mà truyền thông mang lại. Chính vì vậy, để giải quyết được vấn đề bạo lực học đường, cần có sự chung tay một cách quyết liệt của toàn xã hội, bên cạnh những hành động lên án, cần có những hình thức răn đe hợp lý đủ để các em nhận thức được hậu quả của bạo lực học đường đưa lại

Đối với những nhà làm báo, phóng viên, độc giả đưa tin cần có sự chính xác của thông tin. Đồng thời đưa tin trên tinh thần giáo dục, là bài học để răn đe những

tệ nạn xấu, khuyến khích những mặt tích cực mà báo chí mang lại. Tránh những thông tin làm ảnh hưởng, hay nói cách khác là cố sù cho học sinh gia tăng nạn bạo lực học đường.

Đối với các nhà quản lý giáo dục bên cạnh những mặt tích cực đã làm được trong thời gian qua, với nhiều chính sách chủ trương đúng đắn, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục. Cũng cần có nhiều quan tâm chỉ đạo, cũng như có những chủ trương tích cực thay đổi theo từng giai đoạn phát triển của xã hội, để các em học sinh phát triển một cách toàn diện nhất cả về năng lực trí tuệ và thể chất, cũng như nhận thức rõ những hành động sai lệch của mình.

Gia đình chính là môi trường cho mọi nền tảng giáo dục, giúp các em hình thành và trưởng thành nhân cách một cách đúng đắn. Khi nền kinh tế thị trường đang lấn át, sự thiếu quan tâm của các thành viên trong gia đình đặc biệt là cha, mẹ, người đỡ đầu... cũng chính là một trong những nguyên nhân khiến các em sa vào những tệ nạn xã hội, đẩy các em vào con đường tội lỗi. Vì vậy, để có một nhân tài cho tương lai của đất nước thì không thể không kể đến sự ảnh hưởng của môi trường giáo dục từ gia đình. Các gia đình cần quan tâm các em hơn nữa để không xảy ra những nuối tiếc không đáng có đối với các em học sinh.

Ngoài những nhân tố trên thì nhà trường cũng góp phần quan trọng trong việc hình thành nhân cách của một học sinh, cũng như sự phát triển về năng lực, trí tuệ của các em. Những người thầy, cô, bạn bè luôn quan tâm, giúp đỡ. Những vị lãnh đạo nhà trường luôn nắm bắt kịp thời những chủ trương chính sách của ngành giáo dục, chính sách của nền kinh tế đất nước. Sẽ là những yếu tố giúp ngôi trường đó có những định hướng đúng đắn cho học sinh, sự quan tâm giúp đỡ của bạn bè, thầy, cô, tạo cho các em một môi trường thân thiện, ấm áp, để các em luôn có cảm giác được sẻ chia, được yêu thương, các em cảm thấy trường học như ở nhà. Đó là điều kiện cần thiết để các em phát triển một cách hoàn thiện nhất.

KẾT LUẬN

Hiện nay ngành giáo dục cũng như các ban ngành liên quan không ngừng có nhiều chủ trương chính sách, cải cách hệ thống giáo dục. Nhằm hoàn thiện hệ thống giáo dục sao cho phù hợp với tình hình phát triển kinh tế xã hội, cũng như cải cách chương trình giáo dục phù hợp đáp ứng nhu cầu xã hội, thúc đẩy sự phát triển một cách toàn diện nhất con người Việt Nam cả về nhân cách lẫn trí tuệ. Tuy nhiên vấn đề bạo lực học đường vẫn đang là bài toán cần sự vào cuộc của cả xã hội, để giải quyết được vấn đề này cần phải có thời gian dài mới có thể làm cho môi trường giáo dục trong sạch và vững mạnh.

Qua kết quả điều tra, nghiên cứu về vấn đề bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử Dân trí của luận văn cho thấy:

Bạo lực học đường không đơn thuần chỉ là những mâu thuẫn nhỏ của cá nhân học sinh, mâu thuẫn đó giải quyết một cách đơn giản với nhau. Mà nó có sự tổ chức, có sự chuẩn bị trong các cuộc ẩu đả, đánh nhau... Nếu trước đây để giải quyết mâu thuẫn nhỏ này chỉ cần các học sinh tự làm lành, mâu thuẫn xong với sự vô tư của tuổi học trò thì sau này mọi chuyện đầu vào đấy. Với những nguyên nhân dẫn đến mâu thuẫn cũng không có gì to tát. Chính vì thế hình ảnh tuổi học trò luôn là thời đáng nhớ nhất của mỗi cá nhân chúng ta. Tuy nhiên hiện nay, nguyên nhân dẫn đến những mâu thuẫn của học sinh xuất phát từ nhiều yếu tố, ngoài bản thân cá nhân học sinh còn có nguyên nhân từ gia đình, nhà trường và các nhân tố bên ngoài xã hội. Sự phát triển không ngừng của xã hội kéo theo những hệ lụy của nền kinh tế thị trường, trong đó nhân cách, giá trị của con người bị nhiều người lãng quên thay vào đó là giá trị của đồng tiền được đề cao. Gia đình không có thời gian quan tâm đến các em, trong khi lứa tuổi THCS, THPT là có sự phát triển mạnh về tâm sinh lý, các em như những cây non đứng trước những cơn bão của xã hội. Điều này nếu không có sự quan tâm uốn nắn kịp thời của gia đình, nhà trường và xã hội sẽ khiến cho nhiều em không bị phát triển sai lệch. Làm cho bạo lực học đường đang ngày càng gia tăng. Điều này được nhiều trang báo phản ánh. Trong đó luận văn tập trung khai thác trên trang báo điện tử Dân trí.

Với các nước có nền kinh tế phát triển như Mỹ, Anh, Pháp và nhiều nước khác trên thế giới, vấn đề bạo lực học đường cũng gia tăng mạnh, có thời kỳ làm cho những người có trách nhiệm trực tiếp đầu đầu tìm phương pháp giải quyết trong

thời gian dài. Ở Việt Nam thực trạng bạo lực học đường cũng không còn chỉ đơn thuần xảy ra ở một vài trường học của một vài địa phương nữa mà hiện nay có mặt từ thành thị đến nông thôn, với mức độ nguy hiểm của các hành vi bạo lực ngày càng gia tăng. Đánh nhau có tổ chức, có sự chuẩn bị các dụng cụ nguy hiểm, nhằm hành hạ, bôi xấu đối phương của các bạn học sinh. Đánh nhau không chỉ các bạn nam với nhau mà tỷ lệ học sinh nữ tham gia đánh nhau cũng ngày một tăng. Bạo lực học đường có ở tất cả các cấp học, và mọi lứa tuổi... Những hành vi bạo lực đó đã dẫn đến những hậu quả khôn lường, không chỉ đơn thuần là ảnh hưởng đến danh dự của cá nhân học sinh, mà còn dẫn đến nhiều trường hợp đáng tiếc xảy ra như trầm cảm, sợ đối mặt với người khác... ảnh hưởng đến cả tương lai của một con người, hậu quả đáng tiếc hơn nữa là cái chết của nhiều học sinh do bạo lực học đường mang lại. Từ những thực trạng đó, những cơ quan, ban ngành, những người có liên quan đã có những phương pháp giáo dục, những hình thức răn đe nhằm từng bước đẩy lùi nạn bạo lực học đường.

Trong phạm vi nghiên cứu của luận, bạo lực học đường phản ánh trên trang báo điện tử *Dân trí* đã có những tác động không nhỏ đến bạn đọc, những độc giả theo dõi thông tin từng ngày từng giờ. Những tác động đó bên cạnh những mặt tích cực còn tồn tại những mặt tiêu cực không hề nhỏ. Những thông tin những bài báo đã như một kênh truyền tin nhằm cung cấp cho bạn đọc có được thông tin nhanh nhất, chính xác nhất. Có một cái nhìn đa chiều nhất với nhiều ý kiến đánh giá của nhiều chuyên gia, những người có liên quan. Chính những thông tin đó góp phần như một kênh giáo dục giúp độc giả, đặc biệt là các học sinh, những người chứng kiến cũng như ngừng người trong cuộc của nạn bạo lực học đường có thể nhìn nhận lại những hành động xảy ra. Điều này đã góp một phần nào đó đẩy lùi nạn bạo lực học đường. Tuy nhiên mặt tiêu cực của những thông tin bạo lực học đường phản ánh trên báo điện tử *Dân trí* cũng không hề nhỏ, đó là sự a dua của những cá nhân hư hỏng, sự thờ ơ, vô cảm của nhiều học sinh, hay nói đúng hơn là bệnh vô cảm của học sinh đang ngày một nặng hơn. Chính điều này làm cho sự cố gắng của những nhà quản lý giáo dục trở nên khó khăn hơn, khi những người có trách nhiệm đưa ra nhiều chính sách nhằm hạn chế bạo lực học đường thì sự vô cảm thờ ơ của các bạn học sinh bên cạnh không hề có một hành động nhỏ can thiệp hay bảo vệ giúp đỡ bạn bị đánh làm cho những người tham gia đánh bạn càng ngang nhiên đẩy nạn bạo lực

học đường lên đến đỉnh điểm, vì các bạn học sinh cho rằng các hành động đó đang được nhiều người xem, thậm chí là reo hò, cổ vũ, quay video clip tung lên mạng....

Trước những thực trạng và tác động của nạn bạo lực học đường. Trong phạm vi nghiên cứu của mình tác giả luận văn mạnh dạn đưa ra một số đề xuất kiến nghị nhằm góp phần nào đó đẩy lùi nạn bạo lực học đường xảy ra hiện nay. Đối với những nhà quản lý giáo dục. Theo quy định trước đây của ngành giáo dục, chúng ta thấy nề nếp, kỷ cương, kỷ luật của nhà trường chưa nghiêm; Thông tư 08/TT (ngày 21/3/1988) của Bộ GD&ĐT về xử lý kỷ luật học sinh đến nay ban hành đã gần 30 năm nên rất bất cập, không còn phù hợp, thiếu tính răn đe và ngăn ngừa học sinh vi phạm kỷ luật. Đáng nói hơn là ngành giáo dục chưa có động thái nào quyết liệt trong toàn ngành về chấn chỉnh vấn đề bạo lực học đường. Nhiều vụ bạo lực học đường bị nhà trường giấu nhẹm để tránh tai tiếng, không thông tin, báo cáo lên cấp trên. Vì thế, lãnh đạo địa phương không biết, Phòng, Sở GD&ĐT cũng không biết, tức dưới thì “dữ dội, ồn ào” nhưng trên thì “gió yên, sóng lặng”. Điều đó giải thích vì sao bạo lực học đường ngày càng “lây lan” và trầm trọng như nạn “đại dịch bệnh”. Hôm nay mới xảy ra vụ này, hôm sau lại xảy ra các vụ khác tương tự, thậm chí nghiêm trọng hơn. Báo chí phản ánh rất nhiều nhưng không hiểu sao nhiều trường, nhiều giáo viên “không chịu” rút kinh nghiệm. Trong chương trình giáo dục nhà trường ngoài dạy các môn học, cần dạy các em phân biệt và biết phê phán cái xấu qua hình ảnh bạo lực trong phim hoạt hình, truyện tranh, game online hoặc trực tiếp trong trường, trong lớp; dần hình thành hành vi thân thiện trong giao tiếp cho các em ngay từ lớp 1 và cấp Tiểu học; để khi học lên cấp THCS, THPT hoặc khi ra đời, các em ý thức được bạo lực là hành vi xấu, hành vi đó bị xã hội phê phán, qua đó góp phần hạn chế tình trạng học sinh gây gổ đánh nhau khi xảy ra mâu thuẫn trong và ngoài nhà trường nhất là đối với học sinh cuối cấp THCS và đầu cấp THPT. Ngoài giáo dục cho các em không gây gổ đánh nhau; nhà trường cần quan tâm đến giáo dục cho các em những phẩm chất khác như: không nói tục chửi thề, không gian dối trong học tập, biết chào hỏi và lễ phép với thầy cô, người lớn tuổi... là những phẩm chất mà xã hội đòi hỏi phải được giáo dục tốt trước hết từ trong nhà trường. Đây cũng là yêu cầu mà Nghị quyết 29 của BCH TW Đảng khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đặt ra cho ngành giáo dục: “Chú trọng giáo dục nhân cách, đạo đức, lối sống, tri thức pháp luật và ý thức công dân”.

Sự quan tâm của gia đình, người thân chính là những liều thuốc hữu hiệu nhất giúp các em cảm thấy được yêu thương, che chở, sẻ chia...từ đó tìm nắm bắt được những tâm tư, tình cảm, mong muốn của các em để chúng ta có những phương pháp giáo dục con em mình một cách đúng đắn nhất.

Sự kết hợp chặt chẽ không tách rời giữa gia đình, nhà trường, xã hội trong việc giáo dục các em nên người chính là chìa khóa mở cho các em những hướng đi đúng đắn, các em được sống trong môi trường đầy đủ tình yêu thương, sự quan tâm dạy bảo thì không có lý do gì để nảy sinh những mâu thuẫn, có suy nghĩ tiêu cực, lệch lạc, cũng như sự sa ngã vào những con đường tệ nạn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hoàng Tuấn Anh (2016), *Sự xuống cấp của đạo đức ở nước ta hiện nay, nguyên nhân và giải pháp khắc phục*, Nxb Văn hóa dân tộc.
2. Thomas Armstrong (2011), *Đa trí tuệ trong lớp học*, Người dịch: Lê Quang Long, Nxb Giáo dục Việt Nam, tr.15.
3. Tôn Lập Bình (9/2011), *Phân tích xã hội học của “sự suy cấp đạo đức”*. Tạp chí chính trị học Thanh niên Trung Quốc, (số 5), tập 20.
4. Lê Thị Tuyết Ba (2010), *Ý thức đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay*, Nxb Khoa học xã hội.
5. Trần Văn Bính (2011), *Xây dựng văn hóa, đạo đức, lối sống của người Việt Nam*, Nxb Quân đội nhân dân.
6. Phạm Thái Bình (2011), *Tầm quan trọng của việc giáo dục giá trị truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ hiện nay*, Tạp chí giáo dục lý luận, (số 2-3).
7. Trần Lê Bảo, *Văn hóa Việt Nam (Một số vấn đề văn hóa Việt Nam và văn hóa Việt Nam hiện đại)*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội.
8. Nguyễn Ngọc Bích (1988), *Tâm lý học nhân cách*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
9. Lê Thị Bùng (2007), *Các thuộc tính tâm lý điển hình của nhân cách*, Nxb Đại học sư phạm Hà Nội, Hà Nội, tr.18.
10. Philippe Breton (1996), *Bùng nổ truyền thống, một ý thức hệ mới*. Bản dịch của Vũ Đình Phòng, Nxb Văn hóa & Thông tin, Hà Nội.
11. Nguyễn Viết Chức (2001), *Xây dựng tư tưởng đạo đức, lối sống và đời sống văn hóa ở Thủ đô Hà Nội trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa*, Nxb Văn hóa & Thông tin, Hà Nội.
12. Nguyễn Trọng Chuẩn, Nguyễn Văn Phúc (2003), *Mấy vấn đề đạo đức trong nền kinh tế thị trường ở nước ta hiện nay*, Kỷ yếu hội thảo với cùng nhan đề, Nxb Khoa học xã hội.
13. A.G. Coovaliop (1971), *Tâm lý học cá nhân*, Nxb giáo dục, Hà Nội, tr.24.

14. Võ Văn Dũng, Võ Tú Phương (2012), *Giải pháp xây dựng gia đình Việt Nam trong thời kỳ CNH – HĐH đất nước*. Kỷ yếu Hội thảo quốc tế “Thực trạng và tương lai của đất nước trong thế giới hội nhập”, Nxb Văn hóa & Thông tin.
15. Ngô Thị Tuấn Dung (2007), *Những vấn đề cơ bản về giới và kinh nghiệm giải quyết vấn đề giới ở một số nước trên thế giới*, Viện nghiên cứu Gia đình và Giới, Hà Nội.
16. Lê Quý Đức, Hoàng Chí Bảo (2007), *Văn hóa đạo đức ở nước ta hiện nay: Vấn đề và giải pháp*, Nxb Văn hóa & Thông tin và Viện văn hóa.
17. Nguyễn Thị Trường Giang (2016), *Giáo trình lý thuyết và kỹ năng báo mạng điện tử*, Nxb Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội.
18. Diệp Minh Giang (2010), *Quan niệm về đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Khoa học chính trị, (số 4).
19. Trần Văn Giàu (1980), *Giá trị truyền thống của dân tộc Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia.
20. Vũ Hoàng (2008), *Văn hoá đạo đức ở nước ta hiện nay vấn đề và giải pháp*, Thông tin khoa học xã hội, (số 10).
21. Mai Xuân Hợi (2001), *Giá trị đạo đức và biểu hiện của nó trong đời sống xã hội*, Tạp chí Triết học, (số 3).
22. Nguyễn Thị Huệ (2012), *Phát huy những giá trị truyền thống của gia đình Việt Nam*. Kỷ yếu hội thảo quốc tế thực tại và tương lai của gia đình trong thế giới hội nhập, Nxb Văn hóa Thông tin.
23. Trịnh Duy Huy (2009), *Xây dựng đạo đức mới trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa*, Nxb Chính trị quốc gia.
24. Trịnh Duy Huy (2007), *Vấn đề xây dựng đạo đức mới trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa*, Nxb Chính trị quốc gia.
25. Nguyễn Văn Huyền (2003), *Lối sống con người Việt Nam dưới tác động của toàn cầu hóa*, Tạp chí Triết học, (số 12).
26. Nguyễn Thị Thanh Huyền (2007), *Toàn cầu hóa và nguy cơ suy thoái đạo đức, lối sống con người Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Triết học, (số 2, 189).
27. Vĩnh Hà (2015), “Hơn 50% học sinh có vấn đề bạo lực học đường”, trang điện tử Dân trí, <http://dantri.com.vn/giao-duc-khuyen-hoc/141049/hon-nam-muoi-hoc-sinh-co-van-de-ve-bao-luc-hoc-duong.html>, ngày 26/3/2015.

28. Trường Kiên (2015), *Đạo đức nhà báo, lương tâm và trách nhiệm*, Nxb Văn hóa Thông tin & Truyền thông, tr.54.
29. Trương Thị Kiên (2015), *Năng lực thông tin đa phương tiện của báo mạng điện tử Việt Nam*, Chi hội nhà báo Tạp chí lý luận chính trị và truyền thông, tr.51.
30. Thế Kha (2016), “*Mỗi năm trung bình có từ 1600 – 1800 vụ xâm hại trẻ em được phát hiện*”, trang điện tử Dân trí, <http://dantri.com.vn/giao-duc-khuyen-hoc>, ngày 14/4/2016.
31. Nguyễn Chí Mỹ (2010), *Tác động hai mặt của nền kinh tế thị trường và toàn cầu hóa đối với xây dựng đời sống văn hóa*, <http://lichsvn.net/forum>.
32. Lam Ngọc (2016), “*Bạo lực học đường ám ảnh học sinh*”, Báo điện tử Dân trí, <http://dantri.com.vn/giao-duc-khuyen-hoc/bao-luc-hoc-duong-am-anh-hoc-sinh-658836.html>, ngày 18/1/2016.
33. Hồng Nam (2015), “*Mổ xẻ nguyên nhân khiến bạo lực học đường tràn lan*”, Báo điện tử Dân trí, <http://dantri.com.vn/giao-duc-khuyen-hoc/mo-xe-nguyen-nhan-khien-bao-luc-tran-lan-s2960-1185-134789.html>, ngày 18/3/1015.
34. Lê Nguyên – Duy Hậu (2015), “*Giật mình bạo lực học đường leo thang*”, Báo điện tử Dân trí, <http://dantri.com.vn/giao-duc-khuyen-hoc/giat-minh-bao-luc-hoc-duong-leo-thang>, ngày 20/5/2015.
35. Đào Thị Oanh (2007), *Các thuộc tính tâm lý điển hình của nhân cách*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
36. Hoàng Phê (1994), *Từ điển Tiếng Việt*, Viện Ngôn ngữ học, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
37. Trần Hữu Quang (2001), *Chân dung công chúng truyền thông* (qua khảo sát xã hội học tại thành phố Hồ Chí Minh), TP HCM, Nxb TP Hồ Chí Minh, Thời báo kinh tế Sài Gòn, Trung tâm kinh tế châu Á – Thái Bình Dương.
38. Trần Hữu Quang (2008), *Truyền thông đại chúng trong xã hội hiện đại*, Thời báo kinh tế Sài Gòn, (số 7 và 8, Xuân Mậu Tý, 7 – 2), tr.16 - 19.
39. Nguyễn Thị Tố Quyên (2010), *Vai trò của gia đình trong giáo dục đạo đức cho trẻ em lứa tuổi trung học cơ sở ở Hà Nội hiện nay*, Luận văn TS Xã hội học, Học viện chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh.

40. Nguyễn Dục Quang (2010), *Tìm hiểu về giáo dục đạo đức của vài nước trên thế giới*, Đề tài mã số: V2009 – 01, Trung tâm Đào tạo và bồi dưỡng, Viện khoa học giáo dục Việt Nam.

41. Trần Hữu Quang (2012), *Đi tìm nguồn gốc của tình hình suy thoái đạo đức trong xã hội*, Công bố trên trang Web của Công ty luật Kosy, Đoàn luật sư thành phố Hà Nội.

42. Đông Phương Sóc (Dong Fangshuo) (1996), “*Về kinh tế thị trường và đạo đức*”, trong cuốn *Những vấn đề đạo đức trong điều kiện kinh tế thị trường* (Từ góc nhìn của các nhà khoa học Trung Quốc). Do Nguyễn Như Diệm và Nguyễn Y Na tuyển chọn, tài liệu chuyên đề, Viện Thông tin khoa học xã hội.

43. Michael Schudson (2003). *Sức mạnh của tin tức truyền thông*, (bản dịch cuốn *The Power of News*, Harvard, Harvard University Press, 1995, người dịch: Thế Hùng, trà My), Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

44. Phạm Hương Trà (2016), *Báo điện tử: Hiệu quả truyền thông về bạo lực gia đình*, Nxb Lao động – Xã hội, Hà Nội.

45. Trần Ngọc Phương Thảo (2005), *Việc phối hợp của nhà trường, gia đình, xã hội trong công tác chăm sóc giáo dục trẻ*.

46. Hoàng Tuy (2005), *Cải cách và chấn hưng giáo dục*, Nxb Tổng hợp TP Hồ Chí Minh, tr.37.

47. Viện nghiên cứu báo chí và truyền thông – Học viện Báo chí và Tuyên truyền (2013), *Sự vận động, phát triển của báo chí, truyền thông trong thời kỳ hội tụ truyền thông, tích hợp phương tiện*. Kỷ yếu hội thảo khoa học.

48. Hội Nhà Báo Việt Nam – Trường Đại học khoa học xã hội và Nhân văn (2013), *Văn hóa truyền thông trong thời kỳ hội nhập*, Nxb Thông tin & Truyền thông, Hà Nội.

49. Luật Giáo dục năm 2005: số 38/2005/QH11 ngày 14/6/2006.

50. Bộ Giáo dục & Đào tạo, chiến lược và phát triển giáo dục Việt Nam (2009 - 2020).

51. Tin do tác giả luận văn trực tiếp phỏng vấn.

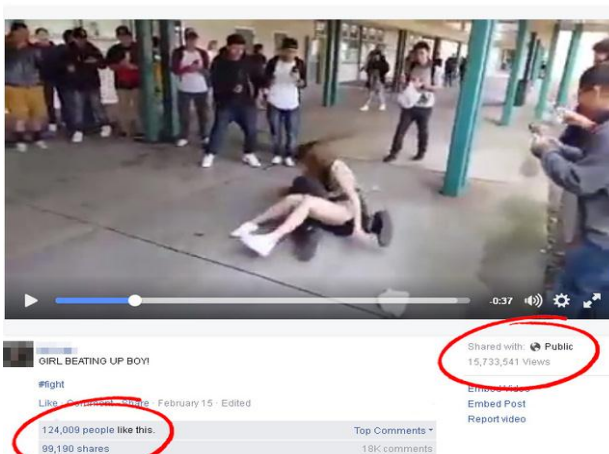
PHỤ LỤC
MỘT SỐ HÌNH ẢNH MINH HỌA

Ảnh 1: Nữ sinh lớp 12 trường THPT Can Lộc (Hà Tĩnh) bị 5 bạn đánh hội đồng, kéo ngã giữa đường, dùng chân đạp lên đầu và phải nằm viện điều trị.

Ảnh 2: Nữ sinh bị ép quỳ, bò dọc hành lang gây xô xát cư dân mạng ngày 19.1.2016.

Ảnh 3: Clip thiếu nữ mặc váy “lên gối”, hạ gục nam sinh viên xuất phát từ mâu thuẫn trên mạng, ngày 20.2.2016.

Ảnh 4: Hành hung, lột áo bạn rồi đẩy xuống hồ.

Ảnh 5: Đánh bạn, lột quần áo không còn xa lạ với học sinh ngày nay.

Ảnh 6: Hai học sinh đánh nhau dưới sự cổ vũ của nhiều học sinh khác.

Ảnh 7: Đánh nhau có hội đồng giữa các học sinh

Ảnh 8: Đánh bạn ngay trong lớp, sân trường, nhiều người hỏi giáo viên đi đâu, đội cờ đỏ ở đâu, lớp trưởng ở đâu, và những bạn cùng lớp đâu sao không ai đứng can ngăn

Ảnh 9: Hai học sinh đánh nhau chỉ vì ghét cái liếc mắt ở trong lớp.

Ảnh 10: Dùng gậy đánh bạn đến chảy máu thành dòng

Ảnh 11. Nhiều bạn tập trung đánh một bạn không còn xa lạ gì.

Ảnh 12: Hai nữ sinh liên tiếp tung ra những đòn đau lên bạn đồng trang lứa thậm chí là đập vào mặt bạn.

Ảnh 13: Ngang nhiên đánh bạn trong lớp, sân trường. Câu hỏi được nhiều độc giả đặt ra: Giáo viên ở đâu? Lớp trưởng ở đâu? Cờ đỏ ở đâu? Và đơn giản là bạn cùng lớp ở đâu khi vụ việc đau lòng này diễn ra.

Ảnh 14. Đánh bạn ngay trong lớp học, ngoài sân tập các bạn khác cổ vũ reo hò.

Ảnh 15. Tổ chức đánh bạn mọi lúc mọi nơi ngay cả trong nhà vệ sinh, ngoài cổng trường.

Ảnh 16: Bảy học sinh đánh 1 bạn

Ảnh 17: Thầy cô xử lý kiểu
“hàng tôm, hàng cá”

Ảnh 18: Hai nữ sinh đánh nhau gây
bão cộng đồng mạng

Ảnh 18: Bạo lực học đường diễn ra mọi lúc mọi nơi.

Ảnh 19: Những hình thức đánh bạo không chút tình người

Ảnh 20: Những hình ảnh đau lòng diễn ra nơi học đường

Ảnh 21: Khoác trên mình màu áo trắng nhưng những hành động không hề trong sáng

Ảnh 22: Bạo lực học đường, nạn nhân cần được đẩy lùi

Ảnh 23: Những đám đông tụ tập thay vì những trò chơi là những tổ chức đánh nhau.

Ảnh 24: Những hình ảnh thế này càng phổ biến nhiều hơn ở trong và ngoài trường học.

Ảnh 25: Hẹn nhau ra ngoài trường học và đánh bạn

Ảnh 26: Muôn nghìn kiểu bạo lực học đường

Ảnh 27: Sự vô cảm đang ngày càng lớn khi nhìn bạn bị đánh mà không hề can ngăn.

Ảnh 28: Những hình ảnh mà người xem phải rùng mình

Ảnh 29: Ảnh minh họa muôn màu của bạo lực học đường

Ảnh 30: Gia đình là nguyên nhân đẩy các em đến với bạo lực học đường

Nhiều nỗi bất hạnh này sinh trên thế gian vì những điều không được nói ra sau những lần bạo quay lưng lại với nỗi đau của người khác.

Ảnh 31: Hậu quả của bạo lực học đường đó chính là nỗi sợ hãi để lại trong lòng các em không hề nhỏ.

Ảnh 31: Báo chí phản ánh nạn bạo lực học đường.

Ảnh 32: Nổi bức xúc của những tất cả mọi người được đưa lên cả trang mạng facebook

Ảnh 33: Hội thảo quy tụ nhiều nhà nghiên cứu tâm lý, pháp luật và quản lý giáo dục tại Thừa Thiên Huế.

Tình trạng bạo lực đã cho thấy nhiều kết quả đáng lo ngại.

- Theo số liệu thống kê từ đường dây nóng được Cục Bảo vệ chăm sóc trẻ em (Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội) công bố trong những ngày cuối năm 2012, so với 10 năm trở về trước, số vụ bạo hành tại trường học tăng gấp 13 lần.
- 80% số vụ xô xát giữa các em học sinh bắt nguồn từ xích mích nhưng thay vì tìm cách giảng hòa, các em đã chọn "nắm đấm" và nguy hiểm hơn là dùng hung khí.

BLOG PHÁT GIÁO
 1000 bài viết về tâm lý học đường

Cha mẹ nên là nơi chia sẻ những nỗi niềm của trẻ, để kịp thời ngăn chặn những hành động thiếu suy nghĩ của các em

BLOG PHÁT GIÁO
 1000 bài viết về tâm lý học đường

Hệ lụy của việc đánh nhau này mang lại không thể xác định cụ thể nhưng những tổn thương tâm lý và thể xác của những nạn nhân là những điều không thể tránh khỏi.

BLOG PHÁT GIÁO
 1000 bài viết về tâm lý học đường

Từ sự lệch lạc trong suy nghĩ, thiếu khả năng ứng xử hợp tình hợp lý với những mối quan hệ xung quanh, sai lệch trong quan điểm sống dẫn đến thái độ sai trong nhận thức và hành động.

KHÔNG BẠO LỰC

BẠO LỰC VỚI THÀNH VIÊN TRONG GIA ĐÌNH LÀ VI PHẠM PHÁP LUẬT

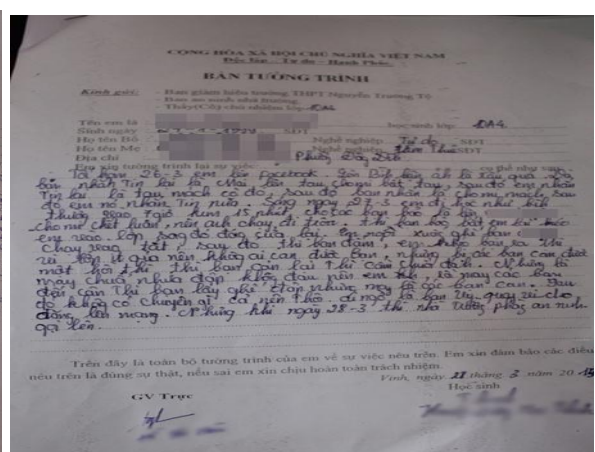
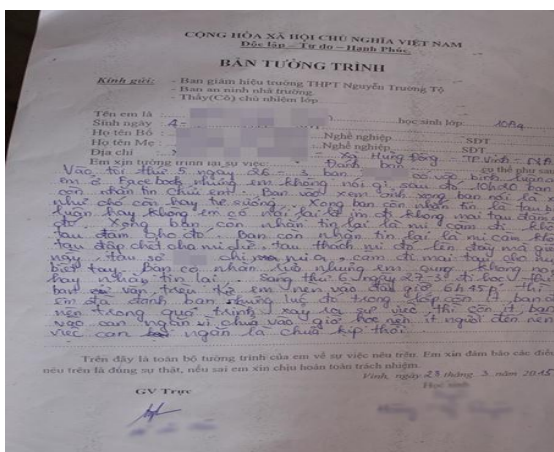
CUỘC KHÔNG HẠNH CÓNG NÀY

HAY ĐỂ TUỔI HỌC TRÒ LÀ KÌ UỐP

NÓI KHÔNG VỚI BẠO LỰC

Chiến dịch từ 15/11/2016 đến 15/12/2016

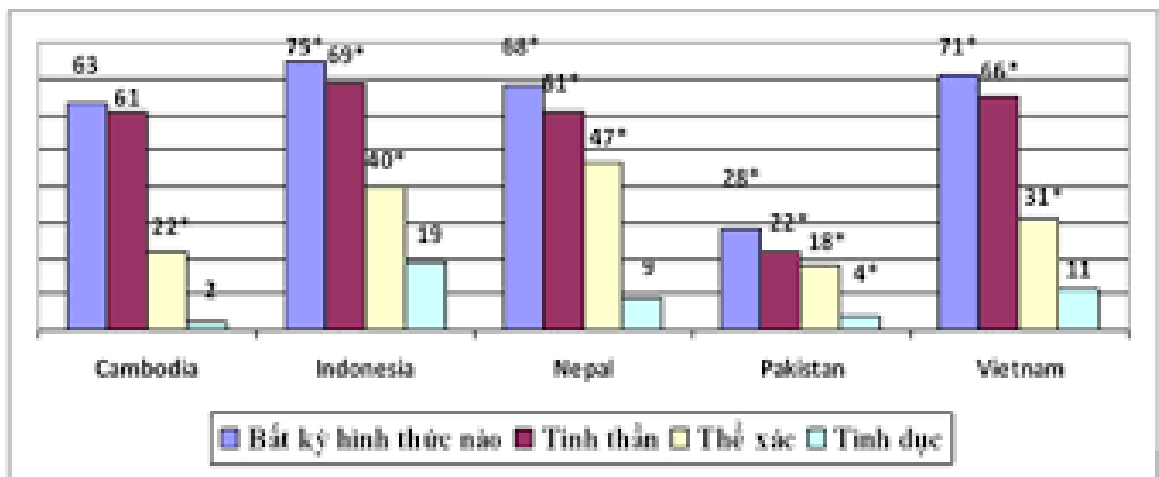

Ảnh 25. Bản tường trình của em H.M.D đánh bạn.

Ảnh 26. Bản tường trình của em H.D.M.T - nam sinh bị đánh.

Em ước cô khen em dù chỉ một lần, nhưng tất cả những gì em có được là đòn roi và sự thất vọng.

Bảng 2: Trải nghiệm về bạo lực trong trường học trong vòng 6 tháng (10/2013-3/2014)

